

Saluto, Kiun al Esperantistaro Hungara sendas Joventut.

DANK'al Esperanto nia hejmo hodiaŭ estas pli granda kaj pli multenombra nia gefrataro. Estas ion agrablan kaj dolchan kun amo paroli pri homoj, kiujn ni ne konas, kaj scii ke ankaŭ ili tiel pri ni parolas. Għis hodiaŭ homoj posedis telegrafon kaj telefonon, sed antaŭ tiuj ĉi, popoloj kiel mutuloj devis resti. Tiuj iloj taŭgis nur por transporti vortojn... sed la vortoj ne estis. Mankis ili, kiuj estas la solaj transportiloj de kisoj, ĉirkaŭprenoj kaj manpremoj. La vortoj prononcitaj de la popoloj, lacigitaj per tio, ke oni ilin ne komprenis, perdighis en la spaco, kaj popoloj lacigaj de ilin prononci senutile, gardis en sia brusto siajn korinklinojn kaj forlasis la telefonaŭdiloju. Estas pro tio ke apud tiuj ĉi neniam oni propolojn trovis, sed tiujn, kiuj parolante saman lingvon—ho ve! tro homan lingvon: tiun de la malamol—unu la alian facilege komprenis.

Ĉio nun shanghis: reciproke komprenas nin la popoloj, kaj sen demeti niajn proprajn lingvon, kiuj, pro tio, ke ĉiun el ili apartenas al ĉiu el ni, kiel pli belaj ol la aliaj ilin ni rigardas, ni povas nin intersendi tra la spaco niajn plej intimajn sentojn.

Iliu ricevu do, jam de nun niaj karegaj hungaroj: poste ĉiam estas malfrue Ricevu niajn kisojn, niajn ĉirkaŭprenojn kaj niajn manpremojn. Morgaŭ nian saluton ni sendos al ĉiuj la homoj de la mondo. Hodiaŭ ĝhin ni sendas por vi speciale, pro tio, ke vi estas la unuaj kun kiuj unue ni intersanghis per Esperanto amemajn vortojn.

Vivu multajn jarojn vi kaj aukaŭ via patrujo.

JOVENTUT

Saludo que Joventut enuía als Esperantistes Húngars.

GRACIES a l'Esperanto nostra llar avuy es més gran y més gran el nombre de nostres germans. Té quelcòm d'agradable y de dolç parlar ab amor d'homes a qui no coneixem y saber qu'ells també així parlen de nosaltres. Fins avuy els homes tenien el telégraf y el telefon, però devant d'ells els pobles devien restar muts. Aquells instruments servien sols pera trametre paraules... però les paraules no hi eren. Mancaven elles, que són l'instrument de trametre besos y abraçades y estretes de mà. Les paraules que'ls pobles pronunciaven cansades d'ésser incompreses se perdien en l'espai, y els pobles, cansats de pronunciarles inútilment, guardaven en son si els efectes y abandonaven els aparells telegràfichs. Per això al costat d'aquests no s'hi trobaven may als pobles, sinó als qui parlant un meteix llenguatge—oh, sí!, un llenguatge ben humà, el del odi,—s'entendien fàcilment.

Avuy tot ha canbiat; ja'ns entenem els pobles, y sense abdicar de nostres propries parles, que per ésser nostres cada un de nosaltres trobem més belles que les dels demés, podem enviarnos a través de l'espai nostres més intims sentiments.

Rebèu, donchs, ja ara'ls nostres, estimats húngars: després sempre es tart. Rebèu nostres besos, nostres abraçades, nostres estretes de mà. Demà nostre saludo serà pera tots els homes del món. Avuy es pera vosaltres especialment, per ésser ab vosaltres ab qui primer hem creuat paraules d'afecte valentnos de l'Esperanto.

Visquèu molts anys vosaltres y vostra patrial

JOVENTUT

ESPERANTA FAKO

Ni kopias el la interesa revuo Budapest'a *Esperanto* la jenajn kronikerojn.

—Ni komunikas ĝhoje al nia estimata legantaro, ke la katalunista klubo «Progrés» akcep-

Copiém de la interessant revista de Budapest *Esperanto*, els següents solts de crònica.

—Joyosament comunicém als nostres llegidors que la societat catalanista «Progrés»

tis nian revuon kiel kluborgano. Vivu nia afero komuna!

—En la jara kunveno de la katalunistaj societoj oni akceptis la esperantan lingvon, laŭ propono de nia kunlaboranto, F. Pujolà y Vallès, kiel internacia helpa ilo.

—Kunlaborantoj katalunistaj de nia revuo:

Sinjoros redaktoroj de JUNECO — revue katalunista.

Sinjoroj redaktoroj de *Progreso*, — duonmonata gazeto katalunista.

So Prezidanto de *Unió Katalunista*, D-ro. Martí Julià.

Sioj A. Montaner, J. Bramon, medicinaj studentoj.

—La universitataj studentoj katalunistaj, fondis revuon, en kiu estos eldonotaj esperante literaturaj, — Sciencaj, — Artaj paghoj. Oni nur atendas ricevi esperantajn literojn el Parizo.

Ĉiusemajna revuo JUNECO aukaŭ atendas nur ricevi literojn por eldoni gramatikon kaj vortaron esperant-katalunan, kaj publikigi ĉiusemajne esperantistan fakon.

ha acceptat nostra revista com a orguen d'ella. Visca nostra comuna causa!

—En la reunió anyal de les societats catalanistes s'accepta la llengua Esperanto, proposada per nostre coloborador F. Pujolà y Vallès, com a instrument de relacions internacionals.

—Coloboradors catalanistes de nostra revista:

Senyors redactors de JOVENTUT — revista catalanista.

Senyors redactors de *Progrés*, periòdich quinzenal catalanista.

Senyor president de la *Unió Catalanista*, Doctor Martí y Julià.

Senyors A. Montaner, J. Ramón, estudiant de medicina.

—Els estudiantis catalanistes de la Universitat, han fundat una revista en la que seran editades esperantistament pagines literaries, cientifiques y artistiques. Sols s'espera rebre els tipos esperantos de Paris.

La revista setmanal JOVENTUT també no més espera rebre les lletres pera editar la gramática y el diccionari esperanto-catalá, y publicar semanalment una secció esperantista.

LES VERGES IMPURES

Oh verges recatades
covadores d'ardents secrets afanyal
S'aixerreheixen vostres carns rosades,
y encara somnièu com als quinze anys.

L'Espòs no ve a cruixirvos ab abraços,
y vostre cor sols per l'Espòs glateix:
passa l'Amor, y sols sentint sos passos
el Desitj os encén y os estremeix.

L'Espòs no ve y mentres l'Espòs no vingui
heu de guardar el cos ben virginal.
La Vida que's contingui,
mal vos cremi Natura en sa fornal.

El cos, el cos, esperituala donzelles,
es lo que importa que ben pur guardèu!
Així serèu eternament poncelles...
L'esperit tant se val: ningú os el veu.

L'esperit no pareix: pot volar lliure
pels jardins d'Afrodita, sens perill.
De la gent sí que ja os en podèu riure,
no havent de témer que os delati el fill!

La por vos calma les inflades venes
quan hi oneja la sang ab màgichs bullas.
La por vos ferma ab les socials cadenes...
prò'l Desitj fa espurnar els vostres ulls.

Oh, les verges, les castes voluptuosas!
entre e-pasmes frenètics pressentiu
el plaher ignorat, y neguitoses
mentres tant vos marciu.

Y cara-llargues, en corrúa trista,
vos empnyen al temple'ls desenganys,
y allà, perduda en la foscor la vista,
encara somnièu com als quinze anys.

Somnièu més que may la deslliurança,
cercant a vostres mals místich consol.
L'Espòs vindrà; pregant ab confiança,
el cel vos donarà lo que'l cor vol.

... Y pregant y somniant se van fent velles
entre boyres d'encens y cèlichs cants.
Y pregant per tí alcancen les donzelles
l'infable consol de vestir sants.

ESPERANTA FAKO

Se'ns comunica que han quedat aprovats pel governador els estatuts d'una societat esperantista que portarà per nom *Esperanto Kataluna*, y que tindrà per objecte: 1.er, pagar l'idioma internacional del doctor Zamenhof; 2.^{on}, aproximar Catalunya intel·lectual y mercantilment als demés grups de la humanitat, y 3.er, treballar a favor de la pau universal.

Els medis qu'emplejarà pera lograr aquest objecte, seràn: donar cursos d'Esperanto en el local social o fóra d'ell, editar traduccions de les obres mestres catalanes, organisar exposicions de productes industrials aquí y a l'estranger, fer conferencies, festes, etc.

Pròximament se reuniran els organiscadors pera constituhir la societat, per lo qu'es quasi segur que la pròxima setmana ja podrèm comunicar a nostres llegidors que Barcelona compta ab una entitat a l'estil de les que a l'estranger se funden actualment.

Hem entrat en un any nou; y no vida nova, sinó semblant a la que ha dut entre nosaltres l'any passat, desitjèm a l'Esperanto. Que progueSSI força. Que no'ns quedèm enderrera dels altres pobles en aquesta materia desitjèm. Però no voldriem fer apreciacions a cop d'ull, que sempre són errories; volèm fer números; volèm comptarnos anch que sigui ab els dits, si tants pochS som, però saber quants més serèm al finalisar l'any que vivim. Volèm saber si la propaganda que les diferents societats que's fundaran durant l'any serà o no fructifera, y pera això preguèm a tots els esperantistes sense distinció d'idees, ja coneguin o no perfectameat l'Esperanto, ja l'estiguin estudiant, se serveixin comunicarnosho per medi d'una postal de l'Estat dirigida:

Al *Sinjoro Redaktoro de Esperanta Fakó*.—

JOVENTUT.—Plaça del Teatre, 6, entresol.—
Barcelona.

Y redactada de la següent manera:

Baptonomo kaj nomoj (el nom y apellidos de qui escriu).

Urbo (el poble, vila o ciutat ahont visqui).

Strato (el carrer, número de la casa y pis) y una o dues d'aquestes quatre paraules: *Escrìch, Llegeixo, Parlo, Estudio* (l'Esperanto).

Firma.

Se prega insistentment que sigui *ab postal de l'Estat y no d'altra manera* que's faci la comunicació, per les següentes rahons: 1.ª Perque l'igual tamanyo de les tarjetes permetrà agruparles còmodament, cosa que fóra impossible si cadascú empleés o tarjetes de visita, o ilustrades, o cartes, etc. 2.ª Per-

que essent lliSES, sense dibuixos ni adornos, podrà llegirse més clarament lo escrit. 3.ª Perque apart de que'l cost es més barat, la llur recepció no fa necessari la entrega dels 5 cèntims que costen les cartes.

La estadística que's farà tindrà variS objectes que anèm a enumerar, y qual importancia no s'escaparà a ningú. Apart de satisfèr la necessitat d'averiguar els progressos de l'idioma durant l'any actual, obtindrèm, en primer lloch, que's facilitaràn les relacions entre'ls esperantistes que viuen a Catalunya, ja que'ls seus noms y adreces que seràn publicats en aquestes planes permetrà que uns y altres se coneguin; en segon lloch, qu'essent coneguts els esperantistes se'ls hi podràn enviar tots els folletos, prospectes, llibres y demés que's publicuin a Barcelona, pera qu'ells en sa residencia contribueixin, repartintlos, a fer més extensa la propaganda; en tercer lloch, que'ls noms y adreces dels qui ho demanin sota la firma ab aquests mots: *Mi deziras esti enskribita*, seràn enviats a Paris pera que siguin inscrits en el *Tutmonda Jarlibro*, qu'es el llibre ahont consten les adreces de tots els esperantistes del món que hi han volgut ésser inscrits, cosa que permet tenir a la vista'ls noms de tots els que lluytèm per la meteixa causa y els dels illochs ahont viuen. Aquesta inscripció, com la que's farà en les planes de JOVENTUT, es absolutament gratuita.

Preguèm a tots aquells que això llegeixin, se serveixin comunicarho als seus amichs o coneguts coneixedors de l'Esperanto o que l'estudien, pera que puguin donarse a conèixer si aixó'ls hi es grat.

Una sensible equivocació ha vingut a derrera hora a destorbar els nostres plans. La caixa en que havien de venir les lletres esperantistes enviades a buscar a Paris, era ja a la estació, però al obrirla dintre d'ella s'hi trobaren no'ls tipos esperantos sinó uns altres que prou falta faràn, sens dubte, en altra banda. Fins que aquesta equivocació hagi sigut corretgida'ns veyèm impossibilitats de començar a publicar la gramàtica com voliem fer desde aquest primer número d'any. Això no'ns impedirà, no obstant, el publicar en aquesta secció treballs esperantistes, ja que usant del dret que dona'l doctor Zamenhof a les imprentes que no tenen lletres consonants accentuades, posarèm derrera d'elles una h com s'ha vingut fent fins ara. Entenguin, donchs, els nostres llegidors que no per manca de formalitat sinó per força major, no podèm complir nostra promesa d'editar els textos pedagògichs de l'Esperanto. No creyèm que passi gayre temps avans de que aixó sigui un fet.

Al chiuj la katalunaj esperantistoj estas tiuj chi paghoj proponitaj; pli bone, al chiuj ni petas ili bonvolu konsiderighi kiel kunlaborantoj de *Esperanto Fako*. Ni esperas ke ili al ni ne neos sian helpadon. Landaj proverboj, historiaj okazoj, anekdotoj, verkoj de niaj majstroj, chio, kio distingighas el nia landhejmo proponos al ili bonan materialon por la tradukado. La scienca-artista-komerca movado, la sciigoj pri Esperanto, kaj la propra fantazio, bonan materialon por la originala verkado.

Se ili honoras nin per sia kunlaboro ni al ili estos tre dankaj pro tio, ke ili bonfaros la propagandadon de Zamenhofa lingvo.

A tots els esperantistes catalans són oferetes aquestes pàgines; es més, a tots ells preguem se serveixin considerarse com a col·laboradors de *Esperanto Fako*. Esperem que no'ns negaràn la llur ajuda. Els proverbis de la terra, els fets històrics, les anècdotes, les obres de nostres mestres, tot allò que's distingeixi de casa'ls hi donarà bona matèria per la traducció; el moviment científic, artístic o mercantil, les notícies sobre l'Esperanto, i la propria inspiració, bona matèria per la redacció original.

Si ens honren ab llur cooperació, els hi serèm agraïts pel bé que hauràn fet a la propaganda de la llengua d'en Zamenhof.

FREDERICH PUJOLÀ

ANDROMACA

Allà s'està, la pobra dòna; el cos encorvat, de carns marcides, servant encara en sa blancor d'evori quelcòm d'una distinció nadiua sota d'aquells miserables habillaments d'un negre verdós, filagarcats a troços. Te'l cap gris envolicat ab uns estreps de *nube*, y les galtes arrugades, caygudes llastimosament, y, de banda a banda de la esdentegada boca hont s'han esborrat els llabis a força de sospirs, uns plechs de fatal eloqüència.

Du un canti a la mà, y, als volts de la font, espera tanda entre les dònes y criades del vehinat, que totes se la miren ab la inconscient crudeltat dels que són *abaix* y veuen que un de *dalt* ha caygut en mitj de llurs miseries y petiteses, empès per la disòrt.

—Vès, pobra senyora—fa una vehina més compassiva.—*Hasta'm* fa angunia, encara no li havia vista may a la font. *¿Còm es això?*

—Es qu'estàn adobant les canyetes y no hi ha aygua en tota la escala del 32e—diu una veu indiferent.

—Ay, fillal... no sé a què venen aquestes llàstimes! Que prengui paciència; també hi venim nosaltres a la font, tot l'any, y som de carn y òssos com ella.

—Si, però ella s'ha vist molt bé, en altres temps; fins diuen que havien estat tan rics, que tenien cotxe.

—Bah! Bah! No deü ésser tant...

—*Vaya* si ho era de rical—fa una cambreta aixerida, tota estufada, ab un coll blanch planxat y devantal de pitet, com de neu.—Si

ho sé jo! Com que va ésser el meu amo, al qui devien molts diners, que va comprar les dues cases que tenien a la Rambla, y aquesta en que'ns estèm que allavors tenien en obra. Per això, com qu'eren coneguts, per llàstima, el senyor els ha deixat viure en el piset del terrat. De primer no ho volien; ella, donya Rosalia; deya que això l'haguera fet patir massa a n'el seu senyor, y qu'ella per res del món volia ferli pena... però després, que'ls dos vellets varen quedar-se sols y ell està *ciego y impedid*, y no tenen més que la caritat pera viure, y de tot arreu els treyen perque no pagaven, vès si han vingut, y bon goig encara!

—Y *¿còm es això*, que hagin anat tan a *menos?*

—Pts! què sab un may d'aquestes coses! Hi ha qui diu que varen perdrehó tot a la *Bolsa*; altres que'ls fills ho tiraren tot a rodar per mals caps... En fi, que aquest món es un fandango, y ells dos, ara, els infeliços vellets que tant s'estimen encara, ben bé al mitj...—

Les dònes han anat baixant la veu, y callen. Toca'l torn a la pobra senyora. Els ulls baixos, el rostre desolat, omple'l canti ab les mans tremoloses, de dits deformats y engroixits per les feynes ordinaries y pesades. Després s'allunya, recullint ab una mà, ab moviment escayent y senyoril, les faldilles miserables, pera salvarles de la mulleña escampada pel voltant de la font; y apareixen els peus, calçats de grosses botines d'home torres y badades, fetes unes desferres deplorables, inservibles.

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE JOVENTUT

- 1 Sinjoro Ricard Prieto y Gustiér, (*lernas Esperanton*)—Aurora, 1, 3.ª, 1.^r—Gracia (Barcelona).
- 2 S^o Ceferi Gorchs y Esteve, (*lernas E.*)—Rambla de Catalunya, 91—Barcelona.
- 3 S^o Geroni Vila y Roca, (*parolas E.*) 11, 168—Sant Roch, 18—Vilassar de Mar.
- 4 S^o Dominiko Bonet y Cembrano, (*legas kaj skribas E.*)—Carrer nou de la Rambla, 170, 2.ª, 2.ª—Barcelona.
- 5 S^o Jaume Soles y Balmes, (*lernas E.*)—Carrer d'en Serra, 13, pral.—Barcelona.
- 6 S^o Joseph Mumbrau y Ferrán, (*legas kaj skribas E.*)—Carrer de Catalunya, 5—Sarrià (Barcelona).
- 7 F^{ino}. Africa Castro—studentino, (*legas kaj skribas E.*)—Córcega, 234, 2.ª, 1.ª—Barcelona.
- 8 S^o Pere Sayol y Renóm, (*lernas E.*)—Carrer del Mar, 16—Badalona.
- 9 S^o Martí Solá y Vidal, (*lernas E.*)—strato Reça, 99—Badalona.
- 10 S^o Santiago Creus y Ventura,—industriisto kaj komercisto,—12, 487, (*legas kaj skribas E.*)—Ronda Sant Pau, 29, magatzem—Barcelona.
- 11 S^o Salvador Casanovas y Casellas, (*lernas E.*)—Carders, 16, 2.ª, 2.ª—Barcelona.
- 12 S^o Miquel Gaspar y Xalabarder, (*legas kaj skribas E.*)—Notariat, 8, pral., 2.ª—Barcelona.
- 13 S^o Aureli Robrenyo y Güell, (*lernas E.*)—Puigmoltó, 14, 2.ª—Vilafraanca del Penadés.
- 14 S^o Arthur Melis, (*lernas E.*)—Carme, 148, baixos—Sant Martí de Provençals.

(Dauronta.)

GRAMÁTICA FONAMENTAL

DE LA LLENGUA ESPERANTO

ORIGINAL DEL DOCTOR ZAMENHOF

y traduhida al català

PER JOVENTUT

Gramàtica

A) ALFABET

Lletres esperantes	A a,	B b,	C c,	Ĉ ĉ,	
Va'or corresponent al nostre idioma (càs)	à	b	ç	tx (botxa)	
	D d,	E e,	F f,	G g,	
	d	é (més)	f	g devant de a, o, u, ue, ui.	
	Ĝ ĝ,	H h,	Ĥ ĥ,	I i,	
tj (platja)	h, lleugerament aspirada	h, tortament aspirada. ch alemanya y polaca, X rusa.		i	
	J j,	K k,	L l,	M m,	N n,
y (toya)	j (Joire)	k	l	m	n

O o, P p, R r, S s, Ŝ ŝ, T t.
ó p r ss ix t
(sòrt) (còssa) (moixa)

U u, Ŭ ŭ, V v, Z z.
u u diptongial com en v z
(Jaume)

NOTA.—Les estampes qui no tinguin els tipos ĉ, ĝ, ĥ, ĵ, ŝ, ŭ, poden reemplaçarlos per ch, gh, hh, jh, sh, u.

B) PARTS DE LA ORACIÓ

1. L'Esperanto te solsament un *article definit o determinat* (LA), invariable pera tots els gèneres, nombres y casos. No té article indefinit o indeterminat.

NOTA.—L'us del article es igual qu'en català. Aquells a qui el seu us presentí alguna dificultat poden deixar de servirsen.

2. El *substantiu* acaba sempre en *o*. Pera fer el plural s'afegeix *j* al singular. La declinació no consta més que de dos casos: el *nominatiu* y l'*acusatiu*. Aquest darrer se forma ab el nominatiu afegintli una *n*. Els altres casos se formen per medi de preposicions: el *genitiu* ab *de* (de), el *datiu* ab *al* (a), l'*ablatiu* ab *kun* (ab) *sur* (sobre) o altres preposicions segons el sentit de la frase. Ex.: la

patr'o - el pare; *de la patr'o* - del pare; *al la patr'o* - al pare; *la patr'o'n* - el pare (en acusatiu, això es: complement directe); *inter la patr'o'j* - entre els pares; *la patr'o'jn* - els pares (acus. plur.); *por la patr'o* - per al pare; *kun la patr'o* - ab el pare.

3. L'*adjectiu* acaba sempre ab *a*. Els seus casos y nombres s'indiquen de la mateixa manera que'ls del substantiu. El *comparatiu* se forma ab el mot *pli* - més, y el *superlatiu* ab el mot *plej* - el més. El «que» del comparatiu se tradueix per «*ol*» y el «de» del superlatiu per «*el*» (d'entre). Ex.: *pli blank'a ol la neg'o* - més blanch que la neu; *mi hav'as la plej bel'a'n patr'in'o'n el čiu'j*, - tinch la mare més maca de totes.

4. Els *adjectius numerals cardinals* són invariables: *unu* (1), *du* (2), *tri* (3), *kvar* (4), *kvín* (5), *ses* (6), *sep* (7), *ok* (8), *naü* (9), *dek* (10), *cent* (100), *mil* (1.000). Les dözzenes y els centenars se formen per la simple adició dels deu primers nombres. Ex.: *dek unu* (11), *dek tri* (13), *tridek* (30), *naüdek naü* (99), *kvarcent* (400). A n'els *adjectius numerals cardinals* se'ls hi afegeix: la terminació (*a*) de l'*adjectiu* pera fer els *numerals ordinals*. Ex.: *dua* (segón, segona); *obl*, pera fer els *numerals multiplicatius*; *on*, pera fer els *numerals fraccionaris*; *op*, pera fer els *numerals colectius*. Se posa *po* devant d'aquests nombres pera indicar els *numerals distributius*. Finalment, els *adjectius numerals* poden usarse substantivament o adverbialment. Exemple: *du'obl'o* - el doble, *du'obl'a part'o* doble part, *du'obl'e* - doblement; *du'on'o* - la meitat, *du'on'a part'o* - mitja part, *du'on'e* - a mitges; *du'op'e* - de a dos en dos; *unu'o* - la unitat, *du'e* - segónament, en segón lloch.

5. Els *pronoms personals* són: *mi* (jo, mi), *vi* (tu, vós, vostè), *li* (ell), *ši* (ella), *gi* (ell, ella, pera'ls animals o les coses; pronom neutre) *si* (si, — se; pron. reflexiu) *ni* (nosaltres) *ili* (ells, elles), *oni* (se). Pera ferne *adjectius* o *pronoms possessius*, se'ls hi afegeix la terminació *a*. Ex.: *mi'a* (mon, ma), *ili'a* (llur). Els *pronoms* se declinen com el substantiu. Ex.: *al mi* - a mi, *min* - a mi, *me*, (acusatiu), *kun mi* - ab mi, *la mi'a'j* - els meus.*

6. El *verb* no cambia ni per les persones, ni per els nombres. Ex.: *mi far'us* - jo faig, *la patr'o far'us*, el pare fa, *ili far'os*, ells fan.

FORMES DEL VERB

- a) El *present* se caracteriza per *as*; *mi far'as* - jo faig.
- b) El *passat*, per *is*; *vi far'is* - vos, o vosaltres feyeu o heu fet.
- c) El *futur*, per *os*; *ili far'os* - ells faràn.
- č) El *condicional*, per *us*; *či far'us* - ella faria.
- d) L'*imperatiu*, per *u*; *ni far'at* - fem!
- e) L'*infinitiu*, per *i*; *far'i* - fer.
- f) El *participi present actiu*, per *ant*; *far'ant'a* - fent, *far'an't'e* - tot fent.
- g) El *participi passat actiu*, per *int*; *far'int'a* - havent fet.
- ğ) El *participi futur actiu*, per *ont*; *far'on't'a* - havent de fer.
- h) El *participi present passiu*, per *at*; *far'at'a* - que's fa, essent fet.
- h) El *participi passat passiu*, per *it*; *far'it'a* - havent sigut fet, que s'ha fet.
- i) El *participi futur passiu*, per *ot*; *far'ot'a* - havent d'esser fet, que's farà.

La veu passiva's forma ab la combinació del verb *est* (ésser o estar) y el participi present o passat del verb passiu que's conjuga. El «de» o el «per» del complement indirecte se tradueix per *de* ex.: *ši est'as am'at'a de čiu'j* - ella es estimada de tots (part. pres.: la estimació té lloch ara); *la port'o est'as ferm'it'a* - la porta està tancada (part. pas.: el tancament ha tingut lloch avans.)

7. L'*adverbi*'s caracteriza per la terminació *e*.

Els seus graus de comparació s'indiquen de la mateixa manera que'ls de l'*adjectiu*. Ex.: *mi'a frat'o pli bon'e kant'as ol mi*, - mon germà canta més bé que jo.

8. Totes les preposicions regeixen nominatiu.

C) REGLES GENERALS

9. Cada paraula's pronuncia absolutament igual que com està escrita.

10. L'accent tònich recau sempre sobre la penúltima sílaba.

11. Les paraules compostes s'obtenen per la simple reunió dels elements que les formen, escrits junts, però separats per apostrofs o petits guions (1). El mot fonamental deu

(1) En les cartes u obres dirigides a persones que ja coneixen l'idioma se poden suprimir aquests signes que no tenen altre objecte que'l de permetre a tothom trobar fàcilment en els diccionaris, el sentit precís de cada un dels elements del mot y obteniene la significació completa, sense cap estudi anterior de la gramàtica.

anar sempre al final. Les terminacions gramaticals són considerades com a mots. Ex.: *vapor'sip'o* (barco de vapor) es format per *vapor* (vapor), *sip* (barco), o terminació característica del substantiu.

12. Si a la frase hi ha un altre mot de sentit negatiu, l'adverbi *ne* se suprimeix. Ex.: *mi neniam vid'is*, jo no he vist may.

13. Si'l mot indica el lloch ahont se va, pren la terminació de l'acusatiu. Ex.: *kie vi est'as?* — ahont són vós?, *kie'n vi ir'as?* — ahont aneu vós?, *mi ir'as Pariz'o'n*, vaig a París.

(Seguirà.)

FREDERICH PUJOLÀ

NOVES

Queda posada a la venda la novela d'Enrich de Fuentes *Romàntichs d'ara*, el primer dels llibres ab que JOVENTUT obsequia a sos subscriptors durant el present any.

Hem començat el repartiment a domicili, però l'excessiu treball d'administració d'aquests dies, augmentat per l'èxit de les reformes introduhides en nostra publicació, ens impedeix servir a tothom ab la puntualitat que voldriem. Així, donchs, aquells de nostres abonats que hagin satisfet llurs quotes anyals o trimestrals y vulguin tenir dita obra sense més demora, poden enviar a recullirla y els hi serà entregada immediatament.

Hem sigut invitats a visitar la exposició que de ses obres pictòriques té oberta en Juli Borrell en son taller del carrer d'Aragó. Están destinades al Saló de París, remarcantshi les qualitats característiques de la personalitat artística del senyor Borrell.

Si un hom no tingués les garanties sospeses, se'n hauria pogut fer molts de tips de riure aquests dies mirant la comèdia política. Però vés qu'hò sab si rihent fa mal o fa bé. Ja'ns anèm tement que aviat no podrèm ni respirar.

De totes maneres, el *conato* de desafió entre en Montero y en Vega de Armijo (dues momies no enterrades encara) per qüestió de favoritismes personals, l'hem hagut de celebrar a pesar nostre. La boca se'ns esbotzà y la rialla eixí triomfanta. *Pardon!*

Lo que no fa riure es el projecte de lley reformant el Còdich militar y esmenant el Còdich penal comú de manera que sia la jurisdicció militar la qu'entengui en determinats delictes que actualment están subjectes al tribunal popular. Aviat, ab les freqüents suspensions de garanties, y ab noves lleys y

ab noves esmenes, no sabrèm què es legalitat ni què es ilegalitat, y perdrèm l'esma. Ara sols falta que la nova lley, si s'aproba, sia interpretada de manera que certes propagandes avuy legals y patriòtiques deixin d'èsser considerades com a tals.

Publicacions rebudes:

Las Cuevas del Pirata de Manacor (Mallorca). *Gula y descripció de sus principales maravillas*, por Pedro Estelrich. Hem rebut la segona edició d'aquesta obreta, en la que hi están bellament descrites les hermosures d'aquelles coves que són un dels principals atractius de l'Illa Daurada. També hem rebut la traducció francesa deguda al senyor Pin y Soler, que fou publicada en 1898. Acompanyen a dita obreta varies reproduccions fotogràfiques de l'interior de les coves que's descriuen. Preu, 50 cèntims.

Almanach, propi pera despatx, ab que la Imprenta Elzeviriana (Rambla de Catalunya, 14), ha obsequiat a sos clients per any nou. En la tarja s'hi reproduceix un preciós relleu escultòric del senyor Renart.

Amanach de la Imprenta Cunill. (Universitat, 7). També propi pera despatx, ab vistosa tarja.

Cerveza Dam (Urgell, 71). Hem rebut el cartell anunciador d'aquesta cervesa, en el que hi ha una sola figura, fermament executada y plena de caràcter.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIENCIES, LITERATURA

Setze pàgines de text setmanals. Repartiment periòdic als subscriptors de notables obres catalanes y traduccions de les més renomades de l'estranger

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsa bilitat de llurs autors.

No s'admeten els que no s'én inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixen se'n farà crítica.

Preus de subscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	10	Cèntims.
» atressat.	20	»

sentà l'amo, y *diu* que li va dir que'l mataria, pérque si, y *diu* que se'l guaytava sinistrament y ab les mans forfollant per les butxaques, y *diu* que va llucar que hi duya una pistola, y veyentse perdut li va ventar un cop de destrat, y *diu* que'l pobre boig va quedar estabornit.

—Ay, mare, que'm feu esborronar!... ¿Y qué més?

—Y *diu* que va agafarlo y que va arrocegarlo fins a dins de les quadres, y *diu* que va agafar com una por y li van venir uns surts, y va fugir camps a través, lluny, que ja era ben fosch...

—Y era ben jove l'amo!

—¿Què dihèu? Jove y vistosit. Refúm! Y que duya uns brillants que a pich de sol lluhien més!... Refúm!...

—Ab aquella barba y aquells *uys*/...

—Ay si, no me'n parlèu, potser els somnariar! A vegades passava per aquí, y si m'ensopegava trafiquejant pel barri, me goytava, me goytava d'una lley de manera...

—¿Si? ¿Y qué feya?

—Me goytava... y reya... y se'n anava...

—¿Y per qué ho feya això?

—Què dirà una! ¿Que no veus qu'era boig?

—Ay, si, pobrel!...

Y de moment se paren les converses, y passa catxaçut, cap-baix, sense mirar a ningú ni apenes contestar al bon dia que li donen les xerrayres, el metge de la vila. Du el bastó, l'etern company, en una mà, y en l'altra hi porta una caixa llustrosa, la de fer les *tomies*, com ha dit una vella saberuda.

—¿Li han fet *tomia* a l'amo?—diu una altra; y s'arranja altra volta la conversa.

—¿Y per qué li han feta? ¿No saben de qué ha mort?—objecta la més preguntadora.

—¿L'heu vista aquella caixa? Donchs hi porta les escarpres y els martells y els xerrachs pera obrir les persones.

—Jo ho vaig veure una vegada. Refúm! Y'm va fer *cori-mori*. —

Un goç flach y esprimatxat, que vaguejava com sentint algú rastre, ab el cap baix ensuma, y segueix carrer amunt, y atrapa al metge y llepa ab fruhició la caixa d'autopsies...

El sol va fent sa via; ell es l'únich que desfarà aquells rotllos de comares qu'encara continúen...

—¿Y dihèu que os goytava?

—Ay, si, qué dirà una!

—Era ben boig, ben boig!...

M. FONTDEVILA Y CRUIXENT

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE

JOVENTUT

- 15 Sinjoro Alfons Roda y Campistol, (*Iernas Esperanton*) — carrer de la Muralla, 1, 1.er. — Figueras (Empordà).
- 16 S^o E. Casademont, (*Iernas E.*) — Boria 3 y 5 — Barcelona.
- 17 S^o Mariàn Burguès Serra, (*Iernas E.*) — Archs, 57 — La Bisbal (Petit Empordà).
- 18 S^o Sebastià Montaner y Rich, komercisto, (*Iernas E.*) — Còrcega, 254, 2^a 2.ª — Barcelona.
- 19 S^o Dominiko Serdà y Simó, (*Iegas kaj skribas E.*) — Carrer de Gracia, 134 — Sabadell.
- 20 S^o Gustàu Galceran, verkisto kaj advokato, (*Iernas E.*) — Plaça de la Verdura, 15 — Vilanova y Geltrú.
- 21 S^o Dionís Renart, artista, (*Iernas E.*) — Lladó, 5, 4 — Barcelona.
- 22 Fraülino, Kolombino Rovira, instruistino, (*Iernas E.*) — Jaume 1.er, 13, botiga — Barcelona.
- 23 Fíno, Magdalena Rovira, (*Iernas E.*) — Jaume 1.er, 13, botiga — Barcelona.
- 24 Fíno. Ludovikino Campmajó, instruistino, (*Iernas E.*) — Carrer de Provença, 226, pral., 2.ª — Barcelona.
- 25 S^o Johano Rambla y Margarit, (*Iernas E.*) — Trompetes de Jaume 1.er, 2, 4.er, 2.ª — Barcelona.
- 26 S^o Salvador Dotres y Mas, (*Iernas E.*) — Plaça de Sant Miquel, 4, 2.ª — Barcelona.
- 27 S^o Josefo de Zulueta, (*Iernas E.*) — Bruch, 44 — Barcelona.
- 28 S^o Benet Magret y Rubiralta, (*Iegas E.*) — Carretera, 33, 2.ª — Sallent.
- 29 S^o Johano Castellà y Mestres, (*Iernas E.*) — Carrer del Carme, 1 — Sabadell.
- 30 S^o J. Sobrepera y Davin, (*Iegas E.*) — Carrer de Derrera'l Parch — Sant Joan de Palamós (Petit Empordà).
- 31 S^o Silveri Oliver, (*Iernas E.*) — Cervantes, 32, baix — Figueras (Empordà).
- 32 S^o Joaquim Plà, (*Iegas E.*) — Cort-Real, 4, principal — Girona.
- 33 S^o Sebastià Badiella y Ribas, (*Iernas E.*) — Carrer de Sant Llehi, 2 — Tarrassa.
- 34 S^o Gumersindo Alba y Gracia, (*Iernas E.*) — San Joseph, 3, 2.ª — Figueras (Empordà).

(Daüronta.)

GRAMÀTICA FONAMENTAL

DE LA LLENGUA ESPERANTO

ORIGINAL DEL DOCTOR ZAMENHOF

y traduïda al català

PER JOVENTUT

14. Cada preposició posseïeix, en Esperanto, un sentit determinat e immutable. Si no sabem quina d'elles escullir pera traduir una nostre qual sentit no es ben determinat, s'usa la preposició *je* que no té significat propi sinó general. Ex.: *rid'i je tio*, — riuren, *enu'o je la patr'uj'o* — anyorament de la patria. La claretat de l'idioma no'n pateix gens, car en totes les llengües, en semblant cas s'emplea una preposició qualsevol mentres sia sancionada per l'us. L'Esperanto adopta per'aquest ofici la sola preposició *je*.

En son lloch se pot també usar l'acusatiu sense preposició, quan cap ambibologia sia de terner.

15. Els mots «estrangers» es a dir aquells que la major part de les llengües han emmanllevat a la meteixa font, no cambien pas en Esperanto. Prenen solsament la ortografia y les terminacions gramaticals de l'idioma. Però, quan, en una categoria, varis mots diferents deriven de la meteixa arrel, es mellor no usar sinó'l mot fonamental, sense alteració, y formar els altres segons les regles de la llengua internacional. Ex.: tragedia — *tragedi'o*, tràgich — *tragedi'a*.

16. Les terminacions dels substantius y de l'article poden suprimirse y reemplaçarse per un apostrof. Ex.: *Ŝiller'* (Schiller) en lloch de *de Ŝiller'o*; *de l'mond'o* en lloch de *de la mondo*.

FI

ALGÜNS PREFIXES

<i>mal</i>	— idea contraria. Ex.: <i>bona</i> — bo, <i>malbona</i> dolent; <i>granda</i> — gran, <i>malgranda</i> — petit.
<i>bo</i>	— parentiu resultant de matrimoni. Ex.: <i>patro</i> — pare, <i>bopatro</i> — sogre; <i>bofilino</i> — nora.
<i>ge</i>	— reunió dels dos sexes. Ex.: <i>avo</i> — avi, <i>geavoj</i> — avis y avies.
<i>al</i>	— direcció vers, cap a. Ex.: <i>veni</i> — venir, <i>alveni</i> — arrivar, etc., etc., etc.

ALGÜNS SUFIXES

<i>in</i>	— femení. Ex.: <i>ĉevalo</i> — cavall, <i>ĉevalino</i> — egüa. <i>kalo</i> — gat, <i>katino</i> — gata.
-----------	---

<i>ar</i>	— reunió. Ex.: <i>homo</i> — home, <i>homaro</i> — humanitat; <i>arbo</i> arbre, <i>arbaro</i> — bosch; <i>sablaro</i> — platja.
<i>er</i>	— component, fragment. Ex.: <i>sablo</i> — sorra, <i>sablero</i> — grà de sorra; <i>greno</i> — blat, <i>grenero</i> — grà de blat.
<i>ist</i>	— professió. Ex.: <i>pentri</i> — pintor, <i>pentristo</i> — pintor; <i>vendisto</i> — venedor.
<i>an</i>	— membre, soci. Ex.: <i>urbo</i> — ciutat, <i>urbano</i> — ciutadà.
<i>et</i>	— disminuïtu. Ex.: <i>tablo</i> — taula, <i>tableto</i> — tauleta.
<i>eg</i>	— augmentatiu. Ex.: <i>tablego</i> — taulassa.
<i>em</i>	— inclinació. Ex.: <i>kredi</i> — creure, <i>krede</i> — crèdul (adjectiu).
<i>ul</i>	— individu caracterisat per. Ex.: <i>rica</i> — rich (adjectiu), <i>riculo</i> — (un) rich.
<i>uj</i>	— continent. Ex.: <i>inko</i> — tinta, <i>inkujo</i> — tinter. <i>kataluno</i> — català, <i>Katalunujo</i> Catalunya.
<i>ej</i>	— lloch adequat a. Ex.: <i>lerni</i> — aprendre, <i>lernejo</i> — col·legi; <i>kusi</i> — jaure, <i>kusjejo</i> — jaç, etc., etc., etc.

ALGÜNS PREPOSICIONS

<i>sur</i>	— sobre (tocant), demunt.
<i>super</i>	— sobre (sense tocar).
<i>al</i>	— a, vers, cap a. (direcció vers).
<i>en</i>	— dintre.
<i>tra</i>	— a través.
<i>trans</i>	— a l'altra banda.
<i>kun</i>	— ab (companyia) <i>mi promen</i> <i>kun vi</i> — passejo ab vostè.
<i>per</i>	— ab (instrument) <i>mi vidas per miajokuloj</i> — jo veig ab els meus ulls.
<i>pro</i>	— per. <i>Pro Dio!</i> — per Deu!; <i>pro tio</i> — per això.
<i>por</i>	— pera. <i>Por tio</i> — pera això; <i>ĝi estas por vi</i> — es pera vostè.
<i>pri</i>	— apropòsit de, sobre, de, en el sentit dels exemples següents. Parlavem apropòsit del seu llibre, <i>mi parolis pri via libro</i> ; li diré a vostè sobre això, que...; <i>mi diros al vi pri tio, ke...</i> ; ¿de què parläu? — <i>pri kio vi parolas?</i>
<i>inter</i>	— entre.
<i>ĉirkaŭ</i>	— al voltant.
<i>antaŭ</i>	— davant.
<i>post</i>	— darrera, etc., etc., etc.

ALGÜNS ADVERBIS

<i>tamen</i>	— no obstant.	<i>ankaŭ</i>	— també.
<i>hodiaŭ</i>	— avuy.	<i>ankoraŭ</i>	— encara.
<i>morgaŭ</i>	— demà.	<i>malgraŭ</i>	— malgrat.
<i>hieraaŭ</i>	— ahir.	<i>almenaŭ</i>	— al menys.
			etc., etc., etc.

ALGÜNS ARRELS SUBSTANTIVES

<i>abel'</i>	— abella	<i>danĝer'</i>	— perill
<i>abrikot'</i>	— arbrecoch.	<i>deni'</i>	— dent.
<i>aks'</i>	— axe.	<i>embusk'</i>	— emboscada.
<i>almoz'</i>	— almoyna.	<i>estr'</i>	— quefe.
<i>amik'</i>	— amic.	<i>jabl'</i>	— laula.
<i>artifok</i>	— escarxofa.	<i>ĵaden'</i>	— fil.
<i>bark'</i>	— barca.	<i>kandel'</i>	— espelma.
<i>brov</i>	— ceya.	<i>kegl'</i>	— quilla.
<i>bulon'</i>	— botó.	<i>matrac'</i>	— matelàs.
<i>ĉemiz'</i>	— camisa.	<i>sirop'</i>	— aixarop.
<i>citron'</i>	— llimona.	<i>somer'</i>	— estiu.
<i>ĉokolad'</i>	— xocolata.		etc., etc., etc.

ALGÜNS ARRELS ADJECTIVES

<i>aciá'</i>	— agre.
<i>akr'</i>	— agut, tallant — aguda.
<i>brun'</i>	— bru — bruna.
<i>delikál'</i>	— delicat — ada.

<i>elast'</i>	— elàstich — a.
<i>facil'</i>	— fàcil.
<i>gentil'</i>	— gentil.
	etc., etc., etc.

ALGUNES ARRELS VERBALS

<i>amj'</i>	— aymar.
<i>atend'</i>	— esperar.
<i>çerç'</i>	— pouar.
<i>dank'</i>	— remerciar.
<i>esper'</i>	— esperar (esperança).
<i>fald'</i>	— plegar.
<i>manj'</i>	— menjar.
<i>promen'</i>	— passejar.
<i>sid'</i>	— seure.
<i>sidig'</i>	— asseures, sentarse.
<i>sidig'</i>	— asseure, sentar.
<i>uzurp'</i>	— usurpar.
<i>veik'</i>	— pancirse.
<i>vek'</i>	— desvetllar, despertar.
<i>vund'</i>	— ferir.
<i>zum'</i>	— bronzir.
	etc., etc., etc.

HUMORAJO

Mem'far'it'a hom'o.—*Jes, mi'a'j sinjor'o'j, predik'as sinjor'o A., trink'an'te si'a'n glas'o'n en gaj'a koleg'ar'o, mi'a deviz'o çiam est'is: ala hom'o mem dev'as çio'n al si el' labor'in* Kiu mem al si help'as, altiu ankaü Di'o help'as. La 50,000 frank'o'j'n, kiu'j'n mi poscd'as, neniü al mi donac'is kaj ankaü de neniü mi il'i'n hered'is — ne, mi mem il'i'n gajn'is en la loteri'o. (El la Fundamenta Krestomatío de D-o Zamenhof.)

HUMORADA

Home autoelaborat. — Si, senyors meus, predica'l senyor A., bevent son vas en alegre reunió de companys: ma divisa sempre ha estat: «un me'ix deu fersho tot». A qui s'ajuda, Deu l'ajuda. Els 50,000 franchs que posseheixo, ningü me'ls ha regalat, ni de ningü els he heretat, — no, jo me'ix els vaig guanyar a la rifa. (De la Krestomatío Fonamental del Dr. Zamenhof.)

En el número passat, al tractar de les formes del verb, hi apareix una errada que cal corregir. A la pàgina 29, línia 7, ahont diu: *çi far'us*, ha de dir: *si far'us*.

Sembla qu'estàn en camí de realitzar-se les aspiracions del nuçeu catalanista-republicà, en lo referent a tenir en la premsa un orgue diari. Als catorze mesos de l'aparició del setmanari *El Poble Català*, anuncia aquest son propòsit de sortir diàriament pera que la propaganda iniciada sia feconda.

Molt ens plau aqueix propòsit pera bé de l'autonomisme democràtic, car *El Poble Català* no s'oblida de dir que sa veu «anirà aixamplant-se çap a l'avenir, oberta a tots els vents de renovació social.»

No's tracta, donchs, de la fundació d'un diari polítich, autonomista y republicà alhora tal com vulgarment són enteses aytals excepcions: se tracta d'un diari de vera educació popular, qu'entri de ple en les modernes corrents sociològiques y que realisi en nostra societat, totjusti desperta, la fonda transformació que ha sigut impossible intentar durant el somni d'anys y de sigles en que l'hem vista atuhida. Així es com deuen fer autonomisme els qui professen idees lliberals, y desd'ara oferim a nostre company el petit concurs de les nostres, y de la nostra simpatia.

La tasca emperó es de realització difícil: mes cal no desmayar.

Altres noves ens arriben de fóra, també relatives a l'expandiment de l'esperit autonomista. Ens referim a les reformes de que acaba d'ésser objecte'l setmanari catalanista *Penadés Nou*, de Vilafranca. Temps enrera ens havíem dolgut de la vida migrada que portava aquella simpàtica publicació, però d'un quant temps ençà s'hi venia ja notant l'esperit de reforma que per fi s'ha revelat del tot, gracies als esforços de nostre amich y col·laborador en Mas y Jornet, y d'altres companys que com ell tenen dades probes de llur fe en l'avenç de nostra causa per medi d'una completa expansió social. Així en el primer número d'enguany de *Penadés Nou* s'hi llegeix lo següent:

A ningü se li amagava, tothom la sentia, la necessitat de que a Vilafranca's portés a cap l'acoblament de totes les forces autonomistes, llastimosament disgregades, pera reempendre en aquest troç de Catalunya la sanitosa acció social que a tota la nostra terra realisa el Catalanisme.

Y desde ara *Penadés Nou* no serà l'orgue d'una tendència determinada dintre l'autonomisme català, sinó el de totes; perque *Penadés Nou*, qual Redacció s'ha reorganizat, el redactaràn e hi col·laboraràn homes que dissentint en filo-offa, sociologia y política, senten una comuna aspiració: l'autonomia; qu'es el punt de convergencia de tots els pensars y sentirs normals de la Catalunya actual.

Nostra enhorabona als companys de *Penadés Nou*.

Adrián del Valle (Palmero de Lidia). — NUBVO IDEAL. — Habana, 1903.

Al honrar fa pochs dies el distingit periodista cubà senyor Del Valle ab sa visita a la redacció de JOVENTUT, hi deixà com a penyor d'amistat un exemplar d'aquesta obreta qu'hem llegit ab molt de gust. Són ben interessants les narracions qu'en número de diset la integren. No totes elles responen exactament al títol baix el que han sigut aplegades, y precisament aquelles que ab més pro-

prietat poden qualificarse de fantàstiques són les que més ens agraden y les en que més se revela la traça de l'autor, qui fa gala de sos vastos coneixements filosòfics y científics y d'un esperit ben modern. Aquestes grans qualitats fan oblidar els petits defectes, y al tancar el llibre'l llegidor té la satisfacció d'haver passat una estona agradable, bo y oferintse li la ocasió de meditar les originals y trascendentals idees que ab senzillesa y naturalitat exposa l'autor.

ORIOI MARTÍ.

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE JOVENTUT

- 35 S^o Jascinto Melich y Alemany, (*legas kaj skribas E.*) — Fernandina, 43, 4.ª, 1.ª Barcelona.
- 36 S^o Eusebi Busquets y Cunill, (*lernas E.*) — Amargós, 2, 3.ª — Barcelona.
- 37 S^o Claudi Cuchillo y Morera, komizo, (*lernas E.*) — Manso, 72, tenda — Barcelona.
- 38 S^o Pere Huguet y Campañà, (*legas kaj skri-*

bas E.) — Carrer de Catalunya, 6, 1.er — Sarrrià (Barcelona).

39 S^o August Pierre y Arús, (*legas kaj skribas E.*) — Basses de Sant Pere, 22, 1.er, 2.ª — Barcelona.

40 S^o Ludoviko Sánchez Giménez, (*legas kaj skribas E.*) — Botella, 14, 2.ª, 2.ª — Barcelona.

41 S^o Cayetano Balsells y Pellicer, (*lernas E.*) — Carrer de Mallorca, 198, 1.er, 2.ª — Barcelona.

(Daüronta.)

La sabaton 13^{an} de la nuna monato, je kvarono de la dek unua horo nokte, S^o Frederiko Pujulà faris paroladon pri Esperanto ĉe loĝejo de «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria.» Ĝi okazigis malfermigon de kurso pri lingvo-internacia gramatiko kies profesoro estas la juna leĝoscienca studento S^o Dominiko Bonet. La nomita societo, unu el la plej grava el Barcelono, kies societanoj estas pli ol ses cent, pravis unu fojon pli, akceptante en si Esperanton, sian deziregon progresadi, kajla multon ke el ĝi povas esperi niaj samurbanoj.

La kurso estas publika kaj senpaga, kaj ĝi okazas ĉiun mardon kaj jaŭdon ĉiusemajne je duono de la dek unua nokte.

Societa adreso: strato: *Montjuich de Sant Pere.*

Ĉiuj tiuj, kiuj sendis al ni originalaĵojn esperantajn por eldoni eu tiu ĉi fako, ricevu niajn plej koregojn dankojn. La manko de espaco malpermesas al ni ilin publikigi nun. Ni unue devas publikigi gramatikon kaj vortaron, kaj tio postulas de ni nian tutan atenton. Aliparte, nia legantaro estus prava ĉu ĝi plendus pri tio ke ni donas al ĝi esperantajn literaturaĵojn sen antaŭ doni al ĝi rimedojn por ilin kompreni.

El dissabte 13 d'aquest mes, a un quart d'onze de la nit, en Frederich Pujulà donà una conferencia sobre Esperanto en el local del «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria». Conseqüencia d'ella ha estat l'apertura d'un curs de gramática de l'idioma internacional, a càrrech del jove estudiant senyor Domingo Bonet. La esmentada societat, una de les més importants de Barcelona, qual nombre de socis passa de siscent, ha probat una vegada més, acceptant en son si l'Esperanto, el desitj de progrés de que està animada y lo molt que d'ella poden esperar nostres conciudadans.

Les classes són públiques y gratuhtes y tenen lloch els dimars y dijous de cada setmana a dos quarts d'onze de la nit.

Tots aquells que'ns han enviat originals en Esperanto pera publicar en aquesta secció rebín nostres més corals remerciaments. La manca d'espai ens impedeix publicarlos ara. Hem de publicar avans la gramática y el diccionari, y això'ns reclama tot el lloch. Altremont nostres llegidores tindrien rahó si's queixessin de que'ls hi donguessim treballs esperantistes literaris, sense haverlos posat avans en situació d'enténdrels.

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE

JOVENTUT

- 42 S^o Perfecte Buen S. Clemente, (*legas E.*) — Albagés (Lleyda).
- 43 S^o Manel Benet y Benet, (*legas E.*) — Plaça de la Constitució, 21 — Borjas-blancas de Urgell.
- 44 S^o Johano Coll y R. golta, (*legas kaj skribas E.*) — A cá'n Gerard Baguer — Palamós (Petit Empordà).
- 45 S^o Valentí Rendm y Presagué, (*lernas E.*) — Concell de Cent, 238, pral., 2.ª — Barcelona.
- 46 S^o C. Ametlla y Coll, (*parolas E.*) — Reboledo, 4, baix — Tarragona.
- 47 S^o Agustí Montaner y Cabarrocas, studento, (*profesoro de Esperanto*). — Arch de Sant Agusti, 7, 2.ª, 1.ª — Barcelona. — (Somera adreso. — vilago: Palamós.)
- 48 S^o Marius Burgos y Sastre, (*lernas E.*) — Cui-reterias, 10, 4.ª — Tarragona.
- 49 S^o Josefo Roviralla y Fornes, (*legas kaj skribas E.*) — Sant Ramon, 2, 4.ª, 2.ª — Barcelona.
- 50 S^o Mikaelo Bassa y Cortés, (*lernas E.*) — Carrer Major Taulat, 117, botiga — Poble Nou (Barcelona).
- 51 S^o Petro Bohigas y Canadell, (*lernas E.*) — Concell de Cent, 341, 1.^a, 1.^a — Barcelona.
- 52 S^o Enrich Sauch y Català, advokato, (*lernas E.*) — Plaça de la Llibertat, 1, 1.ª — La Bisbal (Petit Empordà).
- 53 S^o Rossendo de Pouplana de Ciurana, (*lernas E.*) — Carrer d'en Pi y Margall, 8, 1.ª — La Bisbal (Petit Empordà).
- 54 S^o Johano Linares y Delhom, verkisto kaj industriisto, (*legas E.*) — Sant Sebastià, 22 — Palafrugell (Petit Empordà).
- 55 S^o Marius's Brú y Borràs, instruisto, (*lernas E.*) — Col-legi d'Interns del Institut de Reus — Reus.
- 56 S^o Ramón Mercadal y Martínez, (*lernas E.*) — Concell de Cent, 390, 1.ª — Barcelona.
- 57 S^o Baldomer Anglada, (*lernas E.*) — Hospital, 21 — Barcelona.
- 58 S^o Josefo Bosch y Ximenis, fotografisto, (*legas kaj skribas E.*) — Carrer de Canet, 35 — Sarria (apud Barcelona).
- 59 S^o Jako Rull y Ballès, (*legas kaj skribas E.*) — Portal de l'Angel, 7, entresol — Barcelona.
- 60 S^o Manuel de la Fuente Cardenes, (*legas kaj skribas E.*) — Carrer Nou de la Rambla, 163, 3.^a, 2.^a — Barcelona.
- 61 S^o Francisco Genover, (*legas kaj skribas E.*) — Palafrugell.

(Daŭranta.)

Nia estiminda samideano Sro. Federiko Pujulà forestiĝas el Barcelono. Kiel jam scias niaj gelegantoj tre ofte ni estas seniĝataj je lia kompanio, sed ne de lia granvalora kunlaborado. Li daŭrigos do same sian redaktoran laboradon kaj esperantan propagadon. Pro tio ni prokastos post unu numero de nia revuo la eldonadon de katalana-esperanta gramatiko ĉar oni devas al li sendi la presprovojn por ilia korektado, oni bezonas pli da tempo se oni volas eviti kian ajn interrompo.

Dum la foresto de Sro. Pujulà lin anstataŭos en la esperanta kurso farata ĉe la societo «Progrés» la distinginda esperantisto Sro. Johano Rosals.

Ni plezure sciigas ke definitive oni fondis en tiu ĉi ĉefurbo la societon *Espero Kataluna* kies celo estos propagi kaj popoligi la internacian Zamenhofan lingvon.

En la unuakunveno, oni unuvoĉe elektis la anojn kiuj devas formi la societestraron; ili estas Sro. Johano Rosals prezidanto, A. Montaner vic-prezidanto, kasistino F^{uo}. Ludovikino Campmajó, Kolombino Rovira sekretario, D Renart, vic-sekretario, Dominiko Bonet, bibliotekisto, kaj Sroj A. Roig, Josefo Bonhome kaj J. Solà voĉdonantoj.

Nostre estimat company en Frederich Pujulà's troba ausent de Barcelona. Com ja saben nostres lectors, ab molta frequencia'ns veyem privats de sa companyia, però no de sa valiosa cooperació. Ell seguirá, donchs, igualment sa tasca de redactor y de propagador de l'Esperantisme. Solsament retrasarem un número la publicació de la gramática esperanta-catalana, car divent enviárseli les probes pera llur correcció, se necessita quelcóm més de temps si's vol evitar qualque interrupció.

Durant l'ausencia d'en Pujulà'l substituirá en la classe d'Esperanto que's dóna al «Progrés», el distingit esperantista en Joan Rosals.

Tenim el gust de fer públich que ha quedat definitivament constituída en aquesta capital la societat *Espero Kataluna*, qual fi es propagar y popularisar la llengua universal del Doctor Zamenhof. En la reunió que varen celebrar pera constituírhse sortiren elegits per aclamació'ls senyors següents pera formar la Junta Directiva: President, En Joan Rosals; Vis-president, En Agustí Montaner; Tresorer, senyoreta Na Lluisa Campmajor; Secretari, senyoreta Na Coloma Rovira; Vis-secretari, en Dionis Renart; Biblio-

Laŭ niaj sciaĵoj grandnombraj estas la membroj kiuj apartenas al tiel simpata socio, kaj oni povas antaŭdiri pro la entuziasmo de ĝiaj fondintoj, plenan kaj fruktodonan sukceson en ĝia entreprenota agado.

Nun oni serĉas propran logejon sed malgraŭ tio, oni povas sendi la aliĝojn membraj ĉe la Administracio de JOVENTUT, plaça Teatre, n.º 6, kaj ĉe la prezidanto Sro. J. Rosals, Portaferriça, 30, librovendejo.

En la lernejo «del Dolç Nom de Maria y St. Francesch d'Asis» (Provença Strato, 226*) la direktorino F^{no}. Ludovikino Campmajó kun la helpo de F^{no}. Kolombino Rovira komencis elementan kurson de la Zamenhofa lingvo kun granda entuziasmo de la malgrandaj lernantinoj kiuj grandnombre kunvenas en ĝi. Ni gratulas la diritajn kuraĝajn fraŭlinojn kiuj estas el la plej distingindajn lernatinojn de Sro. Pujulá.

Antaŭen!

tecari, en Domingo Bonet, y Voçals, els senyors En Arthur Roig Casanovas, Joseph Bonhome y Joseph Solá.

Segons nostres informes són en gran nombre'ls adherits a tan simpática corporació, es-sent de preveure, donat l'entusiasme de sos fundadors, un èxit ben falaguer pera la campanya que van a empendre.

Interinament s'está buscant local apropiat pera lloch social, poden enviarse les adhesions a l'Administració de JOVENTUT, Plaça del Teatre, 6, entresol, y a casa del President, Portaferriça, 30, libbreter.

En el «Colegi del Dolç Nom de Maria y Sant Francesch d'Asis» (Provença, 226), la Directora senyoreta Lluís Campmajó, auxiliada per la senyoreta Coloma Rovira, ha inaugurat una classe elemental de la llengua d'en Zamenhof, ab gran entusiasme de les petites alumnes qu'en gran nombre hi concorren. Felicitém a dites coratjoses senyoretas, unes de les més distingides deixebles d'en Pujulá.

Avant!

NOVES

Es critica, certament la situació política d'Espanya. L'ambició de la quefatura dugué al poder a n'en Moret, quan en Montero Rios, cansat de governar en pessimes condicions, se'n tornava a casa; y avuy es ja qüestió de que tots els politichs lliberals, per poch lliberals que sien, o essentho sols de nom, hi pensin en la necessitat de tornarsen per hont han vingut, si gota de bona fe y serietat els queda.

Per sa part en Maura, com si presentis una desfeta pròxima, sembla que vulgui precipitar els aconteixements, preparantse pera quan se'l cridi a n'ell, que no serà sinó quan s'hagi probat (?) qu'ell es l'única solució y que cal donarli facultats amplies.

En tant a Catalunya, a Barcelona, continuem exclosos de les garanties constitucionals; la premsa está amordaçada, la lliure emissió del pensament es prohibida, y els qui sentim desitj de solucionar l'actual conflicte pera bé de l'Estat espanyol, no podem dir res; per més que, desgraciadament, la experiéncia ns demostra que tampoch seriem escoltats.

Emperó l'obligat silenci de la premsa barcelonina no es absolut. Si els periòdichs catalanistes no poden parlar, altres periò-

dichs hi ha, com *El Diluvio*, que han publicat quelcòm de substancies, com per exemple'l manifest *A las Cortes* que dit periòdich publicá en sa edició del passat diumenge. Heusen aquí alguns fragments:

La idea del separatismo catalán ha nacido en el resto de España, ignorante del estado íntimo del alma de nuestro pueblo. Ha bastado que un partido político, nacido en Cataluña y sin ramificaciones aparentes en el resto de la nación, haya concretado su programa en la autonomía regional, para que en la inteligencia rudimentaria de algunos directores de la opinión se haya producido una asociación de ideas, y la palabra autonomía haya sugerido la de separatismo, equiparando estúpidamente al pasado de Cuba la actualidad de Cataluña. Producida esta desviación inicial, no se han hecho esperar las consecuencias. El efecto inmediato ha sido el de provocar una sorda hostilidad en la conciencia de España contra toda iniciativa reformadora del ambiente nacional que brotara en tierra catalana porque necesariamente debía reputarse pecaminosa. Y de cómo ha sido aprovechada esta hostilidad perfectamente expl cable; de cómo han sido explotados los sentimientos del pueblo español, abriendo y ensanchando sin piedad las heridas aún chorreando sangre de las últimas campañas coloniales, sólo nosotros, los que vivimos en Cataluña, podemos tener una idea exacta, tan exacta como horriblemente triste.

Asombra y apena pensar en lo que se ha dicho y se ha escrito á propósito del movimiento autonomista de Catalunya. Algunos por un interés político torpemente comprendido, otros por irreductible incapacidad mental, los más por ignorancia, han predicado el odio

dir tribut a tot allò que son bon gust y sa percepció poètica li revelen com a coses superiors, contra les quals no's deu ab rahò fer armes, puig no's pot ésser paladi de la Belleza contra la Belleza meteixa.

En resum: el llibre del senyor Vives y Pastor es l'obra d'un nou poeta català de qui cal esperar-ne fruïts més assahonats; la joventut del poeta justifica, en cert modo les incorreccions, sovint volgudes, qui són de notar en el seu llibre; esperant que la plena eclosió de son talent d'escriptor li ha de permetre en obres subsegüents prescindir de les tendències a que avuy ha rendit tribut, y li deixarà recórrer lliurement el camí dreturer de la Poesia, pera lo qual no necessita fer més que deixarse dur de sos propis sentiments e inspiració, prou manifestos ja en aquest primer llibre.

Per'acabar hem de dir que'l volùm de *Notes Poètiques* es doblement recomanable per la pulcritud de la edició, feta en paper de fil a cà'n Tobella y Costa, ab lo qual se demostra que'l gust dels llibres va fent camí entre nosaltres, y que prompte's podrà dir de Catalunya qu'es un país en el qual les manifestacions d'ordre literari hi són degudament considerades y tractades ab l'alta estima que mereix el fruyt de la especulació intelectual. El nostre país ha d'acreditarse forçosament de possehir una riquesa en aquest ordre equivalent a sa prosperitat material, si vol que sia tingut per quelcòm més que per un país de menestrals. La cultura nostra ha d'ésser l'arma potent qui ha d'assegurarnos la victòria en el dia de demà.

R. MIQUEL Y PLANAS

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE

JOVENTUT

- 62 S^o Josefo Comas y Teixidó, (*legas kaj skribas E.*) — Carrer del Progrés, 28, baixos — Barcelona (Gracia).
- 63 S^o Johano Camps y Gubern, (*lernas E.*) — Travesia Rentador Vell (Reixat), 7 — Sabadell.
- 64 S^o Jaume Duràn y Girós, (*legas kaj skribas E.*) — Sepúlveda, 173, interne — Barcelona.
- 65 S^o Dominiko Giralt y Giralt, (*lernas E.*) — Carrer de la Riereta, 21, 1.er, 1.ª — Barcelona.
- 66 S^o Josefo Roig y Sans, (*legas kaj skribas E.*) — Vallonzella, 43, 2.ª, 1.ª — Barcelona.
- 67 S^o Agustí Rosell, industriista, (*legas kaj skribas E.*) — Plaça de Santa Madrona, 6 — Barcelona.
- 68 S^o Antòn Pedret y Miró, (*lernas E.*) — Sant Domingo del Call, 12, entr., 1.ª — Barcelona.
- 69 S^o Marià Costa Iscar, (*parolas E.*) — Societat General de Telèfons, *Contabilitat*, — Cervantes, 7 — Barcelona.
- 70 S^o Rossendo Roig y Benet, (*lernas E.*) — Rasa, 52 — Tarrassa.
- 71 S^o Valentí Sallent y Guiteras, komercisto, (*lernas E.*) — Plaça de Sant Joseph, 9 — Barcelona.
- 72 S^o R. Camprubí y Tapia, (*legas kaj skribas E.*) — Rech, 8 — Barcelona.
- 73 S^o Ludoviko Vila y Caballol, (*legas kaj skribas E.*) — Carrer Major, 229, 5.^{et} — Barcelona.
- 74 S^o Karlo Boselli, verkisto, (*lernas E.*) — Vilanova y Geltrú.
- 75 S^o Adolfo Vilà y Pallarès, (*legas kaj skribas E.*) — Carme, 111 — Barcelona.
- 76 S^o Pompèu Màs y Ortiga, (*lernas E.*) — Tamarit, 173, 4.^{et}, 2.ª — Barcelona.
- 77 S^o Arturo Roig y Casanovas, juvelista (*legas kaj skribas E.*) — Guardia, 7, 2.ª, 2.ª — Barcelona.
- 78 S^o Josefo Solà y Sanfeliu, (*lernas E.*) — Sant Joseph, 46. — Mataró.
- 79 S^o Alfonso Lucas y Plans, (*legas kaj skribas E.*) — Travessera, 151, 1.er — Gracia (Barcelona).
- 80 S^o Josefo Brufau y Soler, (*parolas E.*) — Plaça, 10, 2.ª — Agramunt.
- 81 S^o Eugeni Frias y Roig, (*legas E.*) — Plaça Major. — Apoteko. — La Llacuna, (Barcelona).
- 82 S^o Francesch Boada y Nogués, (*lernas E.*) — Arrabal, 28. — Blanes.
- 83 S^o Mikaelò Balvey y Bas, kuracisto, (*lernas E.*) — Carrer del Pont de Sant Pere, 2, principal. — Blanes.
- 84 S^o Josefo Albert y Traiter, instruisto, (*lernas E.*) — Carrer del Passeig, 21, 2.ª — Blanes.
- 85 S^o Johano Bordas y Duràn, (*lernas E.*) — Cucurulla, 9, 2.ª, 2.ª — Barcelona.
- 86 S^o Jeroni Bosch y Feliu, (*lernas E.*) — Platería, 27, 1.er — Gerona.
- 87 S^o Fausti Cabarrocas y Juera, (*lernas E.*) — Sarrià (apud Gerona).
- 88 S^o Santiago Palau, (*legas kaj skribas E.*) — Universitat, 13, ent. — Barcelona.
- 89 S^o Johano Pich y Pujol, biçnulo, (*lernas E.*) — Sant Antón Abad, 41, 3. — Barcelona.
- 90 S^o Joaquim Montagut y Vellobà, (*lernas E.*) — Plaça de la Constitució, 11. — Mora d'Ebre.
- 91 S^o Manel Bausells, (*legas kaj skribas E.*) — Carrer Ample (a) Monjas, 29, 1.er, 2.ª. — Barcelona (Gracia).
- 92 S^o Joan Bausells y Alsina, (*legas kaj skribas E.*) — Carrer Ample (a) Monjas, 29, 1.er, 2.ª — Barcelona.
- 93 S^o Joan B. Montaner y Comas, (*legas kaj skribas E.*) — Assahonadors, 2, 2.ª, 2.ª — Barcelona.

(Daŭronta.)

GRAMÀTICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

per

F. PUJULÀ Y VALLÈS

Advertencia. — En Esperanto no hi ha excepcions; totes les regles són generals.

Fonètica

Alfabet

L'alfabet Esperanto consta de 28 lletres, qui són: a, b, c, ĉ, d, e, f, g, ĝ, h, ĥ, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, ŝ, t, u, ŭ, v, z.

(Nota. — Les estampes que no tinguin els tipos ĉ, ĝ, ĥ, j, ŝ, ŭ, poden reemplaçarlos per ch, gh, hh, jh, sh, u.)

Valor fonètic. — Les lletres:

b, d, f, i, k, l, m, n, p, r, t, u, v, z,

sonen exactament com si fossin catalanes.

Les altres tenen el valor que s'explica a continuació:

- a. — sona com nostra à en les paraules màs, càs, llàuna.
- ĉ. — sona com *tç*. *Paco* (pàu) se llegeix *pátço*; *operacio* (operacio) *opérátçio*; *laca* (làs) *látçà*; *ekscelenço* (excelencia) *ékstçelentso*.
- ĉ. — sona com *çl* grupo *tx* català en les paraules *bóttxa*, *ráttxa*, *escléttxa*. *Feliĉa*, (feliç) se llegeix *félitxà*; *riĉeco* (la riquesa) *ritxétçó* *riĉigi* (enriquir) *ritxigui*; *ĉokolado* (xocolata) *txócoládó*; *ĉu* (es que?) *txú*.
- e. — sona com nostra é en les paraules *més* *fés* *vésten*.
- g. — sona com nostra *g* devant de: a, o, u, ue, ui. *Ganto* (quant) se llegeix *gántó*; *geuto* (tribu) *guéntó*; *kunigi* (unir, juntar) *cunigui*; *tago* (dia) *tágó*; *gusto* (gust) *gustó*.
- ĝ. — sona com nostra grupo *tj*. *Leĝa* (legal) se llegeix *létjà*; *loĝebla* (habitacle) *lotjéblà*; *loĝi* (habitar) *lótji*; *aĝo* (edat) *átjó*; *juĝu* (jutja!) *jutju*.
- h. — sona lleugerament aspirada com la *h* francesa en les paraules *haine*, *honte*. El seu sò es aproximat al que produhim allargant les vocals y pronunciantles ab el canyó.
- ĥ. — sona fortament aspirada com la *ch* anglesa en la paraula *loch*, com la *ch* alema-

nya y polaca, y com la *x* russa. Aquesta lletra gayrebé no's troba sinó en noms propis.

j. — sona com nostra *y*. *Jam* (ja) se llegeix *yám*; *jes* (si) *yés*; *jugo* (jòu) *yugui*.

f. — sona com nostra *j*. *Jaluza* (gelós) se llegeix *jáluzà*; *feti* (llensar) *jéti*; *fongli* (fer joch de mans) *jóngli*; *jurnalo* (diari) *jurnáló*.

o. — sona com nostra ó en les parautes *sórt*, *tós*. *Kamforo* (cámfora) se llegeix *cámfóró*.

s. — sona com nostres *ss* en les paraules *móç*a, *ésser*, o com nostra *s* derrera de consonant. *Observi* (observar) se llegeix *óbsérvi*; *lasi* (deixar, però no en el sentit de gequir) *láss*i; *sekso* (sexe) *sécsó*; etc.

ŝ. — sona com nostre *ix*. en les paraules *guixa*, *baixèm*, etc., o com nostra *x* al començar paraula. *Ŝajni* (semblar) se llegeix *xáyni*; *ŝelo* (pela) *xeló*; *kaŝi* (amagar) *cáixi*; *vi tuŝos* (tu tocaràs) *vi tuixós*; *tuŝu* (toca!) *tuixu*.

ŭ. — sona com nostra *u* de les paraules *Jàume*, *ŝàu*, *saràu*, això es: fent diptóngue ab la vocal que la precedeix.

ACLARACIÓ DE LO ANTERIOR

Es necessari aclarar completament lo referent a la fonètica, pera esvahir tota mena de dubtes y lograr adquirir una pronunciació correcta, escull aquest que'ls idiomes naturals ofereixen a tot estranger, y que sols un idioma artificial, que al ésser inventat ja s'ha tingut en compte la diversa manera de pronunciar de cada poble, pot ab èxit sortejar. Podém afirmar qu'Esperanto ha flanquejat ab habilitat l'escull. Es més, no sols en ell tots els sons poden ésser fàcilment emesos per tots els pobles, no sols una gran senzillesa es la seva característica, sinó que hi ha hagut de la part de son autor un tan escrupulós mirament en la elecció de les rels, que quasi totes les rels més o menys semblantes expressen idees més o menys semblantes també, lo que fa que, tant si es per equivocació com si es per mala pronunciació que la paraula brolla de la ploma o dels llabis tortament, la idea conservi, si no el sentit precis, al menys el seu sentit abstracte. Observinse'ls següents exemples: *emo* (inclinació), *amo* (amor); *polvo* (pòls), *pulvo* (pólvo-ra); *trinki* (beure), *drinki* (beure ab excés);

etcètera. Però això no constitueix ni molt menys una regla esperantista: no passa d'èsser una apreciació particular filla potser de l'admiració per la gran obra del Doctor Zamenhof. Cal donchs fixarshi bé en la pronunciació, cosa per altra banda que als cata-

lans els hi ha d'èsser més que facilíssim, donada la flexibilitat y riquesa de sons del seu idioma natural. Y pera que així sia estudiem lletra per lletra.

(Seguirá.)

F. PUJULÀ Y VALLÉS

NOVES

Com haurát. observat nostres lectors, per error de caixa aparegué'l número anterior ab la numeració equivocada. No es, donchs, 315, sinó 312 el número que li pertoca. Preguem als coleccionistes que's serveixin esmenar ab tinta la errada, a fi d'evitar confusions el dia que hagin d'enquadernar el volum.

Continuem sense garanties, sense llibertat pera exposar nostres idees; subvenim a les càrregues de l'estat, mes se'ns priva de treballar pel bé d'aquest estat exercint nostre dret com a ciutadans lliures.

Si algú ha delinquit que's probi y que se'l judiqui; mes els qui no han delinquit no deuen ésser excepcionats. Molt menys quan nostres enemichs venen insultantnos impunement desde les planes de llurs periódichs, sabentnos indefensos.

No podem dir res; no podem comentar res; no podem ni reproduhir res qu'en defensa nostra parli; y sembla que aquest estat de coses se perllongará fins y a tant que les Corts hagin resolt sobre la qüestió de les jurisdiccions civil y militar, que's disputen l'aplicació de la nova llei sobre delictes contra la patria y l'exèrcit. Aleshores, quan la nova llei estigui en vigor, les garanties tornarán, mes ¿tindrán efecte retroactiu pera vindicar als qui en aquest periode de repressió del pensament hagin sigut víctimes de dictats injustos y de campanyes enverinades?

Y no hem de negar que molta part d'això's deü a varis dels qui, ostentant la investidura popular, no l'han feta valdre prou durant aquests últims temps en que polítics y periodistes, soperbs o tontos, tant en interdicte han posat el prestigi del Parlament, com si a Espanya no hi hagués Constitució o com si fos possible (com en realitat ho ha sigut mil voltes) fer tabula rasa de la Constitució y de les lleys.

A bona hora se'n han recordat al Parlament (hi ha excepcions com la del diputat senyor Salvatella y altres) d'interpel·lar al govern sobre la suspensió de garanties a Barcelona. Ab un dia més que haguéssim passat, els hauríem pogut dir allò de «quan fou mort el cumbregaren.»

Sia com vulgui, nostres diputats han donat fe de vida, portantse com devien. Y, com era d'esperar, en Romanones, ministre de la Governació, ha estat desgraciadíssim al contestar als discursos d'en Junoy y en Rusiñol respecte a la suspensió de garanties a Barcelona.

Ha dit (segons els telegrams publicats dimars al mati) qu'estava convençut de que dita suspensió era una mida necessaria per'assegurar aquí la tranquil·litat pública, y ha detestat al governador duch de Bivona dient que no feya més que acatar en *absolut* les ordres del govern. No li ha concedit, donchs, iniciatives propries; no l'ha envoltat d'aquell prestigi que tota autoritat necessita pera obrar per si y conscientment segons les necessitats del poble sotmès a son estudi y vigilancia.

Però ¿per què glosarho lo que ha dit el comte de Romanones?

Ni ell ni en Moret han pogut demostrar, ni han volgut intentarho, que'l Catalanisme s'hagués may separat de la llei; ni ell ni en Moret han sabut què contestar quan els diputats catalans han preguntat per quin motiu era il·licit y processable en els periódichs catalanistes publicar treballs que a l'altra premsa li són consentits, y qu'estàn tan dintre de la legalitat com els extractes del *Diari de Sessions* dels cossos legislatius del regne.

No han contestat res en concret sobre això. Han dit que'l Catalanisme era legal y respectable, però no han donat la deguda explicació per les mides de rigor dictades, com són entre altres els empresonaments de directors de periódichs catalanistes pel delicte de consentir la publicació d'articles que altres periódichs venen publicant en us de sa llibertat.

Als ulls del govern, la premsa satírica catalana ha ridiculitzat a autoritats respectables. No ho discutim això. Lo indubtable es que'l govern no les posa pas en alt lloch a les autoritats delegades seves, quan diu que sols ordres del govern practiquen, y a aqueixes ordres no se les hi dona explicació justificativa en el Parlament.

Es la historia de sempre: voler posar a tot estrop al Catalanisme fóra de la llei, tant més quan ell de la llei vol ampararse en son afany de regenerar aquesta Espanya qual representació s'assumeixen els qui la perden.

Prou hi perdria Espanya'l dia que'l Cata-

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE

JOVENTUT

- 94 S^o Joaquim Molist y Ribas, (*lernas E.*) —
Riera, 72, 2.ª, 1.ª — Mataró.
- 95 S^o Enrich Vallés y Solsona, (*lernas E.*) — Car-
me, 30. — Mataró.
- 96 S^o Amadeu Roca y Santaló, (*lernas E.*) —
Carretera Real, 151, 2.ª — Barcelona (Sans).

- 97 S^o Diego Garcia, (*legas kaj skribas E.*) —
Muntaner, 67 bis. — Barcelona.
- 98 S^o Marcelino Graells, (*lernas E.*) — Tamarit,
185, pral., 2.ª — Barcelona.
- 99 S^o pastro Ramón Solé y Servet, instruisto,
(*lernas E.*) — Agramunt (Lleyda).
- 100 S^o Josefo Sicart, komercisto, (*lernas E.*) —
Villarroel, 42, 2.ª, 4.ª — Barcelona.

(Daŭronta.)

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

a.— Es aquesta una vocal en la que hi hem de posar, potser més qu'en les altres, molt de compte! Els catalans; altrament, correrem el perill de pronunciar-la com una *e* quan sobre d'ella no recaygui l'accent tònic, per ésser així com ho fem en nostra parla. Si ens fixem en les paraules catalanes *ca*sa, *mà*na, *bà*rca, notarèm clarament, al pronunciar-les, qu'en cada una d'elles hi ha dues *as* completament diferents. Les primeres, es a dir, aquelles sobre les quals recau l'accent són obertes, clares, precises, podriem dir que són franques, que no s'avergonyeixen d'ésser *as*; en cambi les segones se'n donen de menys d'ésserne y se'ns presenten a mitges, tan porugament, que podèm tiralshi en cara que són cada una d'elles una *e*, sense por de que'ns ho tinguin en compte. Com que precisament les hi plau així! Com que no se'n amaguen de presentarse com a *es* quan se pluralisen: *cases*, *barques*, *dones*! Donchs bé, en Esperanto no n'hi ha de *as* dubtoses, totes són franques, clares, obertes y no les hi podèm fer tòrt perque com sia que l'adjectiu se caracteriza per la terminació *a*, y l'adverbi per la terminació *e*, y com sia que l'accent sempre recau sobre la penúltima sílaba y per lo tant may sobre la *a* final adjectiva, si no parèm ment en la pronunciació d'aquesta vocal ens exposarèm, entre altres errors grans, al d'emetre adverbis enloch d'adjectius. Per exemple: *patra* (pa-

tern) y *patre* (paternalment), les hem de pronunciar de manera qu'en *patra* hi vibri la segona *a* igual que la primera, y en *patre* la *e* sia descarada, com si se'n vantés d'ésser la terminació adverbial. Lo meteix sens excepció en totes les sílabes de tots els mots.

b *o*.— Són aquestes dues consonants tan fàcils de pronunciar per nosaltres, que no caldria dir res d'elles, si l'us, un mal us, un us viciós, no hagués reduhides les dues, a la *b* en unes comarques de Catalunya y a la *o* en altres. Pronuncien els barcelonins lo meteix *vella* (oposat a *jove*) que *bella* (oposat a *lletja*); y això dona lloch a grans confusions. Imitem en aquestes la pronunciació dels tarraçonins, sense oblidarnos de donar sempre a cada una d'elles el sò que li correspòn, llabial a la *b*, llabidental a la *o*.

c.— De cap dificultat es pera nosaltres posar devant de la *ç* (que fa ab totes les vocals el sò que la *c* fa devant de la *e* y de la *i*), el valor de la *t*. Emperò cal remarcar que aquest sò, *tç*, no s'ha de emetre de manera que la *t* quedi enganxada ab la sílaba anterior y la *ç* vagi sola ab la vocal qui la segueix, sinó de manera que formin un tot la *t* y *ç*. La paraula *laca* (làç) no la pronunciarèm així: *lat-ca*, si no així: *la-tca*. ¿Com se farà això? De la següent manera: Diguis *ça*, *ce*, *ci*, *ço*, *çu*, y se notarà que la part anterior de la llengua (no la punta) s'apoya en el paladar deixant passar suaument l'ayre per entremitj. Donchs bé: si avans de deixar sortir l'ayre, l'acumulèm y l'obliguem a sortir ab força però no ab explosió (lo que'ns donaria la *t*) sinó pastosament, obtindrèm el sò exacte de nostre grupo *tç*, qu'es el qui correspòn al de la *c* esperanta.

ERRADES: En la gramàtica catalana esperanto que venim publicant hi aparegueren la setmana passada les errades següents: — En la 1.ª columna, ratlla 24, ahont diu *ekscelenço* llegeixis *ekscelenco*. En la ratlla 31, ahont diu *guto* llegeixis *gento*. — En la segona columna, ratlla 5, ahont diu *yugui* llegeixis *yugo*.

Aquestes errades quedaràn corretgides en la edició apart que de la present gramàtica publicarem.

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE JOVENTUT

- 101 S^o Josefo Murilló y Mombrú, (*legas kaj skribas E.*) — Sant Pau, 70. — Barcelona.
- 102 S^o Johano Rosals y Corretjer, komercisto, profesoro de Esperanto kaj prezidanto de la Societo «Espero Kataluna» — Portaferriça, 30. — Barcelona.
- 103 Sinjorino Joaquina Rosal de Rosals, (*lernas E.*) — Portaferriça, 30. — Barcelona.
- 104 Fraŭlino Julia Castro, (*lernas E.*) — Córcega, 234, 2.ª, 1.ª — Barcelona.
- 105 S^o Victor Oliva, eldonisto, (*legas kaj skribas E.*) — Vilanova y Geltrú.
- 106 S^o Francisco Serrallonga y Banús, (*lernas E.*) — Carretera Real, 135. — Barcelona (Sans).
- 107 S^o Darwin Tubàu y Pujol, (*legas kaj skribas E.*) — Carme, 64, 2.ª — Barcelona.
- 108 S^o Josefo Climent y Deoca, (*lernas E.*) — Passatje Romà, 100, entr. — Gracia (Barcelona).
- 109 S^o Josefo Antoni y Minguella, komercisto, (*lernas E.*) — Muntaner, 79, 1.º 2.ª — Barcelona.
- 110 S^o Josefo Bonhome y Fàbrega, (*lernas E.*) — Almenara alta, 14, 1.º, 2.ª — Sant Martí de Provençals (Barcelona).
- 111 S^o Manel Juliadis y Mata, komizo, (*lernas E.*) — Diputació, 316, 3.º, 2.ª — Barcelona.
- 112 Infano Josefo Ferré y Peris, (*lernas E.*) — Sagrera, 243. — Sant Martí de Provençals (Barcelona).
- 113 S^o Josefo Ausió y Suñer, (*lernas E.*) — Industria, 73. — Sant Andreu (Barcelona).
- 114 S^o Florenci Ballvé y Guimerà, (*lernas E.*) — Tramontana, 119. — San Andreu (Barcelona).
- 115 S^o Andreu Framis y Trias, (*lernas E.*) — Carrer de Casanovas. — Sant Andreu (Barcelona).
- 116 S^o Rosend Funoll y Vidal, (*lernas E.*) — Sant Andreu (Barcelona).
- 117 S^o Jaume Mañá y Julià, (*lernas E.*) — Rambla de Santa Eulària. — Sant Andreu (Barcelona).
- 118 S^o Francisco Aimeric y Mateu, (*lernas E.*) — Clavé, 10. — Sant Andreu (Barcelona).
- 119 S^o Johano Espigó, (*lernas E.*) — Carrer de l'Aurora, 13, 2.ª 2.ª — Gracia (Barcelona).
- 120 S^o Josefo Cabré y Bru, (*lernas E.*) — Carrer d'en Bot, 2, botiga. — Barcelona.
- 121 S^o Francisco Caldas Coloma, (*lernas E.*) — Carrer d'Isern, 40. — Mataró.
- 122 S^o Antoni Carbonell y Bilbeny, (*lernas E.*) — Colón, 4. — Mataró.
- 123 S^o Baldomer Romà Oliveras, (*lernas E.*) — Rebalet, 56. — Mataró.

(Daŭronta.)

La societat «Espero Kataluna» acaba de posar a la venda, pera us dels esperantistes, uns bonichs segells de cauxú pera marcar en les cartes les paraules «oni korespondas esperante» (s'escriu en esperanto) voltades per una hermosa cenefa modernista.

Creyèm qu'es aquest un excelent instrument pera propagar nostra causa.

Se venen al preu de 2 pessetes en aquesta Administració y a casa'l president de dita societat senyor Rosals, Portaferriça, 30, llibreria.

Felicitèm a la novella societat.

La societat esperantista «Espero Kataluna» ha acordat tenir per orgue oficial la secció *Esperanta Fako* de la revista JOVENTUT.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

ĉ, ŝ.—Els sons que representen aquestes lletres els tenim en català. Se diferencien l'un de l'altre eh que'l primer es explosiu y el segón no. Comparinse'ls dos mots cata-

La societo «Espero Kataluna» ĵus metis al la vendo, por uzado de la geesperantistoj, beletajn kaŭĉukajn sigelilojn por sigeli sur la leteroj la vortoj «oni korespondas esperante» ĉirkaŭitaj per belega novastila rando.

Ni kredas ke tiu ĉi estas efika ilo por propagadi nian aferon.

Oni vendas ĝin al la prezo da du pesetoj en tiu ĉi Administracia oficejo kaj ĉe la prezidanto de la dirita societo sinjoro Rosals, Portaferriça strato, 30, librovendejo.

Ni gratulas la novan societon

La esperanta societo «Espero Kataluna» decidis havi *Esperantan Fakon* de la revuo JOVENTUT per ĝia oficiala organo.

lans *fatxa* (aspecte) y *faixa*. El primer s'escriuria ab la ortografia d'Esperanto: *faĉa*, y el segón: *faŝa*.

Quan *ŝ* va seguida de consonant ab la que forma silaba, emet sons que no tenim en nostre idioma, però que no presenten pera nosaltres cap dificultat. Quan nosaltres dihem *cláu*, *pròu*, *très*, no ho fem pas fent vibrar primer la *c*, la *p* y la *t* y després pronunciant les silabas que segueixen; no dihem

pas *ec-làu*, *ep-ròu* y *et-rès*, sinó que senzillament fem nàixer la *l* y les *r*. *r*, avans de donarlos hi el llur valor, allà hont naixen la *c*, la *p* y la *t* respectivament. Donchs lo meteix se fa en Esperanto ab la *s* quan va seguida de consonant; no pronunciarem pas el mot *šlosilo* (clau): així: *eš-lo-si-lo*, sinó així: *šlo-si-lo*; *šranko* (armari) el llegirèm *šran-ko*, y no *eš-ran-ko*; etcètera.

e. — Les rahons que'ns obliguen a procurar pronunciar clarament aquesta vocal són les meteixes que queden dites al traçar de la *a*. Jamay li donarem el valor de nostra *e* àtona, que la faria confondre ab una *a*, y dels dos sons *è* y *é*, li donarem sempre'l derrer. Pera recordarho no cal sinó fixarse en la següent frase catalana: *Ell te diu que té tè*. La *e* en Esperanto no serà, donchs, la del primer *te* (pronòm), ni la del tercer *té* (beguda), sinó la del segon *té* (tercera persona de l'indicatiu del verb *tindre*.)

ĝ, *ĵ*. — Essent prou clar el valor de la *g*, no creyèm necessari insistir sobre ella. Si ho farem lleugerament sobre aquelles dues, ja que, encara que'ls seus sons els tenim en nostre idioma y per lo tant ens són molt fàcils, el fet de qu'en certa gramàtica's digui que la *ĝ* té'l meteix valor que la *g* catalana devant de *e*, *i*. podria induhir a error als catalans. En efecte: sabut es que la nostra *g* devant d'aquelles vocals sona exactament igual que nostra *j*; sols el respecte a les rels de que provenen les paraules y l'us fan que a voltes usèm la *g*, que podriem molt bé

substituir per la *j*. En Esperanto, *ĝ* y *ĵ*'s diferencièn ben clarament. La segona té'l valor meteix que nostra *j*, la primera'l de nostra *j* precedida d'una *t*. Pronuncihiñse alternativament les paraules *boja* y *llojta*, *rajar* y *sótjar*, y s'apreciarà tot seguit la diferencia d'una y altra.

h, *ĥ*. — Les dues són aspirades: la primera lleugerament, la segona ab força. El seu sò es semblant al que produhim gargaritzant en sèch.

k. — La meteixa advertència feta ab la *s* quan precedeix consonat ab la qui fa sílaba, cal ferla ab la *k*. *Likvoro* (licor) no'l pronunciarem: *lik-vo-ro*, sinó *li kvo-ro*. *Kvar* (quatre) no'l pronunciarem *ek-var*, sinó *kvar*, formant una sola sílaba, com si volguessim fer sortir la *v* del paladar.

o. — Requereix aquesta vocal les meteixes atencions que la *a* y la *e*. Hem de procurar no pronunciarla may com una *u*, qu'es el valor que li donèm en català quan es àtona, es a dir, quan no carrega l'accent de la paraula sobre d'ella com succeheix en *poruch*, *trobar*, *soroll*, etc. Y dels dos sons *ò* y *ó* li donarem sempre'l derrer. Pera recordarho tinguis present qu'en català la *o* té tres sons, com se pot veure en aquesta frase: *Lo millor pel gòç es un òs*. Així, donchs, en Esperanto la *o* no's pronunciarà com la primera *lo* (article neutre), ni com la tercera *òs*, sinó com la segona, la de *gòç*.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà.)

NOVES

Quan surti aquest número, al Congrés de Madrid estaràn en plena discussió les esmentades presentades al projecte de llei sobre'ls delictes d'opinió, car la totalitat del projecte ja s'ha discutit. El govern d'en Moret, vacilant com may, y fiant ho tot a la oratoria buida de son quefe, acabarà'l poch prestigi que li resta, y els diputats per Catalunya (feta excepció dels *cuneros* que no sabencò'm amagar llur vergonya) estaràn donant, units com un sol home, l'exemple de civisme y amor a la llibertat que d'ells espera'l país.

Així ho exigeix en els uns l'amor a la república, en els altres l'amor a l'autonomia, en tots l'amor a la llibertat y als drets constitucionals que un govern dit *liberal* intenta conculcar sense justificar sa conducta y revelant més dubtes que conviccions. Esperèm

a veure còm compleixen llur dever nostres representants; esperèm que llur actitud resolta acabi de desconcertar als qui tan desconcertats venen ja mostrantse després dels actes celebrats pel poble a Girona y Saragoça.

De la societat «Espero Kataluna» hem rebut el següent ofici que insertem ab gust, oferintnos seguir contribuhint en lo que poguem a la propaganda de l'idioma d'en Zamenhof, qual difusió ab tant d'èxit realisa la esmentada entitat:

La Junta de «Espero Kataluna», societat pera la propagació de l'idioma Esperanto, té l'honor de comunicar a vostè y al cos de redacció del valent setmanari, que ha quedat constituïda en aquesta ciutat la societat de dit nom, qual objecte principal es la ensenyança y propagació d'aquest bell y útil idioma en nostra aymada terra catalana, per quant li pagui facilitar ses relacions internacionals en art, ciència y comerç. Ensemps agraïm

una evolució feconda, a l'escalf d'una estètica vella a fòra casa, mes aquí nova. La poesia catalana's farà tan europea com la francesa, la italiana y la germànica, baix la direcció dels esmentats elements.

Y entre'l jovent català figura, en primer rengle, en Joseph Carner, qui ha sabut pensar com Anacreo y escriure com Ausias March:

Ens entreguem, quan banalment fruïm,
a una esplendor efímera y llunyana;
y com temem sa veu de sobirana,
l'ànima taciturna defugim.
Mes de la poesia el vi sublim
qui brilla ab l'or de divinal potencia,
se fa en lo més pregón de nostra essencia
dels moments de delícies que oprím.

—

Nonce Casanova. — LE SANGLOT. — Société d'éditions littéraires et artistiques. — Librairie Paul Ollendorff. — Paris. — 1906.

Es *Le Sanglot* una novela patètica admirable, producte d'un refinat poeta, d'un psicòleg subtil. En Nonce Casanova qui ha penetrat en les més denses foscors de l'ànima humana, ens les porta a la claror del dia, radiants y vives, no ab la fredor de l'analista

implacable, sinó ab la fonda emoció del poeta psicòleg. *Le Sanglot* es obra d'un gran romàntich; d'un gran romàntich qui ha sabut també ésser un gran clàssich al escriure *Messaline*, *César* y *Sapho*.

En Nonce Casanova, a un complert domini del llenguatge francès, d'aquest llenguatge meravellós, pulcre, senyorial, perfecte, hi junta les energies d'un temperament ple de foc y de vida, tot ell empenya y entusiasme. En *Le Sanglot* la fogositat del poeta s'hi mostra triomfalment, com si volgués esclatar a través la harmonia y puresa de la prosa; com si les tempestes qui omplenen la seva ànima's trobessin lligades... Però en Casanova es un ver artista, y de la conjunció del seu temperament romàntich ab les seves dots d'estilista, ne surt *Le Sanglot*, qui interessa a l'hora com historia d'amor y com obra literaria.

El procés de la malaltia de Germaine, ab els seus episodis bellíssims o punyents, es una pàgina amorosa qui difícilment s'esborrarà dels qui havem tingut ocasió de fruïr-la. *Le Sanglot* es una novela delitosa, de brillants colors y de fondes tristeses.

GERONI ZANNÉ

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE

JOVENTUT

- 124 S^o Joseph Cabot y Rovira, (*Iernas E.*) — Lepanto, 52. — Mataró.
- 125 S^o Joseph Filbà y Vinardell, (*Iernas E.*) — Santa Marta, 8. — Mataró.
- 126 S^o Fèlix Clariana y Castanyer, (*Iernas E.*) — Carrer Nou, 13. — Mataró.
- 127 S^o Joseph Ramoneda Rosés, (*Iernas E.*) — Marquesa, 1, tenda. — Rubí (Barcelona).
- 128 S^o Marián Clua Terés, (*Iernas E.*) — Carrer Agades, 16, 1.º — Tàrrrega (Lleyda).
- 129 S^o Joseph Campos, (*Iernas E.*) — Carrer de Sant Antò Abat, 7, 2.º, 2.º — Barcelona.
- 130 S^o Jaume Pidemunt Bastús, (*Iernas E.*) — Carrer Bailén, 220, 1.º — Barcelona.
- 131 S^o Pere Vilar y Viguer, (*Iernas E.*) — Carrer Ali-Bey, Refineria de Sant Lluís. — Barcelona.
- 132 S^o Martí Martínez, (*Iernas E.*) — Carrer Gignàs, 25, 3.º, 1.º — Barcelona.
- 133 S^o Ricart Martín y Martí, (*Iernas E.*) — Carrer Rambla, 12. — Figueras.
- 134 S^o Albert Pidemunt Bastús, (*Iernas E.*) — Carrer Bailén, 220, 1.º — Barcelona.
- 135 S^o Jaume Pons Margarit, (*Iernas E.*) — Carrer Fenosa, 4, 2.º, 1.º — Barcelona.
- 136 S^o Moisès Jané Borrut, (*Iernas E.*) — Carrer Fernan VII, 23, tenda. — Barcelona.
- 137 S^o Ramón Soler y Miracle, (*Iernas E.*) — Montanya, 97, 2.º — Sant Martí (Barcelona).
- 138 S^o Petro Ráfols, (*Iernas E.*) — Carrer Unió, 21. — Vilanova y Geltrú.
- 139 S^o Joan Salas, (*Iernas E.*) — Carrer Lleona, 6, baixos. — Barcelona.
- 140 S^o Isidre Noguera y Carné, (*Iernas E.*) — Carrer Sant Quirce, 7. — Tarrassa.
- 141 S^o Eduart Rodríguez, (*Iernas E.*) — Carrer de les Molcs, 10, 3.º, 3.º — Barcelona.

(Daüronta.)

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

r. — Sa pronunciació no dóna lloch a cap dubte. No haventhi en Esperanto r doble, cap confusió se'n origina de les diferents

maneres ab que's pot emetre aquesta consonat. Tant si la fem rodar com acostumem a ferho nosaltres al començament de la paraula, com si la fem gutural y nasal a la francesa, o dolça com la de nostra *are*, tot-hòm entendrà qu'emetem la r y no cap altra lletra. Mes es d'aconcellar, ja que tant a mà ho tenim el ferho, que se li dongui un va-

lor entremitj, rodantla una miqueta sense ferli perdre sa dolçor. Així ens acostarem al terme mitj de la pronunciació de tots els pobles, y no'ns diferenciarem extremadament de cap.

s. — Igual advertència pera quan precedeix consonant ab la qui fa silaba, qu'hem fet pera la *ĉ* y la *ĵ*. *Malspřita* (imbècil) ho llegirèm no *mals-při-ta*, sinó *mal-spři-ta*.

ŭ. — Se diferencia de la *u* solsament en que aquesta sense accent forma silaba per si sola, com totes les vocals en Esperanto, mentres que aquella fa diptongue, això es: se pronuncia ab una sola emissió de veu, forma silaba ab la vocal que la precedeix. *Taŭgi*, (servir, ésser bo pera), se llegirà no: *ta-ŭ-gi*, carregant la pronunciació sobre la *ŭ*, sinó *taŭ-gi*, apoyant sobre la *a*.

z. — Exactament que la nostra de zèro se pronuncia aquesta consonant.

Accent. — «L'accent tònich recáu sempre sobre la penúltima silaba.» (*Regla 10 de la Gram. Fon. de Zamenhof.*) Al emetre una paraula, pronuncièm una de ses silabas ab més

força que les demés; aquesta en qui ens apoyèm es la que reb lo que s'anomena accent tònich. Quan dihèm: *gramàtica*, l'accent tònich recáu sobre la silaba *mà*; quan dihèm *sortir*, sobre *tir*. Donchs bé: en Esperanto aquest accent recáu invariablement sobre la silaba penúltima de les paraules. ¿Y quina serà la penúltima silaba? La trobarèm fàcilment sols tenint present qu'en la llengua internacional no hi ha altres diptongues que'ls qui forma la *ŭ*, que la *j* no fa diptongues perque aquests sols els poden fer les vocals y la *j* es consonant, y que cada vocal forma per si sola silaba. Per lo tant, ab sols comptar aquelles tindrèm el nombre d'aquestes, y esforçant la emissió de la penúltima vocal haurèm complert la regla d'accentuació.

— «Cada paraula's pronuncia absolutament igual que com està escrita.» (*Regla 9. — Gram. Fon. Zam.*) Šia quina sia la colocació d'una lletra en una paraula, conserva sempre'l seu valor propi invariable.

F. PUJULÀ Y VALLÉS

(Seguirà.)

NOVES

Ja era previst que'n tindria de mals de cap en Moret si volia realisar l'empenyo de contradir els principis lliberals que sempre havia dit sustentar, tirant avant son projecte de lley contra'ls delictes d'opinió, anomenats delictes contra la patria y l'exèrcit. La discussió va seguint empenyada al Congrés, y els diputats per Catalunya presentant esmena darrera esmena lograràn, tant si s'aproba la lley com no, que quedi ben pur y ben immaculat el títol de lliberalíssima que nostra terra ostenta y li pertoca, y que sien e'ls, els politichs dits lliberals d'aquest Estat centralisador, els qui combatent com ningú la llibertat de pensament, li consolidin a l'Estat la fama d'inquisitorial que ja té y que nosaltres pera son bé y el de la humanitat hem volgut llevarli.

Sols en edats de salvatgisme religiós podia apelarse al terror y fomentarse l'obscurantisme com a medi d'assegurar l'ordre. En les modernes civilisacions ayals medis, estrellantse contra la conciencia pública, sols protestes y desordre provoquen; y ay del govern que per feblesa o ceguera apela a recursos semblants! No ho dihèm nosaltres sols això: ho diuen tots els vers patriotes, tots els caps clars, tots els qui pensen, aquí y en altres regions d'Espanya. Fins prescindint de lo que diu tota la premsa en llegítima defensa,

n'hi ha prou ab escoltar l'autorisada paraula de tots els escriptors d'idees y de tots els homes independents. Sols el govern no'ls escolta: té por a la llum... Pobre govern, empenyat en governar en les tenebres!

Escoltemlos y remerciemos a n'aqueixos homes. No es la conveniencia ni el despit personal, no són les mires politiques, no es l'esperit de classe, sinó la veritat, la llibertat, l'amor lo que surt de llurs boques. Remerciemos a n'ells, nosaltres catalans, nosaltres autonomistes y lliberals per sobre de tot. Y remercièm també una vegada més a tots els *verdaders* diputats per Catalunya, que han prescindit d'idees de partit juntantse ab els catalanistes en aquest debat y formant l'anhelat bloc català. Quina lliçó pera'ls qui tantes voltes han titllat al Catalanisme de reaccionari! Que'l vegi tothòm al Catalanisme lluytant per la llibertat. Ella es son ideal: per ella acobla a son entorn als partits més lliberals... Aquesta es sa missió; aquest es el principi del fi...

En el local de l'«Associació Wagneriana» tingué lloch el dia 21 de febrer la primera audició d'alguns fragments de *Bruniselda*, la nova obra del mestre Morera.

Com tenim noticia de que dita òpera ha d'entrar en el cartell del Liceu en la vinent temporada, no donarem avuy impressions definitives. Solament creyèm poder avençar

Cap autor com Chopin escàu tant a l'esperit d'en Granados: autor sublim, per dirho així, en lo bell, apassionat en lo tranquil. Era deliciós escoltar aquell *Preludi en re bemol*, y especialment la *Balada*, de dicció arrebatadora y esplèndida.

Una novetat ens oferiren aquests concerts: les *Sonates* de Scarlatti escrites pera clavicordi en el sigle XVII, pera la Cort d'Espanya, y modernament arreglades pera piano pel meteix Granados. Les composicions són hermoses y la interpretació no va desmerèixer.

Varies peces tocà fóra de programa, tant en el primer com en el segon concert, essent dignes d'esmentarse especialment una dança (*La Valenciana*) propia d'en Granados: composició hermosíssima en que posà de relleu les seves bones qualitats de compositor.

En Granados ha tingut un èxit més en la seva carrera artistica. El públich aplaudi frènicament totes les peces que composaven els dos programes. Desitgèm que'l seu triomf se propagui en la *tournee* qu'està fent per Valencia, Barcelona, Madrid, Bilbao, San Sebastiàn, Pamplona y Saragoça.

Le setmana entrant parlarèm del primer dels tres concerts organitzats en el teatre Principal per l'Associació Musical de Barcelona.

D. BONET Y CEMBRANO

PASSIIONAL (1)

«Si, he volgut dirte lo que nia en el meu cor, lo que'm fa agonitzar lentament, lo que'm mata d'ençà que'ns coneixèm... Oh, aquest amor ofegat, aquesta *abstinencia* assessina que ha enverinat la meua vida! Ho vaig sentir desde'l primer dia, però vaig ésser poruga, vaig amagar el meu amor per tu,

(1) D'un llibre a punt de sortir.

vaig *refusarte*... Y quina tortura, amich meu, quina *tórtura*! En dos anys no'm recordo de haver viscut un sol dia sense llàgrimes. Benehida hora en que la passió m'ha vençut y he comprès que la meua hipocresia, que'l sacrifici del meu amor era imbècil! Benehida hora en que m'he revoltat contra mi meteixa, contra les meves preocupacions, y m'he promès demanarte perdó pels meu *refusos* confessante'l meu amor! Y'm perdonaràs, ¿veritat? No voldràs pas que mori, que moris tu meteix, que acabèm tots dos per deixar en el nostre amor la nostra sang y les nostres llàgrimes.

»Ja ho veus: t'estimo, t'he estimat sempre; però he sigut hipòcrita, no he gosat, no he volgut dirte la veritat, no he tingut coratge pera obrar lliurement, conscientment, aterroritzada per les exhortacions, per les amonaccions, per les monstruoses creencies que han inculcat en la meua ànima's qui volen desorientarme, els qui han fet de mi una pobra d'esperit, una *obediencia*.

»Però hi havia la vida... He sentit una temença, la por d'envellir sens haver sabut fer la meua felicitat, y he pensat en venir a tu, he comprès quan dolça seria la vida en els teus braços!

»L'amor ha vençut, sóch teua, he sigut sempre teval

»Perdonam, amich; oblida'l passat y vina a mi, que jo't portaré la suprema alegria, quelcòm que fa oblidarho tot... Torna y estimemnos, y veuràs si es bell el viure!... Viure als braços l'un de l'altre, passar les nits abraçats, confosos, y tornar y començar l'endemà, y sempre, y sempre...»

XAVIER DE ZENGOTITA

ESPERANTA FAKO

Ni petas al çiu esperantisto, kaj aparte al tiuj kiuj apartenas al la societo «Espero Kataluna». kiu flanke la propagado de Esperanto celadas ankaŭ al la tutmonda paco, ke ili bonvolu sendi, al S^o Gaston Moch, 26, rue de Chartres Neuilly-sur-Seine (France), poŝtan-karton jenmaniere redaktitan: «Mi subskribinta (nomo, nacio, profesio, adreso), petas ke la lingvo Esperanto povos esti uzata

Demanèm a cada un dels esperantistes, y particularment als qui formen part de la societat «Espero Kataluna», que a l'ensempe que per la propagació de l'Esperanto procura també per la pau universal, qu'envihin al senyor Gaston Moch, 26, carrer de Chartres Neuilly-sur-Seine (França), una postal redactada en la forma següent: «El qui sotscriu (nom, nacionalitat, professió y direcció) pre-

en la Kongresoj Universalaj de la paco, por ke tiuj-ĉi ne estu plu fermataj al la multegaj homoj kiuj ne scias paroli la lingvojn nuntempe permesitajn.»

ga que la llengua Esperanto puga ésser usada en els Congresos Universals de la pau, a fi de que aquests no estiguin ja més tancats pera'ls moltissims homes qui no saben parlar les llengües actualment autorisades.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

PARIS DE LA ORACIÓ (1)

I

ARTICLE

«L'Esperanto té solament un article *definit* o *determinat* (LA), invariable pera tots els genres, nombres y casos. No té article indefinit o indeterminat». (Regla I. — Gramàtica Fon. Zam.)

Aclaració.—Serveix l'article en català pera indicar el substantiu, el seu genre y el seu nombre. Així que pronunciem un article, qui ens escolta ja sab que dirém després un substantiu. Quan dihem *el pa*, *les dónes*, *uns béns*, *unes cases*, els articles, *el*, *les uns*, *unes*, ja'ns expressen clarament la qualitat de substantiu dels mots seguidors y el llur nom-

(1) Els qui concixen la gramàtica catalana poca necessitat tenen d'aquesta tasca que anem a emprendre. Les 16 regles de la *Gramàtica Fonamental* del Doctor Zamenhof, la lectura atenta de la *Krestomatío* del mateix autor, y un bon diccionari *Esperanto Català* són més que suficients pera que dominin en poch temps l'idioma internacional. Per això molts opinaran que lo primer que deviem haver fet, després de traduir les regles fonamentals de l'Esperanto, era donar a llum un diccionari en el qui s'hi trobessin les rels esperantes ab la equivalencia catalana al costat. Entra això en els nostres propòsits. Sols el desitj de l'ordre'ns fa retardar la publicació d'aquell diccionari. Avans, hem eregut que deviem pensar en els no scients, en els qui desconeixen la gramàtica o l'han oblidada, y tenint en compte que l'Esperanto es un idioma fet no pera'ls sabis no més, sinó pera tothòm, ens hem decidit a publicar aquesta gramàtica en la que s'hi trobaràn aquelles 16 regles comentades, explicades, aclarades, en una paraula, vulgarisades, acompanyades d'exemples y casos pràctics que, al mateix temps que facilitaràn la comprensió d'aquelles, presentaràn als ulls del llegidor nombroses rels esperantes y nombrosos giros que no's troben en els diccionaris y que d'aquesta manera seràn apresos ab poch esforç, sense necessitat de buscarlos individualment.

bre y genre. Quan dihem *el volar dels aucells*, l'article *el* ens indica que'l mot *volare* es un substantiu malgrat sia'l mateix mot que'ns expressa'l verb, com en efecte ho es, però substantivat, cosa qu'en català no s'indica ab cambi del mot, sinó ab l'article. Aquest es un dels usos qu'explica la seva rahó d'existir en nostre idioma. ¿Còm, si no fos ell, podriem distingir en català'l genre, el nombre de les coses, o si verdaderament els mots expressen coses o accions, si en nostre idioma aquestes variacions no venen expressades de manera clara y precisa en els mateixos mots? En Esperanto aquesta necessitat no es sentida, per quant cada part de la oració, cada desinenca dels mots ve expressada ab una terminació característica e invariable. En Esperanto no hi ha genres, sols hi ha sexes; hi ha animals mascles y animals femelles, hi ha homes y dónes; y les coses són *neutres*, això es, no són ni lo un ni lo altre — que no res més vol dir aquesta paraula. La desesió no pot ésser més lògica. ¿Per quina rahó s'havia de mantenir en l'idioma internacional l'absurda costum dels idiomes naturals de atribuir sexe a les coses inanimades? ¿Hi ha res que aboni el que'l *llonguet* sia masculí y la *fito* sia femení, essent així que potser repassant la historia hauriem d'atribuirleshí sexe diferent? ¿Hi ha res per altra banda que torturi tant la memoria dels qui estudien idiomes, com l'haver de recordar el sexe atribuït per l'us a les coses inanimades?

En Esperanto'l plural s'indica sempre ab la lletra consonant *j*, posada darrera de la terminació o del substantiu. ¿Quina necessitat, donchs, hi havia d'anteposar al substantiu en plural un altre mot que indiqués aquella variant?

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirá.)

noren el valor, y esdevinguin llurs testes aques santes guardadores fidels de la Veritat, la Plutocràcia morirà d'asfíxia, caurà de ses *allures* el Poder mancat de base; l'Amor esclau y cech, estimuland pertorbador de cors hipersistòlics, esdevindrà lliberrim y vident, ritmich halenador de cervells equilibrats, serens. Els homes no's batràn ni's matarán com ara, emmatzinats per baixos sentiments; contindrà eficaçment les epidèmies el cercle diamanti de la higiene racional, pròdiga, insomne, puig una vida—cotisada avuy dia a tan baix preu—esdevindrà abundosa mina

de mirifichs tresors de gran valua, a qual conservació y augment tots contribuïrem per espontani impuls y ab convicció fermissima. Anirà perdent terror, fins a morir del tot, la monstruosa teoria *auricètrica*, y en sa cayguda arrastrarà a ses filles les escoles filosòfich-socials, les quals en camps diversos y per distintes vies cerquen ab gran dalé la pedra màgica.

Y allavors si que serém ríchs, ben ríchs, perque en la plenitut de la nostra Vida, per fi, ens podrém passar de la «riquesa»...

SALVADOR ALBERT

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE JOVENTUT

- 142 S^o Johano Bta. Vilà, kaj Estrise—Pbr. (*Iernas E.*) — «Escola Nacional Sant Jordí», Nadal, 9 — Barcelona.
- 143 S^o Piñana H. (*Iernas E.*) — Carrer de Cervantes, casa Prades, pral., 2.ª — Tortosa.
- 144 S^o Ricart Rodríguez, (*Iernas E.*) — Aribau, 40, 1.er, 1.ª — Barcelona.
- 145 S^o Joaquím Torrents y Hortenan, (*Iernas E.*) — Basses de Sant Pere, 3. — Barcelona.
- 146 S^o Frideriko Porta Kampuzano, (*Iernas E.*) — Ample, 37, tenda — Barcelona.

- 147 S^o Vicens Secretal, (*Iernas E.*) — Trafalgar, 54. — Barcelona.
- 148 S^o Anton Lagarriga Lonch, (*Iernas E.*) — Illa, 55. — Sabadell.
- 149 S^o Alfons Altayó Ubach, (*Iernas E.*) — Sant Llorens, 67. — Sabadell.
- 150 S^o Ramón Pont Duràn (*Iernas E.*) — Sant Antoni, 13. — Sabadell.
- 151 S^o Alexandre Boqué Milà (*Iernas E.*) — Coello, 222. — Barcelona.
- 152 S^o Johano Piferrer Rifà (*Iernas E.*) — Travessia del Safrèig (Reixat), 25. — Sabadell.

(Daŭronta.)

Plezure ni sciigas al nia esperantista gelegantaro ke societo «Espero Kataluna» metis por vendajo elegantajn internaciajn signojn esperantajn por butontruo, montrante verdemajlan kvindornan stelon sur argenta butono.

Krom ĝi ankaŭ fabrikigis aliaj signoj por uzado de ĝiaj anoj, sub formo de tre beleta emblemo.

Ambaŭ estas aĉeteblaj, po ĉia du pesetoj en nia administracia oficejo.

Danko al la propagadon por Esperanto ke oni fariĝis de kelka tempo, ĉiutage ni vidas ian montraĵon de la progresadon kiu estas faranta nia afero.

Laste ni havis kontentecon per vidi ĝin akceptita eĉ en societoj kia celo estas nenio simila je ni. Pruvo pri tio estas unu grande balo, organizita de la societanoj el la pli bonaj societoj kaj kluboj el tiu ĉi ĉefurbo, kiu okazos en la 18^a de tiu ĉi monato je la 10^a

Tenim el gust de partcipar a nostres llegendors esperantistes que la societat «Espero Kataluna» ha posat en venda unes elegants contrassenyes esperantistes internacionals pera dur en la solapa, figurant una estrella de cinch puntes esmaltada en vert sobre botó de plata.

Ademés d'aquestes n'ha fet fabricar altres pera us de sos socis en forma de bonich emblema.

Abdues estàn a la venda, al preu de dues pessetes cada una, en aquesta administració.

Gracies a la propaganda sobre Esperanto que's va fent d'algun temps a n'aquesta part, diariament veyem alguna mostra dels avenços que va fent nostra causa.

Derrera ment hem tingut ocasió de veurel acceptat fins per societats que res tenen que veure ab nostre fi. Una proba d'aixó es un gran ball que han organísat alguns socis dels millors centres y clubs d'aquesta capital, que's celebrarà en el local del «Sportman

horonokte ĉe la «Sportman Club», uzinta por la titolooj, programoj y ceteraj presaĵoj lingvo internacia. Ni estas devigita gratuli ĝia organizanta komitato kiu samtempe prezentas novaĵon, kaj propagas Esperanton en ĝia ĉirkaŭaĵo.

En la venonta 15.^a tago, je la 10.^a horo nokte Sro. Johano Rosals faros paroladon pri «La lingvo internacia Esperanto» ĉe la «Centre Instructiu», Sankta Antona Strato, 54—Gracia, kiel malfermiĝo de la esperantkurson, kiu inaŭguraciis ĉe la dirita «Centre», la esperantista societo «Espero Kataluna» sub la direktado de la profesoro Sro. Mihaelo Cases.

Club» el dia 18 d'aquest mes, a les 10 de la nit, en que, pera els tituls, programes y demás impresos s'hi ha empleat l'idioma internacional. No podèm menys de felicitar a la comissió organizadora qui, a l'ensempe que dóna novetat a la cosa, propaga dintre sa esfera l'Esperanto.

El dia 15 propvenint, a les 10 de la vetlla, en Joan Rosals donará una conferencia sobre «La llengua internacional Esperanto» en el «Centre Instructiu», carrer de Sant Antoni, n.º 34, Gracia, com a obertura del curs d'Esperanto que inaugurarà en dit «Centre» la societat esperantista «Espero Kataluna» baix la direcció del mestre en Miquel Cases.

GRAMATICA

DE LA LENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Indicat el sexe femení invariablement ab la partícula *in* posada després de la rel, y el plural ab la lletra *j* derrera de la terminació, no calia fer pendre a l'article cap desinençia, era suficient que, limitantse al seu ofici no d'indicar el substantiu qui ja ve indicat per ses determinacions, sinó de determinar-lo, romangués partícula simple e invariable, tant si va devant d'un substantiu masculí, com femení o neutre, tant si es singular com plural.

¿Quins són els articles catalans? Ne tenim de dues classes: *determinats* e *indeterminats*. Els primers són els qui, per dirho així, concreten, especialisen el substantiu; els segons se limiten a acompanyar al substantiu pera fer constar sa qualitat y ses desinençies. *Articles determinats catalans: Masculins*, el, els (1). *Femenins*, la (2), les. *Neutre*, lo los. *Articles indeterminats catalans: Mascull*, un uns. *Femení*, una, unes.

Donchs bé: no pot haverhi cap dubte pera'ls catalans en l'us de l'article. Sempre qu'en català usèm qualsevol dels articles de-

terminats, usarèm en Esperanto, pera traduhirlos, l'article *la*. Sempre qu'en català usèm qualsevol dels articles indeterminats, usarèm en Esperanto'l substantiu sol, sense article; y aquesta meteixa soletat ja'ns indicarà que devant d'ell hi va un del mots *un, una, uns* o *unes*, segons el sexe y el nombre que li corresponguin.

Véginse aquests exemples: Dõnguim el llibre groch (aquí el llibre es determinat; y tant com que precisament es el groch quin demanèm, y no cap altre!) — *donu al mi la libron flavan*.—Vagi al meu quarto y prengui uns llibres que están sobre una cadira (aquí els llibres no són determinats; no volèm dir aquests ni aquells llibres sino *uns* dels que tenen la qualitat d'èsser blancs. Lo meteix succeheix ab la cadira, que no es aquella ni aquesta, que no es la qu'està aquí ni la qu'està allí, sinó qualsevol que no precisèm o perque no la recordèm, o perque no ho creyèm necessari, o perque no volèm) *iru en mian ĉambron kaj prenu librojn, kiuj kuŝas sur seĝo*. El bastó del pare.—*la bastono de la patro*. Un bastó groch—*flava bastono*. Els goços són fidels—*la hundoj estas fidelaj*. Va enviarme unes goces negres—*li sendis al mi nigrajn hundinojn*. M'agraden les gates blanques—*mi ŝatas la blankajn katinojn*. Conech uns homes dolents—*mi konas malbonajn homojn*, etc.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà.)

(1) Ab llurs formes apostrofades 'l, l', 'ls, quan van derrera o devant de paraules que acaben o comencen ab vocal.

(2) Ab sa forma apostrofada l'.

han combatido la doctrina libertaria, sin resultado, en una crítica desdeñosa, ó un anatema furibundo, es la refutación razonada de ella, sin prejuicios ni tendencias determinadas, oponiendo al vulgar apasionamiento del sectario, la augusta serenidad del pensador.

Obras como *La Razón contra la Anarquía*, que establecen la sana doctrina frente al morboso sofisma, honran al autor que las escribe y al editor que las divulga y son realmente provechosas para la sociedad, en nombre de la cual felicitamos á ambos por el servicio que le prestan con ella, deseando sigan, conforme indican, publicando otras con fin tan laudable; y recomendamos su lectura y propagación á todos los hombres sensatos

sin distinción de clases, ideas y creencias, interesados en curar la aberración anarquista, pues, tanto por su utilidad y módico precio — una peseta — como por el modo magistral con que trata el asunto y la dialéctica demolidora con que rebate las tesis ácratas, marcando nuevas orientaciones para la solución del gran problema sociológico, resulta un libro interesantísimo para todos, que ha de leerse y hacerse leer, acogerse en todos los hogares y colocarse en todas las bibliotecas.

Y no diu res més.

R. MIQUEL Y PLANAS

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Lògicament obrant, y en Esperanto sempre s'ha de tenir present qu'es un idioma lògich, es clar que desde'l moment que l'article té assignada aquella tasca, jamay l'usarem devant dels noms propis que ja són per si mateixos prou determinats; no dirèm *la Ludoviko* ni *la Katalanujo*, sinó *Ludoviko* (Lluís) y *Katalanujo* (Catalunya), perque aquests dos noms ens indiquen prou bé la persona y cosa de que's tracta. Ara, si volèm traduhir la frase: la Barcelona vèlla, com que aquí la frase meteixa indica que n'hi ha dues o més de Barcelones y que nosaltres parlèm d'una d'elles, usarem l'article pera determinar y dirèm: *la Barcelono antikva*.

«Las terminacions dels substantius y de l'article poden suprimirse y reemplaçarse per un apostrof. Ex.: *Ŝiller'* (Schiller) enloch de *Ŝiller'o*, de *l' mond'o* enloch de *de la mond'o*.» (Reg. 16. Gram. Fon. Zam.)

Atenentnos en aquest lloch a l'article, remarquem que la regla no pot ésser més clara. Dóna ella un dret que facilita en gran manera la construcció dels versos, y permet fer certes frases més musicals, ja que'l bon sò a voltes no depèn sinó del cambi d'un accent, que's logra ab la supressió d'una sílaba. Es de recomanar no obstant que s'usi aquell dret lo menys possible, y fixantse en els textos redactats pel doctor Zamenhof, que sols se suprimeixi la *a* de l'article substituhintla per un apostrof quan vagi derrera de prepo-

sició que termini, o devant de paraula que comenci ab vocal. Exemple:

Kaj kantas tra l' pura aero.

Y canta a través de l'aire pur.

(*Krestomatio*.—D. Zamenhof.)

Unu por l' alta granda konstruo.

Un pera l'alta y gran construcció.

(*Krestomatio*.—M. Coldbger.)

II

SUBSTANTIU

«El substantiu acaba sempre ab *o*. Pera formar el plural s'afegeix una *j* al singular.»

(Regla 2. Gram. Fon. Zam.)

Aclaració.—Són substantius tots els noms de les persones, animals o coses, ja sien aquestes derrereres abstractes, ja concretes. Exemples de substantius: *Petro*, *Pere*; *Johanino*, *Joana*; *bovo*, *bou*; *pano*, *pa*; *dieco*, *divinitat*; *justeco* *justicia*.

La *j* que s'afegeix pera fer el plural no cambia l'accent que tenia la paraula en singular. *Domo* (casa) y *domoj* (cases), se pronuncien apoyant sobre *do*; *hejmo* (llar) y *hejmoj* (llars) sobre la meteixa sílaba *hej*.

Sempre, donchs, que necessitem usar un substantiu, anirem al diccionari, hont hi trobarem les rels expressant una idea abstractament (no un substantiu abstracte), y afegintli les terminacions *o* o *oj*, segons el volguem usar en singular o en plural, haurèm fet el substantiu que desitjavem. Ex.: Volèm traduhir el substantiu *tremolor*: en el diccionari hi trobarem la rel *trem*, qui ens expressa abstractament la idea verbal de tremolar; afegintli una *o* ne farem *tremo* (tremolo); afe-

giatli *oj*, *tremoj* (tremolors). Volèm traduir el substantiu *salt*; en el diccionari hi trobarem la rel verbal *salt* (saltar), de la que'n podrèm fer *salto* (salt), *saltoj* (salts). De *glor*, rel del verb glorificar, ne farem *gloro* (gloria), *gloroj* (glories). De *taks*, rel del verb (evaluar), ne farem *taksoj* (evaluacions), etc.

Tinguis present que a voltes, en català, altres parts de la oració s'usen com a substantius. Quan ens trobem en aquest cas, al traduir-les a l'Esperanto les hi donarem la terminació substantiva singular o plural que les hi correspongui. Ex.: En la frase *el riure de les dones*, riure, qu'es infinitiu de verb, se converteix en substantiu y no'l traduirem per

la ridi, sinó que a la rel del verb riure, *rid*, hi afegirèm la terminació *o* que li correspònd y dirèm: *la rido de la virinoj* (1). L'adverbi *si de si de les noyes*, no'l traduirem per l'adverbi *jes* a seques, sinó que afegirèm a n'aquest la final substantiva *o*: *la jeso de la knabinoj*, etc.

«L'idioma no té més que dos casos: el *nominatiu* y l'*acusatiu*. Aquest darrer se forma afegint al nominatiu una *n*. Els altres casos se formen per medi de preposicions.» (Reg. 2. Gram. Fon. Zam.)

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà.)

(1) Més justament: *la ridado*, usant la partícula *ad* que indica la continuació de l'acció.

NOVES

Ha quedat per fi aprovat el projecte de lley sobre jurisdiccions. Hi ha quedat després d'haverse retirat del Congrés la minoria republicana, a la que ha seguit la regionalista; hi ha quedat sense'ls vots dels carlins y dels diputats periodistes, que protestaren també y també's retiraren. No sabem de gayres governs liberals que hagin gosat dirsho havent de passar per situació semblant. Y això precisament en moments històrics en que'l lliberalisme més radical, en els grans estats europeus França y Anglaterra, invadeix resoltament les esferes del poder netejantles de seculars privilegis y despotismes impropis de la vida moderna...

A Espanya no n'hi ha de vida; o millor dit, no n'hi ha hagut fins ara. Mes no sembla sinó que la veu de Catalunya l'hagi deixondida quelcòm a Espanya, y s'anuncia per totes les províncies una serie de *meetings* de propaganda iniciada pels republicans en connivència ab els catalanistes. Al Congrés els representants del poble han tingut com sempre d'emudir, y es hora d'apelarne devant del meteix poble.

Els dos partits monàrquichs túrnants, al ferir al país en ses aspiracions, s'han ferit ells meteixos. Del país depèn que aytal ferida sia mortal. Tot es que'l país se'n adongui de que té ideals, y que sàpiga defensarlos. De certes regions no'n dubtèm. Veurem què fan les altres.

Les Bascongades no dormen, com ho prova la reunió ara celebrada per la Lliga Autònoma, en la que s'ha defensat la estreta unió de tots els bascongats. En quant a Catalunya, esperèm que nostre poble sàpiga demostrar al govern qu'està al costat dels diputats d'oposició que tan bona brega han sostingut al Congrés. La culta manifestació de simpatia que Barcelona'ls hi volgué fer a llur arribada de Madrid, fou evitada ab els

procediments governamentals de consuetud, o sien càrregues de cavalleria y bastonades. Donchs bé: la manifestació's repetirà legalment, y legalment s'haurà de reconèixer qu'es un fet la solidaritat catalana proclamada en el *meeting* de Girona. Un grandió acte se prepara en homenatge a tots els diputats a Corts per Catalunya sense distinció de partits, y als qui combateren ab ells el projecte de jurisdiccions. Hi seràn invitats ajuntaments y diputacions, societats mercantils y d'esbarjo, corporacions polítiques, orfeons .. tot lo que sia o representi quelcòm de Catalunya. La protesta del nostre poble, donchs, la sentiràn fins els més sòrts.

El passat dimecres forem invitats a l'acte de la fosa de dues estatuas pera'l monument del doctor Robert, modelades per en Joseph Llimona. L'acte tingué lloch ab tota felicitat en els tallers dels senyors Masriera y Campins, assistinthi distingides personalitats del Catalanisme militant y bon nombre d'artistes y admiradors de l'inoblidable patrici qual perdua tant deplora Catalunya.

El passat dijous la «Lira Orfeo» donà en el «Centre Fivaller» un de sos notables concerts de guitarres y bandurries, executant admirablement obres de Schumann, Beethoven, Mendelssohn, Mozart, Chopin y Bizet, y cançons catalanes com *La filla del marxant*, *La filla d'Igualada*, *El testament de N'Amèlia*, etc. El concert fou dirigit pel senyer Barberà, subdirector de la «Lira Orfeo» qui demostrà ses excelents dots pera col·laborar ab en Llobet, director de la meteix, en l'obra de cultura que aqueixa entitat ve realisant.

La concurrencia era nombrosa, y les composicions foren aplaudides ab entusiasme.

S'ha posat a la venda un follet de 16 planes contenint els fonaments gramaticals de la llengua «Esperanto» del doctor Zamenhof

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Aclaració. — La regla anterior podèm redactarla'ls catalans, pera major claretat, de la següent manera: «Els substantius se declinen com en català, ab la sola diferencia de qu'en el cas acusatiu prenen la lletra *n*.»

Això dit, fem una petita explicació pera us dels qui no recordin o no coneguin la gramàtica.

Un substantiu no sempre té'l meteix valor dintre d'una oració. Unes vegades es lo que se'n diu el subjecte, quan d'ell afirmèm o neguem alguna cosa. Va en aquest cas, que s'anomena nominatiu, sol o precedit d'un article. Ex.: *Joan es alt; la casa no cau; unes dònes passegen*; oracions aquestes en les que *Joan, casa y dònes* són substantius en cas nominatiu perque d'ells afirmèm o neguem qualitats, actes, etc.

Altres vegades el substantiu està en la oració com a propietari de la cosa de que parlem, o representant el lloch d'hont se ve. Aquest cas que s'anomena *genitiu*, s'indica en català ab la preposició *de*. Ex.: *El pa* (nominatiu) *de la vehina; vinch de Barcelona*. La idea de dependència o de provenença va inclosa en aquest cas.

Altres voltes el substantiu se troba en la oració rebent la cosa de que's parla. En aquest cas se diu d'ell qu'està en *datiu* y s'indica en català ab les preposicions *a, vers, cap a*, etc. Ex.: *Jo* (nominatiu) *donch un llibre a l'amiga; el tren* (nom.) *va vers Paris; ella camina cap a vila*, etc. *Amiga, Paris y vila*, són els datius.

Altres cops reb el substantiu no la cosa de que's parla en la oració, sinó l'acció del verb. Se diu en aquest cas que'l substantiu està en *acusatiu*, y no s'indica especialment en català aquest cas ab cap preposició. En l'exemple anterior, en el qui *amiga* està en datiu perque reb el llibre, *llibre* està en acusatiu perque reb l'acció d'èsser donat. Exigeix aquest cas, pera existir, la existencia en la oració d'un verb transitiu, això es, un verb

qual acció passi del subjecte qui la fa, a fóra d'ell.

M'explicava un mestre d'estudi qu'ell feya comprendre als seus alumnes els diferents casos de la declinació dihéntelshi que el mestre sempre estava en nominatiu perque era qui donava'ls cops, y el deixeble sempre en acusatiu perque era qui els rebia.

Aquest exemple, que dóna molt clara idea de nostres *nominatius*, la dóna molt equivocada de la declinació. En efecte: en l'exemple *el mestre dóna cops al deixeble*, es cert que'l mestre està en nominatiu desgraciadament, però'l deixeble està en datiu precisament perque es el qui reb els cops, y aquests són els qui estan en acusatiu perque ells són els qui reben l'acció d'èsser donats. Altra cosa seria en la oració: *El mestre pega al deixeble*. Aquí si que'l derrer està en acusatiu perque reb l'acció del verb *pegar*.

No podèm equivocarnos al traduhir a l'Esperanto nostres oracions, limitantnos a declinar els noms talment com en català; traduhint les preposicions per les que li corresponguin, y tenint compte d'afegir una *u* al substantiu quan en cas acusatiu se troba.

¿Cóm sabrèm que un substantiu està en la oració en cas nominatiu? Anteposant les paraules *qui* o *que* en forma interrogativa al verb de la oració. La resposta'n donará'l nominatiu: Ex.: *Joan es alt*. ¿Qui es alt? Joan. Joan es el nominatiu. *La casa cau*. ¿Què cau? La casa. Nominatiu ho es la casa.

¿Cóm trobarèm el cas datiu? Anteposant en forma interrogativa al verb de la oració les paraules *a qui*; o *ahont*. Ex.: *Donch un llibre a l'amiga*. ¿A qui's dóna un llibre? A l'amiga. Heusaquí el datiu. *El tren va vers Paris*. ¿Ahont va? A Paris. Datiu ho es, donchs, en aquesta oració *Paris*. *La taula pertany al cuyner*. ¿A qui pertany? Al cuyner (a el cuyner) qu'es el datiu.

¿Cóm trobarèm l'acusatiu? Anteposant al verb de la oració, en forma interrogativa, les paraules, *què es lo que se*. Ex.: *He trobat el vehí*. ¿Què es lo que se troba? El vehí. Aquest, donchs, està en acusatiu.

F. PUJOLÀ Y VALLÈS

(Seguirà.)

SOLIDARITAT CATALANA

Suscripció popular per atendre als gastós de la Edició dels discursos pronunciats contra'l projecte de llei de les jurisdiccions, y de l'Homematge que'ls catalans preparen als senadors y diputats que combateren dit projecte.

LLISTA DE «JOVENTUT»

Pompeius Gener, 5 pessetes. — Trinitat Monegal, 5. — Salvador Vilaregut, 5. — F. Pujolá y Vallés, 5. — Oriol Martí, 5. — J. Pujol y Brull, 5. — Ramón Farré, 5. — Ramón Miquel y Planas, 5. — Lluís Via, 5. — Emili Tintorer, 5. — Joseph M.ª Rosich, 1. — Joseph Leonart Nart, 1. — Joseph Fluvià, 5. — J. Soler y Escofet, 1. — Joseph Via, 1. — Francesch Ferrer, 0'50. — Alfred Ferrer, 0'10. — Antonia Figuerola, 0'10. — Felipa Salinero, 0'25. — Justa Salinero, 0'25. — Antoni Sala, 0'25. — Un lerrouxista-catalanista, 0'30. — Joan Comas y Llauradó, 5. — Antoni Valenti, 0'25. — Joan Casanovas, 0'25. — Lluís Casanovas, 0'25. — Constanti Casanovas, 0'25. — Francisca Asensio, 1. — Leonor Asensio, 1. — Antonin Asensio, 0'25. — Joseph Asensio, 0'25. — César Asensio, 0'25. — Arthur Asensio,

0'25. — Teodor Flores, 1. — Frederich Puig, 0'50. — Antoni Font y Laporte, 0'50. — Joseph Sans, 0'25. — D. Bonet, 1. — E. Pons, 1. — Joseph Mir, 0'20. — Joseph Benet, 5. — Santiago Rull, 1. — C. R. Layrón, 1. — V. I. P., 0'25. — Pere Segalés, 0'10. — Joseph Escudero, 0'10. — Sebastià Molinos, 0'25. — Miquel Escasany, 1. — Joaquim Roig, 0'25. — Francisco Aulesa, 0'25. — Joan Ribé, 1. — Francisco Giménez, 0'25. — Joan Brunet, 1. — V. Santamans, 0'25. — Francisco Cusiné, 0'50. — Ignaci Casas, 0'20. — Joan Badó, 0'10. — Ascarí López, 0'25. — Manel Armans, 0'25. — Antoni Capellà, 0'25. — Francisco Vergés, 0'10. — Joan Badia, 0'10. — March Continente, 0'25. — Miquel Bardia, 0'25. — Joan Sans, 0'25. — Joseph Peraire, 0'25. — Manel Vila, 0'20. — A. Gorgall, 0'25. — Joseph Romero, 0'25. — Pere Laporta, 0'25. — Jaume Mas, 0'25. — Joseph Tey, 0'10. — Joseph Genovés, 0'25. — Oriol Genovés, 0'25. — Elgivia Alba, 0'25. — Baldomer Magrané, 0'20. — Carme Cusiné, 0'25. — Benet Masaguer, 0'10. — Joan Farré, 0'20. — Ovidi Baduell, 0'25. J. P. B., 1.

Total: Ptes. 93'70

(Seguirá)

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Tinguinse presen aquestes preguntes y no s'oblidi que qui reb una cosa està sempre en datiu, y qui reb una acció en acusatiu, y tota confusió serà impossible.

Sempre, donchs, qu'en català trobem un substantiu en acusatiu, el traduhirém afeintli a sa terminació propia la *n* que'l caracterisarà especialment. En tots els altres casos ens limitarém a anteposarli la preposició corresponent, donantli solsament la terminació *o* o *oj* segons estigui en singular o en plural.

Nominatiu. — El substantiu sol, o precedit de l'article *la*, en tots els genres y nombres. Terminació *o* en el nombre singular, *oj* en el plural. — Ex.: *JOHANO estas alta*; *LA DOMO falas*; *VIRINOJ promenas*.

Genitiu. — El substantiu precedit de la preposició *de*. Terminació *o* pera'l singular,

oj pera'l plural. — Ex.: *La pano DE LA NAJBARINO*; *mi venas DE BARCELONO*; *ili venas DE LA MONTOJ* (venen de les montanyes).

Datiu. — El substantiu ab o sense article, precedit de la preposició *al*. Terminació *o* pera'l singular, *oj* pera'l plural. Ex.: *Mi donas libron AL AMIKINO*; *la vagonaro iradas AL PARIZO*; *si marsadas AL LA VILAGO*; *la tablo apartenas AL KUIRISTO*.

Acusatiu. — El substantiu ab o sense article. May el precedeix preposició. Terminació *on* pera'l singular; *ojn* pera'l plural.

Ex.: *Mi manĝas PANON*, — jo menjo pa; *mi ricevas LA ĈAPELON* — jo rebo'l barret; *ni trinkas LA LIKVIOROJN* — bevém els licors; *ili fiŝkaptas FIŝOJN* — pesquéu peixos.

(Els altres dos casos, *vocatiu* y *ablatiu*, no tenen altre interés, per lo que's refereix al segón que'l que tenen les preposicions que l'acompanyen, que són totes les restants y que's veurán en son lloch adequat.)

F. PUJOLÁ Y VALLÉS

(Seguirá.)

»ralitat havets en nostres predecessors es-
»pandida, així vers nos sia per vosaltres li-
»beralment demostrada. Y placia a nostre
»Senyor Deu qu'ell nos dō tanta gracia que
»us pugām regir per tal forma que sia servir
»y gloria sua, y benedició de vosaltres, en
»guisa que deçà merecām la sua gracia y
»d'ella la sua gloria.—Amen.»

Còm passen els temps! Aquells monarques
qui oferien castigar els oficials qui havien
delinquit fent mal us de llurs facultats en
perjudici de Catalunya, aquells monarques
són ja molt lluny y no poden tornar segons
totes les aparences. Per això sembla cosa
molt posada en rahó que'ls catalans d'avuy
modifiquem les nostres orientacions envers
Institucions qui millor responguin a lo que
mereix un Poble quals virtuts civiques el

Glorios Rey en Marti reconeixia palesament
y en ocasió solemne.

Tornant a l'aspecte editorial de la empre-
sa a la qual se deu la publicació de la *Pro-
posició*, ens creyem obligats en justicia a en-
dreçar la nostra enhorabona per llur pensa-
da y per l'esment ab que l'han duta a terme,
als bibliòfils senyors, Janer, Faraudo y Moli-
né, pregantlos hi ab tota insistencia que por-
tin llur desinterès a la continuació d'aquest-
nou recull, *encara* que'l favor del públich no
respongui en la proporció deguda a llur cri-
da: cal portar el nostre esforç encara més en-
llà de la nostra conveniencia y així es tant
més meritori el sacrifici que's fa treballant
pera l'avenir de Catalunya.

R. MIQUEL Y PLANAS

ESPERANTA FAKO

La Direkta Komitato de la societo «Espero
Kataluna» sendis al la aŭtoro de la bela in-
ternacia lingvo sciigon; per ĝi la komitato
sciigis al li la fondon de Kataluna societo por
la propagado de lia lingvo kaj ĝi al li donis
la honoran prezidadon.

Per la respondon kiun la Dro. Zamenhof
sendis al la supernomita komitato li gratulas
al ĉiuj la anoj de tia societo kaj li nin diras ke
li grandplezure akceptas la honoran prezi-
dadon.

Ni devas sciigi al la geesperantistoj ke, je
la 30^a tago el la lasta monato, fermiĝis la
kurson kiu pri Esperanto ĉe la societa lo-
ko de la klubo «Proĝes» estis komencita
de nia kara amiko la Sro F. Pujulà kaj Val-
lès kaj daŭrigita de la inda prezidanto de la
«Espero Kataluna» societo. Sro. Johano Ro-
sals.

Per afabla letero la Esperantista grupo de
Roubaix-o (Nord) Francujo sciigas nin ke ĝi
partoprenos, per aparta sekcio, je la Indus-
tria Teksebla Internacia Ekspozicio kiu mal-
fermiĝos en la urbo de Tourcoing'o en la
unuaj tagoj de la venonta monato. Ĝi petas
niu ke ni bonvolu sendi al la Sro C. Dorion,
prezidanto de la Esperantista Grupo, 8 rue
de Lannoy, Roubaix (Nord) Francujo, poŝt-
kartojn enhavante tre videble la nomon de
nia urbo, kelkajn vortojn en Esperanto kaj
nian subskribajon. Ĝi petas ankaŭ de la ko-

La Junta Directiva de la societat «Espero
Kataluna» va enviar al autor de la hermosa
llengua internacional una comunicació po-
sant en son coneixement la fundació d'una
societat catalana pera propagar la seva llen-
gua y donantli la presidencia honoraria.

Ab la resposta que'l doctor Zamenhof va
enviar a la nomenada Junta felicitava a tots
els membres d'aytal societat, manifestant que
ab molt plaher ell acceptava la presidencia
honoraria.

Fem avinent a tots els esperantistes qu'en
lo dia 30 del passat mes se va cloure lo curs
Esperanto qu'en l'hostatge de la societat
«Progrés» havia sigut començat per nostre
benvolgut amich en F. Pujulà y Vallès y con-
tinuat per lo digne President de la societat
«Espero Kataluna», en Joan Rosals.

Ab una afectuosa lletra el grupo Esperan-
tista de Roubaix (Nort França), ens fa saber
que, en especial secció, pendrà part en la
Internacional Exposició de la Industria de
Teixits, que s'obrirà a la ciutat de Tourcoing
en els primers dies del proxim mes. Ens de-
mana qu'envièm al senyor C. Dorion, presi-
dent del grupo Esperantista, carrer de Lan-
noy, 8, Roubaix (Nort de França), postals
contenint el nom de nostra ciutat, algunes
paraules en Esperanto y la firma. Demanen
també als comerciants que llurs productes
portin algunes marques o rètols en Espe-

mercistoj iliajn komercaĵojn kun markoj kaj surskribetojn en Esperanto aŭ kun la vortoj «Oni korespondas Esperante».

Ni esperas do je la plimulto el la esperantistoj de nia lando ke li, la plej tuj eble, sendos kelkajn el la petitaj aĵoj.

ramo o les paraules «Se correspón en Esperanto».

Esperèm, donchs, de la major part dels esperantistes de nostra terra que, lo més prompte possible, enviarán alguna de les coses de manades.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Sexe.—No s'atribueix en Esperanto als substantius *genres*, sinó *sexes*. Són considerats com a *masculins* l'home y els mascles dels animals; com a *femenins*, la dona y les femelles d'aquells. Totes les altres coses són considerades com a *neutres*, això es, com a no pertanyents ni a l'un ni a l'altre sexe.

El femeni s'indica ab la partícula *in* afegida derrera de la rel substantiva. Ex.: *Patr* es la rel de pare, a la que, afegint la partícula *in*, convertirem en *patrin* (mare), susceptible de pendre les terminacions *o* y *oj* y d'ésser declinada com tot substantiu.

—El pare y els fills passegen pel carrer mentres la mare y les filles cusen enrahonant ab els cosins y les nebodes.—*La patro kaj la filoj promenas sur la strato, dum la patrino kaj la filinoj kudras parolante kun la kuzoj kaj la nevinoj.*—La germana del pare es tia.—*La fratino de la patro estas onklino.*—Sovint el marit estima a la muller.—*Ofte la edzo amas la edzinon.*—Les nêtes del nêt de ma veïna són molt nêtes.—*La nepinoj de la nepo de mia najbarino estas tre purecemaj.*—L'avia renta'ls plats y l'avi ho mira.—*La avino purigas la telerojn kaj la avo ĝin rigardas.*

Bovo, bòu; *bovino*, vaca. *Hundo*, goç; *hundino*, goça. *Katino*, gata. *Najtingalo*, rossinyol; *najtingalino*, el rossinyol femella. *Paserino*, la femella del pardal.

III

ADJECTIU

«L'adjectiu acaba sempre ab *a*. Els seus casos y nombres se indiquen de la meteixa manera que'ls del substantiu.» (Regla 3. Gram. fon. Zam.)

Aclaració.—Segóns aquesta regla, tota pa-

raula que termini ab *a*, *aj*, *an*, *ajn*, podèm afirmar que es un adjectiu, en nominatiu singular o plural en els dos primers casos, y en acusatiu singular o plural en els dos segons. A la inversa, sempre que volguèm emetre un adjectiu no hem de fer sinó pendre la rel que trobarèm en el diccionari emetent una idea abstracta, y afegirli una de les terminacions dites. Ex.: *Patr* (rel de pare); *patra*, patern, *Frat* (rel de germà); *frata*, fratern, fraternal. *Fratin* (rel de germana); *fratinaj*, fraterns, fraternals (de la germana). *Bona*, bo. *Bela*, bell. *Alta*, alt. *Largaj*, amples. *Blankan*, blanch (en acusatiu).

Sexe.—L'adjectiu es invariable per lo que's refereix al sexe. Qualifica sense modificarse igualment als substantius masculins que als femenins y neutres. Ex.: *La viro alta* (l'home alt); *la virino alta* (la dona alta). *Bela ĉevalo*, (un cavall hermós); *bela tablo* (una taula hermosa).

Nombre.—L'adjectiu s'usa en singular, quan està en singular el substantiu a qui acompanya. Ex.: *Vetaqui la forquilla gran, jen estas la granda forko*. Pren el ganivet-esmolat y la cullera estreta, *prenu la akran tranĉilon kaj la mallargan kuleron*.

S'usa en plural quan està en plural el substantiu a qui acompanya, o quan qualifica a varis substantius encara qu'estiguin en singular. Ex.: *Tinch tres plats blanchs, mi havas tri blaukajn telerojn*. Les ampolles grogues, *la boteloj stavaj*. El toballó, el vas y la copa són útils, *la antaŭtŭnko, la glaso kaj la pokalo estas utilaj*.

Declinació.—Tots els casos s'indiquen per medi de proposicions com en el substantiu y el cas acusatiu afegint una *n* derrera de la terminació *a* o *aj*.

Exemple:

Nominatiu.—*Kiu el tiuj du virinoj estas via fianĉino, la alta aŭ la dika?*—*La alta* (nom.) (Quina d'aquelles

dues d'ones es vostra promesa; la alta o la grossa?—La alta.)

Genitiu. — *Çu la supujo estas de la ruĝa aŭ de la bruna kelnero?*—*Estas de la bruna* (gen.) (La sopera es del criat roig, o del bru?—Del (de el) brun.)

Datiu. — *Çu vi nur aldonaŝ salon al la bonaĵ terĉomoj?*—*Ne, mi ĝin aldonaŝ ankaŭ al la malbonaĵ* (datiu), *sed tiujn ĉi mi ne manĝas.* (Vostè no més afegeix sal a les patates bones?—No, també n'hi afegeixo a les dolentes, però aquestes no les menjo.)

Acusatiu. — *Kian vinon vi deziras ke mi prenu, la blankan aŭ la ruĝan?*—*Prenu la ruĝan* (acus.) (Quin vi volèu que prengui, el blanch o el negre (el roig)?—Preneu el negre.)

Mi trinkas akvon destilitan. (Bèch aygŭa destilada.)

«El comparatiu se forma ab el mot *pli*-més y el superlatiu ab el mot *plej*-el més. El «que» del comparatiu se tradueix per «ola» y el «de»

del superlatiu per «el» (d'entre).» (Regla 3. Gram. fon. Zam.)

—No necessita aquesta regla cap aclaració, sinó ampliació en lo que's refereix als mots, pera evitar les repetides consultes al diccionari. Els exemples seràn suficients pera donar a conèixer altres formes de comparació. *La fruktoj estas pli dolĉaj ol la fromaĝoj.*

Les fruytes sòn més dolces que'ls formatges.

La biskvito estas malpli varma ol la supo.

El bescuýt es menys calent que la sopa.

La plej bona el la salatoj.

El més bo dels (de els) enciams.

La malplej karaj el la kafej.

Els menys cars dels (de els) cafès.

La kafe plej kara.

El cafè més car.

La kokido rostita estas tiel agrabla kiel la fazeoloj kun saŭco

El pollastre rostit es tan agradable com els fasolets ab such.

Tio estas tre bona por diri.

Això es molt bo pera dir. Etc., etc.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

SOLIDARITAT CATALANA

Suscripció popular per atendre als gastos de la Edició dels discursos pronunciatls contra'l projecte de llei de les jurisdiccions, y de l'Homenatge que'ls catalans preparen als senadors y diputats que combateren dit projecte.

LLISTA DE «JOVENTUT»

Suma anterior: Ptes. 93'70.

Vicens Cortinas, 0'50.—Geroni Zanné, 1.—Pere Lloveras, 0'50.—Francesch Ribot, 0'25.—Joan Viladot Puig, 0'50.—Enrich Batlló, 5.—Joaquim Pena, 5.—Joan Puig Sall, 0'50.—Klavell, 0'25.—Joseph Guerús, 1.—Joan Fortuny, 0'50.—Santiago Vilanova, 1.—L. Escardot, 2.—L. A. de A., 0'15.—F. C. S., 1.—Lluïsa Mumbrú Miralles, 0'25.—Joseph M.ª Mumbrú Miralles, 0'25.—Francisca Mumbrú Miralles, 0'25.—Joana Mumbrú Miralles, 0'25.—Ramón Mumbrú Miralles, 0'25.—Lluïsa Mumbrú Ferrán, 0'25.—Francisca Ferrán, viuda de Mumbrú, 0'25.—Vicenta Miralles de Mumbrú, 0'25.—Joseph Mumbrú Ferrán, 5.—Antonia Mumbrú Ferrán, 0'25.—Antoni Estrada Mumbrú, 0'25.—Francisco Estrada Mumbrú, 0'25.—Pilar Mumbrú de Estrada, 0'25.—Francisco Estrada Marsa, 0'25.—Joana Bosch Miralles, 1.—Joana Miralles de Bosch, 2.—Joseph

Bosch Ximenis, 2.—Antonia Bosch Ximenis, 0'22.—Santiago Bosch Ximenis, 0'25.—Agnà M.ª Ximenis, viuda de Bosch, 0'28.—Un esperantista, 0'25.—Dolores Serrano Conesa, 0'25.—Leonor Pueyo, 0'25.—Tomasa Blesa, 0'25.—Vicente Martin, 0'25.—Maria Martin, 0'25.—Eleuterio Fernández, 0'25.—Jacobo Herraiz, 0'25.—Saturnino del Valle, 0'25.—No més som tres que ho sabèm, 0'25.—Un reconsegurat, 0'25.—Antonio Sánchez Vilches, 0'25.—Rosa Canals Balasch, 0'25.—Conchita Canals Balasch, 0'10.—Rafel Canals Balasch, 0'25.—Mercè Tàtaret Balasch, 0'25.—Conchita Tàtaret Balasch, 0'25.—Manel Blat, 0'15.—Un nacionalista reconsegurat, 0'15.—Un esperantista, 0'15.—L. G. M., 0'50.—Juan Larroche, 0'50.—Un entusiasta per la causa, 0'15.—Antoni Coll, 0'25.—Enrich Compte, 0'25.—Un revolucionari, 0'10.—Un de l'art de la calç, 0'15.—H. M. Via fóra!, 0'15.—M. P. de M. Visca la dòna catalana!, 0'15.—J. M. P. Desperta ferro, 0'15.—M. M. P. Muiyen els trams!, 0'15.—J. Grau Avinyó, 0'15.—Vicens Surribas, 0'15.—Joan Lloret Homs, 1.—Joseph Lloret Homs, 0'25.—Joaquim Lloret Homs, 0'25.—Joaquim Torné, 0'25.—Maria Torné, 0'25.—Joan Nadal, 0'25.—Joseph Estrada, 1.—Jaurmet, 0'10.—Un que té sang catalana, 0'25.—Mateu Durán, 0'15.—Tot per Catalunya, 0'25.—V. X., 0'10.—P. F. N. de Sarrià,

per tenir una edat avançada deixen d'ésser joves; dels vells d'ànima y de cos no hem d'esperarne res; no podèm esperar ni la més petita solució dels qui formen les classes anomenades d'ordre, perquè'l seu temperament repatani per força deü espantarse de tota renovació. No hem d'estranyarnos: són els vells veritables, y ab llur tasca per-

niciosa no fan mes que complir un precepte de la naturalesa. Mes els qui la neguen, els qui l'anulen, els qui no la satisfan com els joves d'ànima vella, són molt, molt més nocius a nostra societat que la gent d'ordre, que'ls imbècils paràsits del xorch conservadorisme.

PERE B. TARRAGÓ

ESPERANTA FAKO

La societo «Espero Kataluna» ricevis el kelkaj fremdaj esperantistoj, la peton je interŝanĝi poŝtkartojn aŭ leterojn, Esperante skribotaj, pri diversaj temoj. Ni petas do al la Katalunaj geesperantistoj kiuj deziras korespondadi kun niaj fremdaj samideanoj ke ili sin turnas al la S^o. Johano Rosals, prezidanto de la supernomita societo «Portaferriça, 30» librovendejo.

Niaj samideanoj de la proksima urbo de Mataró malfermiĝis kurson pri Esperanto ĉe la «Centro Nacionalista» de ilia urbo.

La angla jurnalo *The Daily News*, publikigis bonegan artikolon pri nia internacia lingvo kaj ĝi niu sciigis ke la «Komerca Kamero» de Londono akceptis esperantan lingvon je ĝia internacia movado.

La Societat «Espero Kataluna» ha rebut d'alguns esperantistes estrangers la demanda de cambiar postals o lletres, escrites en «Esperanto», sobre diversos temas. Demanèm, donchs a tots els esperantistes catalans que desitgin correspondre als nostres colegues de l'estranger, se dirigeixin a en Joan Rosals, president de la nomenada societat, «Portaferriça, 30, llibreria.

Nostres companys d'idees de Mataró han obert un curs d'Esperanto en el «Centro Nacionalista» de sa ciutat.

El periòdich anglès *The Daily News* ha publicat un molt bon article sobre nostra internacional llengua, y ens fan saber que la «Camba de Comerç» de Londres ha acceptat la llengua Esperanta pera'l seu moviment internacional.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(*Continuació*)

IV

«Els adjectius *numerals cardinals* són invariables: unu (1), du (2), tri (3), kvar (4), kvin (5), ses (6), sep (7), ok (8), naŭ (9), dek (10), cent (100), mil (1000).» (*Regla 4. Gram. Fon. Zam.*)

—*Diccionari*: Nulo (0), milion (milió).

Aclaració.—Aquests nombres són indeclinables y per lo tant no prenen may la terminació *n* de l'acusatiu. Ex.: En la frase: *Jo linch dues cases*, cases està en acusatiu porque reb l'acció del verb *tenir*, y ho estaria també l'adjectiu que les qualifiqués, però *dues* (2) es invariable y deü usarse en sa forma simple: *mi havas du domojn*.

«Les decenes y les centenes se formen per

la simple reunió dels numerals.» (*Regla 4. Gram. Fon. Zam.*) (1).

Aclaració.—Pera capir promptament aquesta regla no cal sinó plantejarla en una senzilla fórmula algebraica. Representèm per *X* el nombre deü y tindrèm que, per exemple, *vint* val tant com *dos deüs*, això es: $20 = 2 X$. Donant a cada xifra son nom ens resultarà $20 = \text{dudek}$. Lo meteix ab $30 = 3 X = \text{tridek}$; y ab

(1) El texte francès de la Gramàtica Fonamental en cinch llengües del doctor Zamenhof, qual traducció fou la que donarem a nostres llegidors, verdaderament està equivocat. Així ens ho fa notar un benvolgut company, en Joan Bosch de Tortellà. Diu el texte que les decenes y centenes se formen ab els deü primers nombres, essent així que pera les derrerres cal el concurs del nombre *cent*, que té'l lloch onzè dels nomenats. Això no es altra cosa que un lapsus, ja qu'en els altres textes se troba així la regla. Vegis l'anglès d'hont la traduhim: «*The tens and hundreds are formed by simple junction of the numerals.*» Mils mercès al company, y aprofitèm aquesta ocasió pera pregar que'ns sien comunicats tots els errors, malentesos, deficiències, etcètera, qu'en el curs d'aquestes explicacions poguessin aparèixer.

40 = 4 X = kvardek; y ab 80 = 8 X = okdek, y així successivament.

Si representem cent per la lletra C, tindrem algebraicament que *doscents* serà igual a 2 C, xifres que al adquirir son valor ens donaran du cent. Y lo meteix obtindrem ab 300 = 3 C = tricent; y ab 900 = 9 C = naucent, etc., etc.

Continuant donant la representació X al nombre deu, tindrem que, per exemple, *dotze* serà igual a X + 2, lo que traduït en mots fent cas omis del signe més, ens donarà *dek-du*. Quinze = X 5 = dek-kvin. Dinou = X + 9 = dek-naü.

El nombre *vintitres*, o sia 20 + 3, això es, 2 X + 3 el traduirém *dudek tri*. 54 = 50 + 4 = kvindek kvar, etc., etc.

Així successivament, farém ab tots els nombres, 208 = 2 C + 8 = *ducent ok*, 512 = 5 C + X + 2 = *kvincent dek-du*. 845 = 8 C + 4 X + 5 = *okcent kvardek kvin*.

Remarquis que allí hont s'hi troba'l signe més (+) els mots se separen, deixant un espai entremitj, y allí hont no s'hi troba'l signe, els mots s'escriuen y pronuncien com una sola paraula.

Ex.: 20 = 2 X = *dudek*, (l'accent carrega sobre du).

12 = X + 2 = *dek-du* (hi ha dos accents, un per cada mot).

300 = 3 C = *tricent*.

103 = C + 3 = *cent tri*.

El meteix sistema s'usa pera compondre els milers.

Ex.: 1852 = *mil okcent kvindek-du*.

8033 = *okmil tridek tri*.

150004 = *cent kvindek mil kvar*, etc., etc.

«Als adjectius numerals cardinals s'hi afegeix la terminació (a) de l'adjectiu pera ferne'ls numerals ordinals.» (Reg. 4.—Gramàtica Fon. Zam.)

Aclaració.—Són els ordinals verdaders adjectius qualificatius, y es lògich que portin la terminació a. Quan dihèm: primer, quint, duodècim, etc., qualifiquem al substantiu a qui ens referim, ja moralment ja en relació al lloch que ocupa materialment. Seguint la regla traduirém primer per unua, según per dua, quint per kvina, etc.

Quan el nombre es compost, la terminació a sols s'afegeix a l'últim nombre. Així pera traduir *onzè*, no dirém *deka unua* sinó *dek unua*.

Un cop obtinguts així els ordinals, ja'ns trobèm en presència de verdaders adjectius, als qui per lo tant podèm aplicar les regles que per aquells regeixen. En conseqüència sabèm: que no sofreixen cap modificació pera indicar el fement. (Ex.: El primer home y la primera dòna, la unua viro kaj la unua virino), que's pluralisen prenent la terminació j (foren els primers, estis la unuaj), y que's declinen com els substantius, prenent en el cas acusatiu la terminació n (que menjaren la primera poma, kiuj manĝis la unuan pomon).

El nombre de les hores, dels anys, dels dies, de les pàgines, dels reys, etc., s'indiquen sempre ab els ordinals. Ex.: Són les dues de la tarda, estas la dua de la vespero. Pàgina vintiquatre, paĝo dudek kvara. Lluís XV, Ludoviko dek kvina, etc. Els ordinals s'escriuen abreuiadament de la següent manera: tridek tria, 34^a; okcent dua 802^a.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà.)

SOLIDARITAT CATALANA

Suscripció popular per atendre als gastos de la Edició dels discursos pronunciats contra'l projecte de lley de les jurisdiccions, y de l'Homeatge que'ls catalans preparen als senadors y diputats que combateren dit projecte.

LLISTA DE «JOVENTUT»

Suma anterior: Ptes. 134.

Joaquim Sans, 0'50.—Francisca Balasch, 0'10.—Francisca Tataret Balasch, 0'25.—

Rosita Miralles Ferràn, 1.—Joana Ferràn de Miralles, 1.—Teresa Huguet y Campañà, 0'25.—Paulina Huguet y Albet, 0'25.—Mercè Albet y Vinyals, 0'25.—M. A. C. A la memoria de J. C. V., 1.—M. C. A., 1.—M. C. A., 1.—Antòn Busquets y Punset, 1.—Joan Roca, 0'25.—A. G., 0'25.—Un adroguer llarch y prim, 0'25.

Total: Ptes. 142'35.

(Seguirà)

ESPERANTA FAKO

ADRESARO ESPERANTISTA DE

JOVENTUT

- 153 S^o Joseph Cabot Bruguera, (*Iernas E.*) — S. Francisco de Paula, 85. — Mataró.
 154 S^o Santiago Vinardell y Palau, (*Iernas E.*) — Mercè, 6, 1er. — Mataró.

- 155 S^o Francisco Bertrand y Cavaller, (*Iernas E.*) — Girona, 26, 4.ª, 1.ª — Barcelona.
 156 S^o Joan Mitjavila Pagès, (*Iernas E.*) — Passatge Mallofré, 1, 2.^{on} — Sarrià (Barcelona).
 157 Ramón Claramunt, (*Iernas E.*) — Mercè, 16, p.^{er} — Barcelona.

(Daŭronta.)

La nescio pri la internacia lingvo de la kompostistoj kiuj elfaras tiun-ĉi gazeto kaj la amaso el multaj kaj okazaj cirkonstancoj kiuj malpermesis korekti la pruvojn de la «Esperanta fako», el la lasta semajno, estis la kaŭzoj de la multaj eraroj kiuj estis empresigitaj en la supernomita fako, kiuj ni kredas ke, je la bona kriterio de la geesperantistaro, ili estis korektataj. Ni ankaŭ kredas ke nia legantaro nin senkulpas de ili kiujn ni promesas eviti en la venontaj numerojn.

La firmo E. Ĉefeĉ, je Londono, eldonis en multaj lingvojn, angla, germana, franca, itala, sveda, kaj kastila (la rusa kaj la japana estas pretigotaj) broŝureton por propagi la internacia lingvo. En dudek-kvar pagoj ĝi havas la gramatikon kaj vortareton kun 1857 radikvortoj kaj ĝia peso estas 5 gramoj. Ni ne povas pli ol rekomendi ĝin al la geesperantistoj kiel bonega propagandilo.

La kurso kiun, je la nomo de la societo «Espero Kataluna», klarigis nia kunsocietano S^o Dominiko Bonet, ĉe l'«Asociació Cataluna de Sant Marti», estos daurigata de la sekretario de la «Katalunista Unuiĝo» S^o Johano Llorens, ni deziras multajn sukcesojn al la nova instruisto de la lingvo de la saĝa polano.

El no saber la llengua internacional els caixistes qui confeccionen aquest periòdich, y la reunió de moltes y casuals circumstancies que impediren corretgir les probes de la «Esperanta Fako» de l'última setmana, foren causa de les moltes errades que sortiren impreses en la esmentada secció, les que creyem que'l bon criteri dels esperantistes haurá corretgides. Creyem també que nostres llegidors ens disculparán d'elles, y prometem evitarles en els vinents números.

La casa E. Ĉefeĉ de Londres ha editat en moltes llengües, anglesa, alemanya, francesa, italiana, sueca y castellana (la russa y la japonesa estan en prempsa) uns petits follets pera propagar la llengua internacional. De vintiquatre pàgines consta la gramàtica, y un diccionari ab 1857 arrels, y el seu pes es de 5 grams. No podem menys de recomanarlo a tots els esperantistes com un excellent objecte de propaganda.

El curs que, en nom de la societat «Espero Kataluna», explicava nostre consoci en D. Bonet en l'«Asociació Catalunya» de Sant Marti, serà continuat pel secretari de la *Unió Catalanista* en Joan Llorens. Molts èxits desitgem al novell mestre de la llengua del sabi polach.

SOLIDARITAT CATALANA

Suscripció popular per'atendre als gastos de la Edició dels discursos pronunciatats contra'l projecte de lley de les jurisdiccions, y de l'Homenatge que'ls catalans preparen als senadors y diputats que combateren dit projecte.

LLISTA DE «JOVENTUT»

Suma anterior: Ptes. 142'35

M. S. y P., 1.—Ramón Miralles de Mas, 0'25.—Melcior Miralles de Mas, 0'25.—Joana Miralles de Mas, 0'25.—Maria del Remy

Miralles de Mas, 0'25.—Roseta Miralles de Mas, 0'25.—Marcel Bosch y Roca, 1.—Joan Vergés y Barris, 5.—Valentí Sallent, 0'50.—Lleonci Vintrolà, 0'50.

Total: Ptes. 151'60

NOVES

El *¡Cu-Cut!* ha tornat a sortir després de cinch mesos de suspensió. La reaparició del satirich setmanari ha sigut un èxit periodistich com se'n registren poch.

oberta la festa, malgrat no ésser el català sa llengua nadiua.

Les representacions de societats literàries, artístiques, científiques, econòmiques y populars foren molt nombroses.

TEATRES

L'IMPENITENT.

En Ramón Ramón y Vidales ens era ja conegut pels bonichs estudis de costums y tipos foranis que'ns havia presentat en algunes comedietes senzilles y ben sentides. En elles feya gala l'autor del seu esperit observador, traslladant a la escena ab força traça y naturalitat aquells petits fets y aquells tipos qui donen a la vida de poble notes originals y característiques. Aquestes notes, apuntades ab sobrietat y bon gust per l'autor, ens plavien a nosaltres els ciutadans per la seva frescor y per l'ambient de vida que hi endevinavem. Y ens plavien, ademés, pel diàleg gràfic y fàcil qu'en Ramón y Vidales escrivia.

Totes aquestes qualitats he trobat també en sa darrera obra, qu'es ja de més pretensions. Un drama en tres actes, *L'Impenitent*, estrenat l'altra nit a Romea ab èxit. L'impenitent es un borratxo, borratxo d'ayguardent qui, essent un bon trevallador y fins un bon home durant tota la setmana, els dissabtes, mercès al vici adquirit—vici pera'l qu'estava predisposat puig son pare també'l tenia,—se transformava en una verdadera bestia, escandalitzant el poble, buscant rahons a tot-hòm y convertint la llar en un verdader infern. La seva dòna, a qui arribava a pegar, era una màrtir, y el seu fill, concebut en una nit pera tots fatídica, nasqué escrofulós o degenerat, essent la creu més dolorosa pera sa pobra mare, qui l'estima ab deliri. Un jorn, el pare, després d'una nit de disbauxa en que l'escàndol superà als precedents, se decideix a no beure més. Y's queda'ls dissabtes a casa. Però això dura poch; el vici pot més que sa voluntat, y al tercer o

quart dissabte, valentse d'una petita excusa, surt al carrer, y com es natural, no torna a casa sinó després d'haver begut més ayguardent que may. Y aleshores se desenrotlla una escena violentíssima entre'ls esposos, que acaba de fer més tràgica la intervenció del nen, qui vol defensar a sa mare y... y el borratxo's mor repentinement, solucionant aixi teatralment un conflicte que a mon entendre no tenia necessitat d'ésser solucionat. Per lo menys jo crech que l'obra guanyaria ab una solució—si tant es aixi que una solució es necessaria—menys providencial.

Confesso ingenuament que aquest final, fet segons els motllos clàssichs, no'm va agradar; fins me va refredar bon xich la impressió, d'un realisme brutal, que m'havia produhit la escena y que contrasta estranyament ab la sobrietat ab que està portada y escrita tota l'obra, especialment les escenes finals del primer y segon acte, tan ben sentides com discretament observades. Perque — y es aquest el principal mèrit de l'autor—s'endeuina que aquells tipos y aquells fets ell els ha vist y els ha copiat d'un poble, tal volta del seu poble. La copia resulta ferma de color y ben sentida y per això, a pesar de que algunes escenes són balderes pera'l drama, en conjunt resulten tan justes de color que no'ns aburreixen.

La execució resultà bastant arrodonida de conjunt, però vaig notar moltes vacilacions en alguns actors, lo qual demostra que, com també es tradicional aqui, ensegen més que no estudien. La Llorente, qui deixant de banda aquestes vacilacions, digué ab molta ànima'l seu paper, fou la qui més demostrà no haverlo estudiat, estudiat pera ella sola. Allò de «ab el coloret y les *candlejas* ja anirà», que segons crech es frase sacramental entre'ls de l'ofici, es una mala recepta pera'ls actors de consciencia. En Borràs y la Jarque trevallaren ab molta fe y foren els qui més se lluhiren. Els demés, com ja he dit, feren un bon conjunt. Es obra la d'en Ramón y Vidales que'ls hi va bé.

EMILI TINTORER

ESPERANTA FAKO

La societo Espero Kataluna malfermiĝis la lasta mardo novan kurson de Esperanto, ĉe ĝia societa loko (Plaça de Sta. Agna, 4, 2.^{oa}) kiu estas klarigata per ĝia prezidanto la mardoj kaj vendredoj de la 10ª ĝis la 11ª nokta horo. La Estra Komitato petas al ĉiu niaj samurbarnoj kiuj havas kelkan intereson je scii la bela internacia lingvo, ke ili benvolu ĉeesti al ĝi. Kun ĉi-tiu estas sep la malfermitaj kursoj ĉe nia urbo.

La societat «Espero Kataluna» obri el pasat dimars un nou curs d'Esperanto, en el seu local (Plaça de Santa Agna, 4, 2.^{oa}), el que anirà a càrrech de son president, els dimars y divendres de 10 a 11 de la nit.

La Junta Directiva prega a tots nostres conciutadans que tinguin algun interès en saber la hermosa llengua internacional, se serveixin assistirhi. Ab aquest són set els cursos oberts en nostra ciutat.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Exemples: *Unuobla fadeno estas malpli forta ol duobla* (Beaufront), un fil senzill, (simple, sol) es menys fort que un de doble.

Korpo simpla - cos simple. (Beaufront).

Simpla soldato - un simple soldat (Beaufront).

La stilo de la bonaj verkistoj estas simpla, l'estil dels bons escriptors es senzill.

«Als adjectius numerals cardinals s'hi afegeix la terminació *on*, pera fer els numerals fraccionaris» (Reg. 4.—Gram. Fon. Zam.)

Aclaració: — L'aplicació de la regla'ns donarà com en el cas anterior, nous mots fonamentals, qu'expressaran la idea abstracta de divisió per dos, tres, quatre, etc., y que seran susceptibles de pendre les diferents terminacions gramaticals, convertintse per consegüent en parts de la oració, y obehint a totes les regles pera elles donades. Ex: Sis es la meytat de dotze — *ses estas la duono de dekdu*. 50 es el quint de 250 — *kvindek estas la kvinono de du cent kvindek*.

¿Quina hora es? — ¿*Kioma horo estas?*

Són tres quarts de vuyt. — *Ĝi estas tri kvaronoj de la oka*.

Que'm diu ara vostè! Jo que'm creya que eren dos quarts de nou! — *Kion al mi vi diras nun! Mi kiu tute kredis ke estas la duono de la naŭa (aŭ) (o) du kvaronoj de la naŭa (aŭ) la oka kaj duono (aŭ) la oka kaj du kvaronoj (aŭ) tridek minutoj antaŭ la naŭa (aŭ) tridek minutoj post la oka*.

¿Quants rellotges teniu?—*Kiom da poŝhorloĝojn vi havas?*

El terç menys que vós. — *La trionon malpli ol vi*.

El rellotge del teatre s'ha aturat durant la mitja part de la representació. — *La horloĝo de la teatro haltis dum la duona parto de la presentado*.

La quantitat que tinch'a la butxaca es la tercera part de la que vostè te. — *La kvanto, kiun mi havas en la poŝo estas la tria parto de tiu, kiun vi havas*.

Un segón es la seixantava part d'un minut; un minut la 60.ª part d'una hora; una hora

es la 24.ª part d'un dia; un dia es la 365.ª part d'un any (la 366.ª si l'any es de traspàs); un any es al centau d'un sigle. — *Sekundo estas la sesdekona parto de minuto; minuto la sesdekona parto de horo; horo estas la dudek kvarona parto de tago; tago estas la tricent sesdek kvinona parto de jaro (la tricent sesdek sesona se la jaro estas superjara); jaro estas la centono de centjaro*.

La setmana consta de set dies, per lo tant, un dia es el septau o sia la setena part d'una setmana. — *Semajno konsistas el sep tagoj, tial, tago estas la sepono de semajno*.

Un mes es la dotzava part de l'any. — *Monato estas la dek duona parto de jaro*.

Diccionari. *Unuon*, que indica la divisió per *hu*, dona la idea de simplicitat en oposició a la de divisió. No l'hem vist usat, però no cal remarcar la importancia que pot tenir, literariament y sobre tot filosòficament, usat al costat de *unuobl* (simple oposat a múltiple) y *simpl* (simple ab els valors que queden indicats.)

— «Als adjectius numerals cardinals s'hi afegeix la terminació *op*, pera fer els numerals *colectius*». (Reg. 4.—Gram. Fon. Zam.)

Aclaració. — L'aplicació de la regla'ns dona per resultat els mots fonamentals compostos *duop*, *triop*, *kvarop*, *milop*, etc., fins a l'infinit, que indiquen la reunió, la colecció, de dos, tres, quatre, mil, etc., segons el cardinal usat. Aquests mots deuen usarse ab la terminació de la part de la oració que'ls hi correspongui, obehint per consegüent en un tot a les regles d'aquelles parts.

Ex.: Grupos de quatre homes (grupos de a quatre) vigilen els carrers y les places. — *Kvaropoj da homoj gvardas la stratojn kaj la placojn*. (La frase literalment traduhida podria ben dirse d'aquestes altres dues maneres: *grupoj el kvar homoj*, o, *kvarhomaj grupoj*.)

Mon amich y jo passejarem junts molt, y nostra passejada a dos a través de les avingudes dels passetigs y dels molls de la ciutat, fou molt agradable. — *Multe promenis kune mia amiko kaj mi, kaj nia duopa promenado tra la aleoj, promenejoj kaj bordmarŝejoj de la urbo, estis tre agrabla*. No m'agrada veure ni els homes

arreglats ni llur marxa de sis en sis.—*Mi šatas vidi nek la linigitaj homoj nek sian sesopan marŝadon* (acusatiu.)

—«S'usa la partícula *po* davant dels numerals pera indicar els *distributius*.» (Reg. 4. Gram. Fon. Zam.)

Ex.: El quaranta per cent constitueix usura, *kvardek po cento faras procentegon*. Ella ha brodat deu mocadors, a rahó de dos cada setmana. — *Si brodis dek naztukojn po du ĉiusemajne*.

Vos pagaré a cada un de vosaltres a vuyt franchs l'hora.—*Mi pagos al ĉiu el vi po ok frankoj horon*.

—«Els adjectius numerals poden usarse substantivament o adverbialment» (Reg. 4.—Gram. Fon. Zam.)

La terminació adverbial la veurèm en son lloch adequat. La substantiva l'hem vista en els ordinals, els fraccionaris, els multiplicatius y els colectius. Ens manca veurela en els cardinals. El diccionari en aquest cas serà més clar que cap explicació.

Unuo (la) unitat; *unuoj* (les) unitats.

duo (el) duo } (no precisament en el sentit

trio — *trio* } musical.)

etc. fins a vuyt.

deko—dezena.

dek duo—dotzena.

dek trio—tretzena.

dudeko — vintena.

cento—centenar.

milo—miler.

etc. etc.

Fan el plural ab la *j* y adquireixen la forma acusativa ab la *n*.

Aclaracions.— *Unuo* indica la unitat en el sentit material del mot.

Unueco indica la unitat en el sentit abstracte del mot.

Ex.: La esquadra anglesa consta de moltes unitats—*la angla ŝiparo konsistas el multaj unuoj*. La unitat de la esquadra anglesa es admirable — *la unueco de la angla ŝiparo estas mirinda*. La unitat no es la dotzena—*la unuo ne estas la dek duo*; la dotzena conté dotze unitats—*dek duò enhavas dek du unuojn*. La unitat divina—*la Dia unueco*.

Duo—duo. *Dueco*—dualitat.

Trio—trio. *Trieco*—trinitat però no la *Trinitat*, el dogma religiós, car *trieco* indica la qualitat abstracte de tres, en tant que la *Trinitat* (*Triunuo*) indica precisament la qualitat de *Un* en *Tres*. Ex.: Es heretgia dir que la *Trinitat* es *trinitat*—*estas herezo diri ke Triunuo estas trieco*.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

NOVES

La Junta Permanent de la *Unió Catalanista* ns ha enviat la següent circular, que ab gust reproduhim:

Ha cregut aquesta Junta Permanent qu'en les circumstancies actuals la seva actitud respecte a l'acte d'homenatge als diputats y senadors que impugnaren el projecte de lley contra'ls anomenats delictes d'opinió, deu ésser coneguda de les entitats que integren la *Unió Catalanista*, no pera qu'elles hagin d'ajustarse en aquest cas concret al criteri d'aquesta Junta, sinó pera que'l coneguïn y se'n serveixin en lo que convinga a les particularitats locals de cada una, y per això, en sessió del dia 24 del mes passat, acordà comunicar a totes les entitats adherides els següents acorts:

1er La Junta Permanent, en nom de totes les entitats de la *Unió Catalanista*, s'adherirà a l'homenatge per ésser un acort pres per la Solidaritat Catalana que li mereix tots els respectes y a la que s'ha adherit ab entusiasme per ésser la concreció del pensament que sempre ha guiat a la *Unió* en sos propòsits d'ajuntar y agermanar a tots els fills de la nostra terra en defensa de les reivindicacions catalanes

2^{on} La Bandera de la *Unió Catalanista* no assistirà

a l'acte, per entendre aquesta Junta Permanent que la nostra bandera, símbol de l'esperit de Catalunya renixent, sols ha d'onejar en els actes de pura significació catalana.

3er La Junta Permanent no assistirà oficialment a l'acte, quedant emperò'ls individus qui la componen en llibertat de fer personalment lo que creguin de major conveniencia pera Catalunya; llibertat d'acció que tenen també'ls socis colectius e individuals, car la *Unió Catalanista* sols pot considerarse representada en els actes públics per la Junta Permanent y la Bandera.

Lo que tenim l'honor de comunicarvos, sense que aquestes manifestacions suposin indicació de cap mena en les resolucions que la entitat de vostra digna presidencia tinga preses o prenga, donchs bé sab aquesta Junta que les entitats de la *Unió* s'inspirin sempre en el pur patriotisme y en el pensar més dreturer y seré.

Visquéu molts anys per Catalunya.
Barcelona, 3 de maig de 1906.—*El President*, D. MARTÍ Y JULIÀ.—*El Secretari*, JOAN LLORENS.

Senyor Director de JOVENTUT.

Publicada l'anterior circular, no més ens resta dir que sols elogis mereix aquesta resolució de la *Unió Catalanista*, inspirada pel

ESPERANTA FAKO

Ni ricevis la unuan cirkuleron de la Loka Organiza Komitato de la dua Universala Kongreso kiu sub la prezido de Dro. Zamenhof estos okazata ĉe la urbo de Genevo de la 28ª tago je Aŭgusto ĝis la 5^a je la Septembra monato. La cirkuleron havas la programon de la festoj inter la kiu estas diversaj koncertoj, baloj, komedioj, promenado ĉe la lako de «Lamaine», vojaĝo tra Svidujo kaj tri generalaj kunvenoj. La esperantistoj kiu deziras ĉeesti al la gravega Kongreso devas aĉeti la *Verdan Karton* kiu kostas 12 pesetojn kaj donas la rajton de partprenu en ĉiu la festoj kaj kunvenoj. La personoj kiu deziras pli detalojn povas sinturni al la societa loko de «Espero Kataluna». Tiu donos al ili ĉiu la konatajn detalojn tiel pri la dua Universala Kongreso kiel pri la internacia movado de la lingvo Esperanto.

Hem rebut la primera circular de la Comissió d'Organisació local del segón Congrés Universal que, baix la presidencia del doctor Zamenhof, tindrà lloch en la ciutat de Ginebra desde'l 28 d'agost fins al 5 de setembre.

La circular conté'l programa de les festes, entre les que hi ha diversos concerts, balls, comedies, un passeig pel llach de Lemaine, un viatge per Suïssa y tres reunions generals. Els esperantistes qui desitgin assistir a aquest important congrés deurán comprar la *Carta Verda* qui val 12 pesetas y dóna'l dret de pendre part en totes les festes y reunions. Les persones que desitgin més detalls poden dirigir-se al local social de «Espero Kataluna», ahont se'ls hi donarán tots els detalls coneguts, tant sobre'l segón congrés universal com sobre'l moviment internacional de la llengua Esperanto.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

V

PRONOMS

Un cop d'ull general a la gramàtica'ns permetrà estudiar més fàcilment aquesta part de la oració y les altres.

Les dues parts essencials de la oració són: una la que'ns expressa les coses (substantiu), altra la que'ns expressa les accions (verbs). La primera es la materia, la segona'l moviment.

Les altres parts de la oració són accidentals y podriem qualificarles d'articles de luxu, de més o menys luxu segons sa qualitat. Ab l'adjectiu qualifiqûem els substantius y els distingim els uns dels altres. Ab l'adverbi (adjectiu dels verbs) qualifiqûem les accions y expressèm els llurs matisos. *Grosso modo*, també'ns entendriem sens ells; però no més *grosso modo*.

La part que's verament un luxu, un luxu que's permet el substantiu, es el pronòm. A la manera dels Estats, els substantius so-

vint se fan representar. O bé perque se'n donen de menys de formar part d'una oració, o bé perque, per massa bon gust, no'ls plau repetir-se, en nom d'ells envien a la oració un representant, que no es altre que'l pronòm, qual nom meteix indica qu'enlloch del nom hi es ell.

Jo rich, tu, saltés, ell llegeix, dihèm; y dihèm jo, tu, ell, enlloch de Joan, Pau, Pere, qui són els nostres noms respectius. *Dihèm ells corren* pera estalviarnos l'haver de dir el nom de cada un dels qui fan aquesta acció, etcètera, etc.

Vist, donchs, el paper que li toca representar en la oració al pronòm, que's el d'estar en el lloch del substantiu, se comprén que, lògicament, aquesta part de la oració ha d'obehir a les meteixes regles que obehix el seu representant. Ara bé: com que'l pronòm té terminació especial, y té forma propria pera'l plural y pera'l femeni quan es personal, fóra de les regles qui fan relació a aquests casos li aplicarem totes les altres, entre les que's distingeixen com a més caracteristiques les de la declinació, que ja sabèm se fa per medi de preposicions y ab la terminació *n* en el cas acusatiu.

Vejám quins són els pronoms personals. *Singular: mi, jo; ci, tu; li, ell; si, ella; ĝi, ell,*

ella, allò, això, etc. (neutre). *Plural: ni, nosaltres; vi, vosaltres, vós, vostè; ili, ells, elles.*

Aclaració. — La primera persona del singular, *mi*, no ofereix cap dificultat. En sa forma simple, *mi*, està en nominatiu y tradueix nostre pronòm *jo*. *Jo rich, mi ridas; jo llegeixo, mi legas.* Acompanyada de preposicions o bé ab la *n* de l'acusatiu, tradueix nostres formes *me, mi (m', m* devant o darrera de paraula que comenci o acabi ab vocal). Ex.: Datiu: *Ell me dóna un moble, li donas al mi meblon; vostè m'envia un matelàs, vi sendas al mi matracon; donguim (dongui'm me dongui) el mirall que hi ha sobre l'armari, donu al mi la spegulon, kiu estas sur la franko.* Acusatiu. *¿Per què'm condueix cap allà? Kial vi kondukas min (mi es la cosa conduhida) tien? ¿Vostè m'ha vist?, çu vi vidis min? Vostè'm deixarà en el passatge, vi min lasos en la trairejo.* (No donem exemples dels altres casos pera evitar les repeticions que'l sol cambi de les preposicions ens obligaria a fer.)

La segona persona del singular, *ci*, ofereix la particularitat de que no s'usa entre'ls esperantistes, qui a la faysó anglesa usen sempre'l tractament de *vós* (segona persona del plural). S'usa sols aquest pronòm pera les traduccions literaries o produccions poètiques quan literalment se vol traduir el tractament de tu. La forma simple, *ci*, tradueix nostre nominatiu *tu*; ab preposicions o ab la *n* del acusatiu tradueix també nostres formes *te (t', t)*. Ex.: Tu protegeixes, *ci sirmas*; tu destrueixes, *ci detruas*. Ablatiu: La biblioteca es pera tu, *la biblioteko estas por ci*. Datiu. *Jo't regalaré tres calaixos, mi donacos al ci tri tirkestojn*; ell l'escriurà una carta, *li skribos al ci leteron*. Acusatiu. *Jo't tancaré ab clau, mi slosos cin*, etcètera.

La tercera persona del singular té tres

formes: una pera'l masculí, *li*, una pera'l femení, *ŝi*, y una altra pera'l neutre, *ĝi*. Aquí cal recordar lo que diguerem al parlar del sexe en el substantiu: són masculins l'home y tots els animals mascles, són femenins les dónes y les femelles dels animals, y són neutres totes les altres coses. Donchs bé: sempre que'l pronòm tercera persona representi un substantiu masculí, usarem la forma *li*; sempre que representi un substantiu femení, la forma *ŝi*, y pera tot lo restant la forma *ĝi* serà l'adequada. Ademés, aquesta forma la usarem també sempre que parlem de persones qual sexe'ns es desconegut, com per exemple quan parlem de *criatures* que no sabem si són noys o noyes y a les qui, per lo tant, lògicament no podem incloure en cap dels dos sexes. Suposém qu'enrahonant ab un senyor, ens diu que té dos fills y ens ho diu així: *Mi havas du gefilojn*, forma que ens dóna a compendre que n'hi ha un de cada sexe perque'l prefixe *ge* això significa. El senyor segueix enrahonant, y sense més detalls ens explica que'l més gran dels dos està malalt. En aquest cas, com que nosaltres no sabem si el més gran es el noy o la noya, quan parlem d'ell usarem el pronòm *ĝi*. *Kion opinias pri ĝi la kuracisto?, ¿què opina d'ell (o d'ella) (del noy) el metge?*

Li tradueix nostre *ell*. En la declinació també tradueix nostres formes *el, li (l', l)*. Exemples: *Ell sacrifica'l seu ideal, li oferas sian idealon.* (Datiu). *Jo li confessaré la meva culpa, mi konfesos al li mian kulpon.* Digali (digues li, li digues) la veritat, *diru al li la veron.* (Acusatiu). *El veuré en el carrer, mi lin vidos sur la strato.* *Jo l'he saludat, mi lin salutis.* (Ell). *Ja'l té, li lin jam havas*, etc.

F. PUJOLÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

SOLIDARITAT CATALANA

Suscripció popular per'alendre als gastos de la Edició dels discursos pronunciatos contra'l projecte de lley de les jurisdiccions, y de l'Homenatge que'ls catalans preparen als senadors y diputats qui combateren dit projecte.

LLISTA DE «JOVENTUT»

Suma anterior: Ptes. 151'60

C. A. M., 0'50 pessetes. — Emili Espé, 0'50.

— J. S. y la seva dóna, 1. — M. Molins, 0'25. — R. Ramón, 0'25. — A. Jorba y Jorba, 0'25. — V. Raspall, 0'25. — J. Matas, 0'25. — R. Aloy, 0'25. — M. Permanyer, 0'25. — J. Panyella, 0'25. — J. Mas, 0'25. — J. Busquets, 0'25.

Suma total: Ptes. 156'10

Queda closa la llista de JOVENTUT.

plico del tot malament... y si acàs la emoció'm fa un nus a la gola, els ulls ja diràn tot lo que saben, que no es pas poch. Y així discorrent, unes voltes el sómris li entreobria'ls llabis, y altres les celles se li juntaven com preveient possibles obstacles.

Les vuytl... Per fil... Ab nirviositat extraordinaria desà'ls llibres, tancà son pupitre y començà a respallarse la roba ab frenesi, mirantse per tot arreu, temorós de que alguna taca indiscreta'l pogués fer passar per poch cuydadós.

Se rentà les mans dues o tres voltes, no trobantles encara prou nètes y blanques pera otorgarleshi l'honor d'estrényer aquelles manetes que a n'ell li semblaven de cotó fluix, y sorti disparat, donant la bona nit ab veu alterada.

Carrers amunt, ab el pas segur del qui ha pres una resolució sense témer les conseqüències, anava cantant entre dents aquella cançó, com si, fentho, son anim s'enfortís y com si cada paraula aumentés el valor que li semblava necessari pera portar a cap aquell acte del que'n depenia la felicitat de tota sa vida.

Ja s'hi acostava... ja coneixia pels batechs desordenats de son cor que la emoció seria gran... y que més gran seria la felicitat si ell lograva que'l cor d'ella bategués a l'unison ab el seu en les penes... en les alegries...

Quina sotragada! Quan més enfeynat estava en filar bé tot aquell devassall de paraules amoroses que son cervell li dictava, vegé tot el castell de ses ilusions per terra... tot

enrunat!... Aquella dolça esperança, aquella dòna somniada, passava carrer avall duhent un jove al costat, el pas calmos com pera retardar el moment agredolç de la despedida... una d'aquelles despedides per ell somniades, en les que sempre hauria tingut tantes coses pera dir... Y, al passar prop d'ells, una mirada descuydada d'ella anà a enfonsarse en son cor... una mirada de triomf, de desitj satisfet...

Trasbalsat per la sorpresa, aclaparat per aquella commoció fortíssima y dolorosa, seguí caminant d'esma, ab la meteixa pressa, ab el cap baix, esgroguehit y ab els ulls embotornats per les llàgrimes qui s'empenyien desitjoses d'escaldarli les galtes y marcarhi els solchs inesborrables del primer desengany.

Entrà a la dispesa, ficantse tot seguit dins son quarto pera que'ls altres no vegessin les senyals de tan forta pena; se tirà sobre'l llit inondant el coixí de llàgrimes silencioses, rohentes, pantejant, sanglotejant fortament, y sentint en ses orelles, barrejada ab forts xiulets, la tonada d'aquella cançó ab accents més tristos, ab modulacions més melangiöses, com si algú's complavés en cantarli prop seu pera martiritzarlo recordantli ses ilusions, aquelles belles ilusions desfetes, aquelles placévoles esperances de que s'acabés l'árida vida que portava y que se li faria insoportable després d'haver entrevist tot un cel de felicitats somniades.

A. FONT Y LAPORTE

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Si tradueix nostre *ella*. En la declinació també tradueix nostres formes *la*, *li* (l'). Exemples: (Nominatiu). *Ella* escombra, *si balaas*. (Datiu). *Ell* li enviarà (a n'ella) el retrat, *li sendos al si la portreton*. (Acusatiu). *Jo* la veig sobre'l trapeci, *mi sin vidas sur la balancilo*. *Ella* l'ayma (a n'ella), *si amos sin*, etc.

Gi tradueix nostres *ell*, *ella* referintse a coses, o animals de qual sexe no fem esment. En la declinació també tradueix nostres pronoms personals de tercera persona *el*, *la*, *li*, (l', l') y nostre acusatiu neutre *ho*. Exemples: *Ell* (el pa) es bo, *gi (la pano) estas bona* (nominatiu). *Jo* li (al vi) he afegit aygua, *mi aldonis al gi (al la vino) akvon*, (datiu). *Jo*'l menjo (el meló), *mi gin mangas (la melonon)* (acusatiu). *Ella* l'ayma (l'idioma Esperanto), *si amas gin (la lingvon Esperanton)* (acusatiu). *Ella* (la taula) es petita, *gi (la tablo)*

estas malgranda (nominatiu). Ella o ell (la criatura) corre, *ĝi* (la infano) kuras (nominatiu). Acusatiu *ho*: Ell ho vol, *li ĝin deziras*. Deixiho (ho deixi) pera mi, *lasu ĝin por mi*. ¿Com ho faria vostè?, *kiel ĝin vi faros?*, etc.

La primera persona del plural, *ni*, tradueix nostre pronòm *nosaltres*, y en la declinació també nostres formes *nos*, *ens* ('ns). Exemples. (Nominatiu). *Nosaltres deteriorèm els claus*, *ni difektas la najlojn*. (Datiu). *Doneu-nos* (doneu-nos, doneu a nosaltres) llibertat, *donu al ni liberecon*. *Ens han dit que'ns en anèm*: *Hi diris al ni, ke ni foriru*. (Acusatiu). *Preneunos* (preneu-nos) tal com som, o deixeu-nos (deixeu-nos) tranquils a casa nostra, *prenu nin tiel kiel ni estas aŭ lasu nin trankvilaj ĉe ni*.

La segona persona del plural *vi*, tradueix nostre pronòm *vosaltres*, y en la declinació també nostres formes *vos*, *os*. Es aquest pronòm el qui usèm pera adreçarnos fins a les persones més íntimes; per lo tant, ab ell traduhirèm nostres *tu*, *te*, 't', 't'. Y no existint en Esperanto'l tractament de *vostè*, que fem els catalans usant el verb en tercera persona, ab el pronòm *vi* traduhirèm nostres *vostè*, *le*, *li* ('l, 'l').

Ex.: Tu corres, *vi kuras*. Jo't dich, *mi al vi diras*. Jo t'aymo, *mi vin amas*.

Vostè usa, *vi uzas*. Jo li tiro (a vostè) *mi al vi fetas*. Ella'l crema (a vostè), *ŝi vin bruligas*.

Vosaltres tapèu, *vi ŝtopas*. Ell os envia (l'anell), *li ĝin sendas al vi* (la ringon).

Vos he amagat, *mi vin kaŝis*.

La tercera persona del plural no més té una forma invariable pera'l masculí, el femení y el neutre *ili*, que tradueix nostres pronoms *ells*, *elles*, y en la declinació nostres formes *els*, *les*, ('ls). Exemples: *Els xiulen, ili sajfas*: elles dancen, *ili dancas*; ells (els objectes) estàn sobre la caçola, *ili* (la objektoj) *kuŝas sur la kaserolo*. Els hem posat. *ni ilin metis*; aixúgals (aixugà 'ls) *viŝu ilin*, etc.

PRONÒM PERSONAL REFLEXIU.—S'usa aquest pronòm quan se vol indicar que l'acció expressada pel verb recáu sobre'l mateix subjecte de la oració. Pera totes les persones s'usen els mateixos pronoms personals corresponents, excepte pera la tercera persona del singular y del plural, que s'usa'l pronòm *si*. Tradueix aquest mot nostres pronoms *se*, *si*. ('s, 's').

Ex.: Jo'm dich. — *Mi diras al mi*.

Nosaltres ens dihèm. — *Ni diras al ni*.

Vosaltres os dihèu. — *Vi diras al vi*.

Ell se diu. — *Li diras al si*.

Ella's diu. — *Ŝi diras al si*.

Ella's diu (la criatura). — *Ĝi diras al si* (la infano).

Els, elles, se diuen. — *Ili diras al si*.

El pronòm *si*, com se veu, no fa plural ni cambia pel sexe. Això apart segueix les regles del substantiu y com ell se declina prenent la *n* en el cas acusatiu. Ex.: Ella s'ha trobat bonica, *ŝi trovis sin bela* (o mellor en lloch de *trovis*, *juĝis*, judicat). Ells s'han vist, *ili sin vidis*.

F. PUJOLÀ Y VALLÉS

(Seguirà)

NOVES

No hem de ressenyar la Festa de Solidaritat Catalana. Ja ho ha fet premsa diària, donant compte de l'entusiasme pregón y de la serenitat admirable del poble a que tenim l'honra de pertànyer.

Les ovacions de que han sigut objecte nostres diputats el dia de l'Homenatge, y l'endemà en la funció de gala donada al Principal, y el dimars en l'àpat del Tibidabo, les han ben descrites el diaris. Nosaltres ens limitèm a ferhi entusiastes consideracions en els articles que precedeixen.

JOVENTUT s'ha honrat com tothòm assistint a quants actes s'han celebrat en obsequi als nostres visitants. Nostra bandera, com les

de totes les entitats germanes de Catalunya, fou aclamada diumenge; y, més que la nostra, la que duem de la guerra de successió, vella reliquia que servèm ab joia. Ab ella saludarem als diputats y senadors, ab ella saludarem també les altres banderes, y molt particularment les de *La Tralla* y *El Poble Català*, portades per en Secundi de Puig y en Marcel Riu, volguts companys de Catalanisme que'l dia avans havien sigut posats en llibertat y que reberen continuament grans demostracions d'afecte.

Gracies mil a tots els qui desde nostra redacció'ns acompanyaren, entorn de la bandera, al memorable acte de Solidaritat Catalana.

qu'ella, moralment y artísticament, serà encara gaudida y meditada per algunes generacions més serenes y més sortoses, qual adveniment sembla l'Ibsen pressentir a pesar de

certs pessimismes y defalliments que notém en algun de sos derrers drames.

EMILI TINTORER

ESPERANTA FAKO

La pasintan merkredon 23ra okazis en Parizo la dua artista kaj literatura kunveno esperantista organizita de la Centra Oficejo. Oni ludis same ol la unuan fojon la teatraĵon «Le fluide de John» tradukita en Esperanto de Sinjoro H. Huet je la titolo «Dormu, Dormu!!» kaj «L'heritage Klodarec» amuziga komedio de la konata S^o de Menil, per kiu tre lerte kaj sprite oni montras la bonecon de nia kara lingvo internacia. Plie en tiu kunveno, Sinjoroj Bourlet kaj Cart, famaj esperantistoj faris belajn paroladojn, kaj bonegaj geartistoj kantis kaj ludis esperantajn artistajojn.

Tiu festo sin rimarkis pro ĉeestado en ĝi de frato de S^o Zamenhof, kiu estis salutita de la ĝeĉeestantoj per longedaŭra aplaudado.

Elirante el tiu kunveno, kiu estis jam esperantisto pli fervorigis, kiu tute ĝi ne estis, tion tiu ne plu povos diri ĉar li esperantistigis.

El pasat dimekres, dia 23, tingué lloch a Paris la segunda reunió esperantista artistica y literaria, organizada per la Oficina Central. S'hi representaren, com en la primera vegada, l'obra «El fluid de John», traduhida a l'esperanto pel senyor H. Huet baix el titul «Dormu, Dormu!!» y «L'heritage Klodarec», divertida comedia del conegut senyor de Menil, ab la que ab molt d'enginy y esprit se mostra la bondat de nostra estimada lengua internacional. Ademés, en aquesta reunió, els senyors Bourlet y Cart, famosos esperantistes, pronunciarén bells discursos, y remarcables artistes d'abdós sexes cantaren y representaren produccions artistiques en Esperanto.

Aquesta festa s'ha remarcat per l'asistencia en ella del germà del doctor Zamenhof, qui fou saludat pels concorrents ab un perllongat aplaudiment.

Sortint de la reunió; qui ja era esperantista esdevingué més fervorós; qui no n'era, no ho podrà dir més, car se'n feu.

A LA «WAGNERIANA»

Vetllada d'agradosa remembrança serà pels *amateurs* de la música selecta la que'ns donà la culta associació barcelonina la nit del passat diumenge.

Una artista belga y una altra catalana'ns tingueren sota llur encis durant més de dues hores: Mlle. Alice Chesselet y la senyoreta Concepció Darné; la primera, distingida soprán de la escola moderna estrangera; la segunda, aventatjada deixeble del mestre català Vidiella.

Ja ben sentada sa fama de pianista, la senyoreta Darné volgué donar son valió concurs a la simpática artista belga, evidenciant ab això la molta consideració que li mereixen les dots de la cantant. Es aquesta, en efecte, una notable artista malgrat sos pocs anys. Sa veu es fresca y clara, y sos accents resulten sincers, ben timbrats y melòdiosos. Sa dicció es correcta, y creyém que la perfeccionará més encara, car té la

sort de no adolèixer d'amaneraments. Sa interpretació es ingenua, senzilla y sens *efectes*, no necessitant recursos, ni escamoteigs, ni l'ajuda de l'acompanyament pera dissimular res. Les modulacions envellutades dels cants amorosos y poètics, els plans de tristor y els deliris de somnis, les suavitats tendrament intencionades dels madrigals, surten de sa boca sens esforç. Tal volta no assoleix, com ha dit un periòdich, les grans intensitats d'interpretació, mes té facultats pera conseguirho.

Ens donà a conèixer dues triades cançons de la inspirada compositora francesa Cecile Chaminade; une d'elles, *Chanson Slave*, de gran originalitat y distinció. En l'hermós fragment de l'òpera de Sacchini *Edipe à Colone* (1787), que sentirem per primer cop a Mlle. de la Rouvière en la presentació a Barcelona de la «Schola Cantorum», estigué admirable Mlle. Chesselet. Dues obres de Massenet, *Pensée d'Automne* y *Amoureuse*, ens donà també, dihent l'última deliciosa-

sament, també podia pèndrehi més força. Tu meteixa, ben segur que avans no hagueres pronunciat, dirigeinte a mi, la paraula *casori* ab que avuy, *enfeblida*, me regales les orelles.

De la manera que'm parles, sembla que'l somnihilis com una dixta complerta'l casament, aqueix acte ab el que's trenca tota la llibertat de l'individu; ab el que, per la benedicció del capellà, quedes obligat a estimar eternament la meteixa cosa, malgrat totes les contrarietats y tots els defectes que li puguin venir a sobre o de que pugui adoleixer.

De la manera que'm parles, reveles que no es la meua ànima lo que voldries pera gaudirhi, ni la meua pensa somniadora, sinó'l meu cos, el fang, la materia... y es que tota tu no ets res més que materia.

Suposém que jo volgués casarme, com tu, y que't demanés ab noblesa. Donchs bé: si un altre t'hagués dit que's casaria ab tu avans del temps que jo't proposés, o si, sen-

se esposarte avans, en son matrimoni hi oviressis més diners qu'en el meu (qui diu diners vol dir felicitat), allavors jo podria quedar-me ab el procedir honrat tot contemplant com tu't quedes ab altre home demostrant que may has tingut amor a ningú.

Però no't vull cap mal. Tant de bo que, si com penso has tirat mitja dotzena de cartes (¿color de rosa totes?) a altres tants homes, n'hi hagi un a qui commoguis ab la manera que tens d'explicar les... *febres del cor*.

Per la que m'has endreçat no'n passis ansia: la considero una criaturada y anirà a parar entre'ls fulls d'aquells llibres que no estudiava quan era criatura: entre'ls fulls de la Gramàtica, y concretant més entre'ls de la Ortografia, que tant malmets ab la teua carta.

Teu y de tots.

PERE SALÓM Y MORERA

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

POSSESIUS

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Diccionari. Ells se renten (cadascú a si meteix), *ili sin lavas* (*ciu sin mem*). Ells se renten (l'un a l'altre), *ili lavas sin reciproke* (*unu la alian*).

PRONOM PERSONAL INDETERMINAT. — Es el qui, com son meteix nom indica, no determina la persona, l'anomena d'una manera general. *Oni* tradueix nostres pronoms *se*, (*s' 's*) *un*, y tots els altres que nosaltres usém en sentit determinat. Ex.: Se diu que plourá demà, *oni diras que morgaŭ pluvas*. No's pot dir *oni ĝin ne povas diri*. S'afirma qu'es cert, *oni jesas ke ĝi estas vero*. Un ho creu y després... *oni ĝin kredas kaj poste*... (Aqui un no represente *jo*, en qual cas se traduhiria per *mi* o per *unu* segons els casos).

Aquest pronom *oni*, es invariable, no fa plural, ni's pot declinar.

«Pera fer els pronoms possessius s'afegeix als pronoms personals la terminació *a* de l'adjectiu». (*Regla 5.—Gram. Fon. Zam.*)

Aclaració. *Mia* tradueix nostres possessius *mon, ma, meu, meua*.

Ex.: Mon colegi, *mia kolegio*.

Ma universitat, *mia universitato*.

El meu curs, *la mia kurso*.

La meua classe, *la mia klaso*.

Cia tradueix nostres *ton, ta, teu, teua*.

Ex.: Ton professor, *cia profesoro*.

Ta institutriu, *cia instruitino*.

El teu exàmen, *la cia ekzameno*.

La teua medalla, *la cia medalo*.

Lia tradueix nostres *son, sa, seu, seva* quan fa referencia a un possessor mascle.

Ex.: Son preceptor, *lia guvernisto*.

Sa tasca, *lia tasko*.

El seu atlas, *la lia landkartaro*.

La seva lletra, *la lia skribmaniero*.

Ŝia tradueix nostres *son, sa, seu, seva* quant fan referencia a un possessor femella.

Ĝia tradueix nostres *son*, *sa*, *seu*, *seva* quan fan referència a un possessor neutre.

Nia tradueix nostre, *nostre*,

Nostra consciència, *nia konscienco*.

Via tradueix vostre, *vostre*.

Vostra imaginació, *via imago*.

(Suprimint els tractaments de *tu* y de *vostè*, el possessiu esperanto *via* tradueix adhuc nostres possessius, *ton*, *ta*, *teu*, *teva*, *son*, *sa*, *seu*, *seva* qui fan relació a la segona persona del singular.)

Ilia tradueix nostre *llur*.

Llur experiència, *ilia sperto*.

Els pronoms possessius son veritables adjectius qualificatius, per això, lògicament prenen en Esperanto la terminació adjectiva. Essent adjectius, les regles d'aquests obeeixen y fan per lo tant el plural prenent la *j* y se declinen prenent la *n* en el cas acusatiu.

Miaj tradueix nostres *mos*, *mes*, *meus*, *meves*.

Ex.: Envio als meus companys un saludo (datiu), *mi sendas al miaj kolegoj saluton*.

Pera mes amigues (ablatiu) vos envio les meves anyorances (acusatiu), *por miaj amikinoj al vi mi sendas miajn bedaŭrojn*.

Els meus costipats, *miaj kataroj*.

(Vallès y Roderich.)

Els anglesos viatgen ab llur pare y llur racció (la racció es dels anglesos). *La angloj vojaĝas kun sia patro kaj sia porcio*.

(La racció es del pare). *La angloj vojaĝas kun sia patro kaj lia porcio*.

Plural. Com els altres pronoms el fa prenent la *j*.

Ex.: La dida juga ab sos amos y sos fills (els fills són de la dida) (1). *La nutristino ludas kun siaj gemastroj kaj siaj filoj*.

La dida juga ab sos amos y llurs fills (2). *La nutristino ludas kun la gemastroj kaj iliaj filoj*.

El deixeble llegeix ab sos professors en llurs llibres. *La lermanto legas kun siaj profesorinoj en iliaj libroj*.

Els tutors passen ab llurs pupils y llurs companys (els companys ho són

dels tutors). *La zorgantoj promenas kun siaj zorgatoj kaj siaj kolegoj*.

(Els companys ho són del pupils) (1).

La zorgantoj promenas kun siaj zorgatoj kaj iliaj kolegoj.

Acusatiu. Com els altres pronoms el fan prenent la *n*.

Ex.: El jutge està ab son amich y amaga sa cartera (la cartera pertany al jutge). *La juĝisto estas kun sia amiko kaj kaŝas sian paperujon*.

El condemnat va a la presó ab sos companys y mira ses cadenes (les cadenes són del condemnat). *La kondamnito iras al malliberujo kun siaj kolegoj kaj rigardas siajn kotojn*. Etcètera.

Ciaj, (*tos*, *tes*, *teus*, *teves*).

Tinch les teves aietes (acusatiu), *mi havas ciajn kranojn*, etc.

Liaj, (*sos*, *ses*, *seus*, *seves*, quan fan relació a un possessor mascle).

Ha encès les seves espelmes, *li brutigis liajn kandelojn*, etc.

Siaj, (*sos*, *ses*, *seus*, *seves*, quan fan relació a un possessor femella).

Ĝiaj, (*sos*, *ses*, *seus*, *seves*, quan fan relació a un possessor neutre).

Niaj, (*nostres*).

Viaj, (*vostres*) (*teus*, etc., pera'l tractament de *tu*, y *seus*, etc., pera'l de *vostè*).

Iliaj, (*llurs*, quan els possessors són varis, sia'l que sia llur sexe).

POSSESSIU REFLEXIU. — La tercera persona, quan es subjecte de la oració, té un possessiu particular, qu'es el format ab el reflexiu *si* y la terminació adjectiva *a*.

Sia, donchs, tradueix nostres possessius *son*, *sa*, *seu*, *seva*, *llur*, y els plurals corresponents, *sos*, *ses*, *seus*, *seves*, *llurs*, quan fan referència a la tercera persona sia'l que sia el seu sexe o nombre, sempre que's trobi en el lloch nominatiu de la oració. Si aquesta darrera condició no concorre, aleshores nostres possessius són traduïts pels corresponents *lia*, *sia*, *ĝia*, *ilia*, y llurs plurals.

(*Seguirá*)

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(1) En aquests dos derres exemples la confusió es evident en català y no pot evitarse a menys de fer un rodeig en la frase. En el segon exemple caldria dir: Els tutors passen ab llurs pupils y els companys d'aquests.

(1) Si fossin dels amos el possessiu fóra *llur*.
(2) En aquest exemple no hi ha en català cap confusió perquè'l nominatiu està en singular y el complement que posseïx en plural.

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

No hi ha dubte que la existència del possessiu reflexiu *sia* permet donar a la frase dintre de la concisió una claretat y precisió grans que no serien possibles d'altra manera. Quan en català dihem: *L'home menja ab son germà y son amich*, no sabem si l'amich ho es de l'home (nominatiu de la oració) o del germà (complement indirecte) perquè'l possessiu *son* no'ns ho explica clarament. Estem convençuts de que sens dubte en l'idioma català hi ha pronoms propis pera el possessiu de la tercera persona en nominatiu, que *son* y *sa* omplen aquest paper, en tant que *seu* y *seva* són els possessius de la tercera persona en el complement. Així, donchs, en la frase citada l'amich ho es de l'home y ho seria del germà dihent: *l'home menja ab son germà y el seu amich*. No obstant, en l'us no hem vist atribuir aquests valors a nostres pronoms, cosa que podria molt bé ferse donada la riquesa de nostre idioma. Deixant la resolució de la qüestió als gramàtics catalans, passèm a posar exemples que aclareixin l'us que del *sia*'s fa en Esperanto.

L'home menja ab son germà y son amich (l'amich es de l'home). *La homo manĝas kun sia frato kaj sia amiko.*

(L'amich ho es del germà). *La homo manĝas kun sia frato kaj lia amiko.*

La noya cus en companyia de sa vehina ab sa agulla (l'agulla pertany a la noya). *La infanino kundras kun sia najbarino per sia kudrilo.*

(L'agulla pertany a la vehina). *La infanino kundras kun sia najbarino per ŝia kudrilo.*

MOTS PRONOMINALS

A més dels pronoms que queden exposats, hi ha una serie de mots que nomenarèm pronominals perquè tenen el verdader ofici del pronom qu'es el de representar al substantiu en la oració, el d'esserhi enlloch d'aquest.

No'ls anomenem secament pronoms, per quant si bé de pronoms ne tenen l'ofici, llur ànima, llur manera d'esser unes vegades es substantiva y altres adjectiva segons els grups. L'estudi d'aquests mots podria ésser relegat al diccionari, però per lo meteix que són els més usats en tot rahonament, sa construcció s'ha fet obehir a regles senzillissimes pera que's recordin fàcilment, y són aquestes regles les que anem a exposar.

Aquests mots pronominals, susceptibles de pendre'l plural *j* y de declinar-se com a vers pronoms le invariables pera'l sexe, són en nombre de 20 y's deriven de quatre mots simples *io*, *iu*, *ia*, *ies*, qual sentit es indefinit y expressen la unitat però no d'una manera determinada sinó vaga, *indefinida*. L'adició al devant de cada un d'ells de la sílaba *nen* y de les lletres *k*, *t*, *ĉ*, en donarà per resultat una serie de mots qui respectivament *negaràn*, *interrogaràn*, *determinaràn* o *generalisaràn* la idea expresada pels mots simples indefinits.

Anem a veure'l sentit literal d'aquests, y després, tenint present que la sílaba *nen* nega, que la lletra *k* interroga y relata, que la lletra *t* determina o demostra y que la *ĉ* generalisa, ne farèm les respectives deduccions y traduccions.

Io, qual terminació o ja'ns delata la idea substantiva de *cosa*, tradueix *la idea* (no literalment) que nosaltres expressem ab les dues paraules: *alguna cosa*. Ex.: Hi ha *alguna cosa* sobre l'acera, *io estas sur la trotuaro*. (Acusatiu. Jo tinch alguna cosa, *mi havas ion*.) (Diccionari. *Alguna cosa* (literalment) *kelka ajero*) (francès) *quelque chose*; (anglès) *anything*; (alemany) *etwas* (U. V. Z.)

Iu, qual terminació es pronominal, ens dona la idea de persona (no d'home) y tradueix la idea que nosaltres expressem ab la paraula *algú*. Ex.: Algú ha vingut, *iu venis*. (Plural. *Alguns* m'han vist corrent pel camp, *iuj vidis min kurantan tra la kampo*. Algunes reyen, *iuj ridis*). (Acusatiu. Ha trovat

algú a l'escala? *Cu vi trovis iun sur la stuparo*. He conegut a alguns. *Mi konis iujn*).

(Francès) *quelqu'un*; (anglès) *any one*; (alemany) *jemand*. (U. V. Z.)

la, qual terminació a ens delata la idea de qualitat, classe, especie expresada indefinidament pel mot, tradueix la idea que nosaltres expressèm ab el mot *algún* pera'l masculí y *alguna* pera'l femení. A primer cop d'ull el pronòm *ia's* confón ab el pronòm *iu*. Aquest pronòm ofereix dificultats pera que'ls catalans el distingeixin de *iu* avans de conèixer els derivats dels dos qui són absolutament ben clars y ben precisos en sa distinció. Per derivació a la inversa, el seu sentit apareixerà ben clar al llegidor. De moment aconcellèm que *ia* no s'usi sinó com adjectiu, qualificant o acompanyant a un substantiu, y sols quan se pugui afegir a la oració la paraula *classe*, sense que perdi sinó ans bé, precisi el seu sentit. Ex.: Algú ha vingut, *iu venis*. Algún home ha vingut, (això es: alguna classe d'home, alguna mena d'home) *ia homo venis*. (Plural. Alguns llibres (algunes classes de llibres) *iaj libroj*). (Acusatiu. Ell té algú mocador de seda, *li havas ian naztukon el silko*. Tenim algunes cadires (de ferro), *ni havas iaajn segojn (el fero)*. (Francès) *quelconque, quelque*; (anglès) *of any kind*; (alemany) *irgend welcher*. (U. V. Z.)

ies, mot pronominal que indica la possessió en sentit indefinit, tradueix la idea que nosaltres expressèm ab els mots *d'algú*. Ex.: La galeta dolça es d'algú, *la dolça kuko estas ies*. (Diccionari: D'algú (literalment) *de iu*. Ex.: *La dolça kuko estas de iu*).

(Francès) *de quelqu'un*; (anglès) *anyone's*; (alemany) *irgend wie*). (U. V. Z.)

Recomanant que's procuri gravar bé en la memoria'l significat d'aquests quatre mots, passèm a ferne'ls derivats.

Ab la sílaba *nen* hem dit qu'expressavem la negació y ara afegim que aquesta negació es absoluta. Estudiém un per un els derivats que ab aquella partícula obtindrem.

Nenio. Si *io'ns* expressa la idea *cosa*, *alguna cosa*, *nenio* qu'es sa negació absoluta, traduirà exactament nostre mot *res*. Ex.: No hi ha res sobre l'acera, *nenio estas sur la trotuaro*. (Acusatiu. Jo no tinch res, *mi havas nenion*).

(Francès) *rien*; (anglès) *nothing*; (alemany) *nichts*. (U. V. Z.)

Neniu. Si *iu* ens expressa la idea personal *algú*, *neniu* qui la nega, traduirà exactament nostre mot negatiu *ningú*, de sexe invariable també en català. Ex.: No hi ha ningú a la escala, *neniu estas sur la stuparo*. (Acusatiu. No he vist a ningú, *mi neniu vidis*).

(Francès) *personne*; (anglès) *nobody*; (alemany) *niemand*. (U. V. Z.)

Nenia. Si *ia'ns* expressa la idea adjectiva *algún*, *alguna*, *nenia* qui la nega, traduirà exactament nostre mot *cap* que nega enclohent la idea de qualitat y acompanyant sempre a un substantiu. Ex.: Cap llibret (cap classe de llibret) hi ha sota la taula, *nenia kajero estas sub la tablo*. (Acusatiu. No he trencat cap (classe de) cosa, *mi rompís nenian aferon*). (No he trencat res, *mi rompís nenion*).

(Francès) *aucun*; (anglès) *no kind of*; (alemany) *kein*. (U. V. Z.)

Nenies. Si *ies* ens expressa la idea possessiva *d'algú*, *nenies* qui la nega traduirà exactament la idea que nosaltres expressèm ab els mots *de ningú*. Ex.: La terra no es de ningú, *tero estas nenies*. (Diccionari. La terra no es de ningú (traduït literalment), *tero estas de neniu*. La terra no pertany a ningú, *tero apartenas al neniu*).

(Francès) *de personne, à personne*; (anglès) *no one's*; (alemany) *keinem gehörig*. (U. V. Z.)

(Seguirà)

F. PUJULÀ Y VALLÈS

d'una de les dues companyies qui's disputen la supremacia de la escena castellana. La Guerrero, al menys, treu altres mobles.

Al teatre «Circo Barcelonés» va estrenarse dissabte passat un nou drama d'en Joan Puig y Ferrer.

Es simpàtic aquest jove per la ingenuïtat y entusiasme ab que escriu les seves impressions de la vida y per la generositat d'ideals qu'en elles transparenta. Però s'ha de confessar qu'en els dramas que fins avuy ens ha donat s'hi veu més l'observador, potser un xich fanàtic, dels baixos fons socials, que'l pensador serè y home estudiós.

Ja en *La dama alegre* notarem qu'en Puig y Ferrer tenia nirvi, tenia pasta, però que li mancava cultura. Ab *La Bagassa*'ns ha confirmat en aquesta apreciació. La idea fonamental no pot ésser més enlayrada: mostrar com la humanitat viu injustament, com el benestar no es patrimoni de tots sinó privilegi de pochs. Aquesta idea inspira a l'autor un drama pahorós de la escola de Gorki, ahont si bé hi trobem detalls fermes y justos trets de la meteixa realitat, en conjunt no'ns commou per son convencionalisme.

Escenes hi ha en *La Bagassa*, per exemple les primeres del segon acte, d'una gran veritat psicològica y vigorosament copiades de les costums de les capes socials més miserables; dialègcs y converses hi trobem també garbosament escrits, però donades les pre-tensions més transcendents que l'autor sembla tenir, el drama resulta massa dramón y la tesis poch estudiada, poch documentada y molt declamatoriament sostinguda.

Ab dir que'l titul meteix de l'obra encara no l'he entès a pesar de les invectives del protagonista, n'hi ha prou. ¿L'ha aprofundida bé l'autor la distinció entre la justícia històrica o activa y les injustícies d'un complex y defectuós organisme social?

En fi, en Joan Puig y Ferrer, sens haver donat un gran pas ab aquest drama, no ha desmentit les condicions d'autor qu'en sa primera obra descobrirem. Y puig la pasta hi es, que trevalli. Indubtablement farà quelcòm de més sòlit.

La Llorente y en Viñas trevallaren ab molta fe, y els demés presentaren un conjunt discret.

EMILI TINTORER

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

NOTA. En tota oració ahont s'hi trobi alguna d'aquestes paraules negatives, tot altre mot negatiu es suprimit. «Si hi ha a la frase un altre mot de sentit negatiu, l'adverbi *ne* se suprimeix». (Gram. Fon. Zam. Regla 12).

Així en Esperanto no dirèm *mi ne vidis nenian* sinó *mi vidis nenian*, o si's vol usar la particula *ne* isolada, *mi ne vidis iun* que equival a dir *jo no he vist algú*. No dirèm *li ne havas nenion*, sinó *li havas nenion*, o *li ne havas ion*. No dirèm *mi ne havas nenian libron* (jo no tinch cap (classe) de llibre) sinó *mi havas nenian libron* o *mi ne havas ian libron*. No dirèm *tero ne estas nenies*, sinó *tero estas nenies*, o *tero ne estas ies*.

Ab la lletra *k* anteposada als mots simples *io*, *iu*, *ia*, *ies*, hem dit que feyem els interrogatius y relatius.

Kio Si *io* ens expressa la idea *cosa*, alguna

cosa, *kio* com a interrogatiu traduirà nostre pronòm interrogatiu *que?* y com a relatiu nostres relatius *que*, *lo que*. Ex.: ¿*Què ha succehit?* ¿*Kio okazis?* ¿*Què es això?* ¿*Kio estas tio?* (Relatiu). Lo qu'està sobre la taula es groch, *flava estas (tio) kio kuŝas sur la tablo*. Allò qui cau, *tio, kio falas*. (Acusatiu. ¿*Què vol vostè?* ¿*Kion vi deziras?* Jo tinch allò que vostè tenia, *mi havas tion, kion vi havis*. Lo que vostè vulgui, *kion vi volos*.)

(Francès) *quoi*; (anglès) *what*; (alemany) *was*. (U. V. Z.)

Kiu. Si *iu* ens expressa la idea personal *algú*, *kiu* com a interrogatiu traduirà nostre interrogatiu personal *qui?* (masculi) *quina?* (femeni) y com a relatiu nostres relatius, *qui* y *el qui* masculi, *la qui* femini. Ex.: (Interrogatiu) ¿*Quina es?* ¿*Kiu estas?* ¿*Qui ha vingut?* ¿*Kiu venis?* ¿*Qui t'el caixò?* ¿*Kiu havas la skatolon?* (Relatiu) Qui riurà derrer riurà més bé, *kiu laste ridos, tiu plej bone ridos*. El qui vulgui venir qu'aixequi!

dit, *kiu deziros veni li levu la fingron*. Fou ella la qui va trevallar més, *si estis kiu plej laboris*.

(Plural. El mot *kiu* pluralisat *kiuj*, tradueix nostre interrogatiu *quins?*, *quines?* y nostres relatiu *quins*, *quines* y *els qui*, *les qui*, *les quines*. Ex.: (Interrogatiu). *¿Quins han vingut? ¿Kiu venis? ¿Quines són les mestresses de la casa? ¿Kiu estas la mastrinoj de la domo?* (Relatiu). Jo (ho) sé quins vindran y quins se quedaràn, *mi scias (tion) kiuj venos kaj kiuj restos*. Els qui eren ab nosaltres coneixten la electricitat, *(tiuj) kiuj estis kun ni konis la elektron*. Dónguïho a les qui vostè vulgui, *ĝin donu al (tiuj) kiuj vi volos*. Quatre xicotes les quines eren molt hermoses, *kvar knabinoj kiuj tre belegaj estis*). (Acusatiu). *¿Quins pendrà vostè? ¿Kiujn vi prenos? ¿A qui diu que havis? ¿Kiun vi diras ke vi vidis?* (Relatiu). El bitllet que vostè ha comprat, *la bileto, kiun vi aĉetis*. Eren les quines jo preferia, *ili estis, kiujn mi preferis*, etc.) (Francès) *qui, lequel, laquelle*; (anglès) *who, which*; (alemany) *wer, welcher*. (U. V. Z.)

Kia. Si *ia* ens dóna la idea de calitat, classe, especie expressada per nostres mots *algún, alguna, kia* com interrogatiu traduhirà nostres interrogatiu *qual?*, *quin?* (masculi) y *quina?* (femeni) qui pregunten per la calitat, y nostres relatiu *qual*, *quin*, *quina*, *el qual*, *el quin*, *la quina*. Ex.: (Interrogatiu). *¿Quin temps fa? (això es, ¿quina classe de temps?) kia vetero estas? Veusaquí la meva casa: ¿qual es la vostra? Jen mia domo, kia estas la via. ¿Quina (classe de) cadira es aquesta? Kia seĝo estas*

ĉi tiu? (Relatiu). Tal qual, *tia kia*. *Quin cavall! es massa alt! Kia ĉevalo, ĝi estas tro alta! Quina cremadal Kia brulaĵo!* etc.

(Plural. *Kiaj* tradueix nostres *quals?*, *quins?*, *quines?* *quals*, *quins*, *quines*, *els quals*, *els quins*, *les quines*). (Acusatiu). *¿Quin cavall té vostè? ¿Kian ĉevalon vi havas?*) (Francès) *quel*; (anglès) *of what kind*; (alemany) *was für ein*. (U. V. Z.)

Aclaracio. — Pera precisar bé quan hem de traduhir *kiu* y quant *kia*, ens hem de fixar en si volèm expressar la idea de calitat, classe, especie o no. En el primer cas traduhirèm *kia*, en el segon *kiu*. Remarquis que'l singular masculi nostre quan es purament personal es *qui*, y quan es calitatiu es *quin*. Donchs bé: quan ens trobèm en un cas femeni *quina*, *quines*, *les quines*, etc., ja sia interrogatiu ja relatiu, pera veure com l'hem de traduhir, si la idea de calitat no'ns apareix prou clara no hem de fer sinó posarho en masculi y en singular; si ens dóna *qui* traduhirèm *kiu*, si *quin* traduhirèm *kia*. Per exemple, volèm traduhir la següent frase: *¿quina euga es aquella?* en la que la idea de calitat no'ns apareix prou clara pera traduhir tot seguit *quina* per *kia*. Fent lo dit veurèm que no's diu *qui cavall*, sinó *quin cavall*; la traducció donchs serà: *¿kia ĉevalino estas tiu?* Un altre exemple: volèm traduhir la frase: *quines camises, son molt boniques!*, y fent cas omis de que expressèm la calitat cosa que no sabèm veure, suposarèm que *camises* es masculi, y posantles en singular trobariem que no diriem *qui camiso*, sinó *quin camiso*, *ez molt bonich*; es dochs a *kia* al que hem de recorrer, y la traducció serà *kiaj ĉemizoj, estas tre beletaj*, y no *kiuj ĉemizoj*, etc. (Seguirá) F. PUJULÀ Y VALLÈS

NOVES

Tenim en prempsa'l segon volúm ab que en el present any seràn obsequiats els subscriptors de JOVENTUT, y que contindrà la primera traducció catalana, feta per nostre company Oriol Martí, del renomnat drama modern *Animes solitaries*, una de les obres mestres del famós dramaturg alemany Gerhart Hauptmann.

Aquest volúm serà entregat a nostres subscriptors durant el present mes de juliol.

Saltà la espurna, y com que'l combustible hi era abundant, el foch ha pres y sembla voler pendre proporcions d'incendi. Ens referim a la protesta feta pels figuerenchs contra'l trasllat dels presidis africans a la hermosa vila empordanesa. De tots indrets de

lo que diu aquella minyona y lo que fa, no pot ésser més violent.

Per les taules d'enfront hi ha un aixàm virolat de fulanes que senten els efectes de l'alcohol. Sembla que hi ha també alguna senyora ab son marit, però no's coneix, perquè en aquesta terra han cercat y assolit l'ideal democràtic de semblarse les unes a les altres. A l'altre costat meu sento també una conversa interessant.

Dos periodistes — (aquests sers, àrbitres de la França, que per tot se fiquen, que per tot se veuen, que de tot entenen y tot ho remouen) — discuteixen sobre les prendes de vestir dels cimals polítichs francesos; la discussió s'escalfa, y són les altres prendes dels cimals y ses riquíssimes *toilettes* lo que serveix després de tema; y enlayrantse llavors l'un d'ells a les grans tesis, proposa en serio, la promulgació d'una lley d'expropiació forçosa pera l'adquisició, per part de l'Estat, de les hermosures femelles. Les dònes qui-

nes formes atraguessin un xiquet massa'ls esguarts, fent distreure a la gent de sos quefers y en conseqüència destorbessin, deurien ésser recloses y consagrades en un magnífich edifici quin nom fóra: Palau de la Bellesa, y quin emplaçament hauria d'ésser al costat de la Cambra de diputats.

Me rendeix el cansanci: me'n vaig al llit, però la meteixa fadiga no'm deixa dormir; la major part del dia he viscut artificialment; y en mon insomni, la dòna nua d'aquell quadro d'en Roll, ajeguda en un matalàs, disposada a servir de *trottoir* al primer galipau que volgués trepitjarla y enquadrada ab un gran march negre que se'm fa en la imaginació per moments més negre y gran, me sembla el símbol plàstich de la França d'avuy.

BONAVENTURA CONILL

Paris, juny del 1906.

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Kies. Si *ies* ens expressa la possessió, traduhint la idea que nosaltres expressèm ab els mots *d'algú*, *kies* traduhirà nostre interrogatiu *de qui?* y nostres relatius possessius *de qui*, *quin*, *quina*, ab llurs plurals corresponents, donchs el mot *kies* no's pluralisa.

Ex.: (Interrogatiu.) ¿De qui es aquesta iglesia?, ¿*kies estas tiu ĉi preĝejo?* (literalment: ¿De kiu estas, etc.? ¿A qui pertany?, ¿al kiu apartenas?)

(Relatiu.) La dòna de qui jo tinch el mocador, *la virino kies naztukon mi havas*. El bou quina mort fou terrible, *la bovo kies mortigo estis terura*. L'home quin barret es ample, *la homo kies ĉapelo estas larĝa*, etc.

(Francès) *à qui?*, *dont*, *duquel*; (anglès) *whose*; (alemany) *wessen*. (U. V. Z.)

Nota. La interrogació's fa en Esperanto ab la particula *ĉu* que tradueix nos-

tre giro *es que?* y la inflexió de veu que fem pera interrogar. Ex.: Vostè camina, *vi marŝas*. ¿Es que vostè camina?, ¿*ĉu vi marŝas?* Vostè es el meu vehi, *vi estas mia najbaro*. ¿Vostè es el meu vehi?, ¿*ĉu vi estas mia najbaro?* *Ĉu*, (francès) *est*, *ce que*; (anglès) *whether*; (alemany) *ob*; (polach) *czy*. (Universala Vortaro. Zam.)

De la meteixa manera que de tota oració ahont hi ha un mot negatiu, se suprimeix l'adverbi negatiu *ne*, tota oració ahont hi ha un d'aquests mots simples interrogatius per essencia, *kio*, *kIU*, *kia*, *kies* se suprimeix la particula interrogativa *ĉu*.

Ex.: ¿Qu'es això? — ¿*Kio estas tio?* (y no: ¿*ĉu kio estas tio?*)

¿Qui corre? — ¿*Kiu kuras?* (y no: ¿*ĉu kiu kuras?*)

¿Quin temps fa? — ¿*Kia vetero estas?* (y no: ¿*ĉu kia vetero estas?*)

¿De qui es la copa? — ¿*Kies estas la kaliko?* (y no: ¿*ĉu kies estas la kaliko?*)

Diccionari. Ajn, (francès) *que ce soit*; (anglès) *ever*; (alemany) *auch nur*; (polach)

kolwiek. (Universala Vortaro. Zam.) Tradueix nostre giro *sigui... sigui*, e indica la indiferència respecte d'una o altra persona. Ex.: *Sigui lo que sigui*, no ho vull, *kio ajn mi ĝin ne volas*.

Sigui qui sigui, jo no'l saludare, *kiu ajn, mi lin ne salutos*.

Sigui quina sigui (la classe) la llençaré, *kia ajn, mi ĝin fetos*.

Sigui de qui sigui, *kies ajn*.

El nostre giro *sigui... sigui* exigeix la repetició del pronom quant segueix al giro un verb complementari. Aquesta repetició no's fa en Esperanto. Ex.: *Sigui lo que sigui lo que'm porti* no ho vull, *kion ajn vi al mi por-*

tos, mi ĝin ne volos (y de cap manera: *kio ajn, kion vi al mi portos...*, etc.)

Sigui qui sigui el qui vingui jo no'l saludaré, *kiu ajn venos mi lin ne salutos* (y de cap manera: *kiu ajn, kiu venos*, etc.)

Sigui quina sigui la que'm dongui, la llençaré, *kian ajn vi al mi donos, mi ĝin fetos* (y de cap manera: *kia ajn kiun vi al mi donos*, etc.)

Sigui de qui sigui la que'm portará, *kies ajn vi al mi alportos* (y de cap manera: *kies ajn kiun vi al mi alportos*).

Ab la lletra *t* anteposada als mots simples *io, iu, ia, ies* ne fem els demostratius.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

NOVES

El passat diumenge va celebrar-se en el teatre Comptal el *meeting* de protesta, iniciat per l'«Aplech Catalanista», contra'l projecte de portar els presidis d'Àfrica a Figueres. L'acte va resultar tan grandios com requereixen les aspiracions de tota Catalunya, resoltament oposades al desacert d'un ministre avuy en vaga. Era imponent veure més de cinch milers de persones, distribuïdes en totes les dependències del espaiós teatre, aplaudint als oradors a mida que anaven presentant-se en l'escenari. Obri l'acte'l diputat a Corts per Figueres senyor Salvatella, parlant tot seguit el ferm catalanista senyor Manau, qui, ab tons ben enèrgichs va combatre'l projecte, siguent aplaudit ab entusiasme. Prengué després la paraula'l senyor Roig y Pruna, de la Comissió organitzadora del *meeting*, qui, al finalisar son parlament, tingué que apaybar l'entusiasme dels oyents, ab un crit de «Visca la civilització catalana!», que fou unànimement contestat. El senyor Gambús, en nom d'El Poble Català, y en substitució d'en Jaume Carner, dirigi la paraula al públich qui va aplaudir-lo ab entusiasme, contestant unaním el crit de «Visca Catalunya!» que va donar l'orador a l'acabar son parlament. Prengué la paraula després el senyor Bremón per «Catalunya Federal», quin orador va cloure son bell discurs ab un crit de «Visca la federació y l'amor de totes les patries de la terra!» Seguidament ocupá la tribuna'l senyor Ventosa y Calvell en nom de la «Lliga Regionalista», dirigint al públich una hermosa y valenta disertació que acabá ab un «Visca la dignitat de Catalunya!» El President de la *Unió Catalanista* senyor Martí y Julià, va pronunciar un bellíssim discurs rublert de sanitosa doctrina

y de fermesa catalana, cloguentlo ab aquesta frase: «Es precis que demostrém que Catalunya té voluntat, y dihém a l'Estad espanyol una sola paraula: No'l volém!» L'orador fou aplaudit ab entusiasme durant llarga estona, fins que va dirigir-se novament a l'auditori, dihentli: «Diguèu tots ab mi: No'l volém!», siguent contestats aquests mots per tota la concurrència. El senyor Salvatella, després del President de la *Unió Catalanista*, va aixecarse a parlar; mes, tot just hagué dit les primeres paraules, alguns elements enviats, de segur, pera destorbar l'acte, van promoure y ésser causa d'un gros escándol; però'l públich, tot el públich, va cuydarse de treure del teatre a l'esvalotador y als tres o quatre quins li feyen rotllo. Així va poguer el senyor Salvatella continuar son hermós discurs, quin fou interromput moltíssimes vegades per xardorosos aplaudiments. L'acte va acabarse ab gran ordre y entusiasme, malgrat els desitjos dels qui volien deslluhir-lo. No compten aquests elements forasters en que sempre, y més ara que may, els catalans saben imposarse ab llur cultura y progressiu civisme. Això es lo que dol y ne guiteja a llurs enemichs, que oviren ab recança una mort ja ben propra de tot lo que aquí no representi y entranyi l'amor a Catalunya.

Totes les protestes, tots els *meetings* y tots els treballs públics y privats que fan els catalans pera que no'ns portin a Figueres els presidis d'Àfrica, no servirán de res. El govern d'Espanya ho té decidit: Molts cents presidaris vindrán a Catalunya. Si no fos la cosa tan trista quasi bé'ns en alegrariem, puig el nou ultraige augmentará l'estol dels catalanistes. Decididament són tontos a Ma-

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Tiu. Si *iu* ens expressa la idea de nostre mot *algú*, *tiu* que demostra o senyala aquest *algú* ens traduirà nostres demostratius *aquell*, *aquella*, *aqueix*, *aqueixa*, (eix eixa). Tenim en català tres demostratius personals masculins, tres femenins, dos pera la persona llunyana: *aquell*, *aquella*; dos pera la propera: *aquest*, *aquesta*; dos pera la que està en situació intermitja: *aqueix*, *aqueixa*. El pronòm esperanto *tiu* tradueix els nostres que senyalen les persones intermitges, y les llunyanes y el seu plural *tiuj*, tradueix nostres plurals *aquells*, *aquelles*, *aqueixos*, *aqueixes*, (eixos, eixes). Ex.: Està al costat d'aquell home, *li estas apud tiu homo*. Passeja ab aquella bicicleta que vostè li va regalar, *li promenas sur tiu biciklo, kiun vi al li donacis*. Va néixer en aqueix poble, al davant d'aqueixa casa, *li naskiĝis en tiu vilaĝo antaŭ tiu domo*. Aquelles discussions y aqueixes renyines, *tiuj diskutadoj kaj tiuj malpacetoj*.

(Acusatiu). ¿Has vist aquell automòvil?, *ĉu vi vidis tiun memmovilon (aŭ aŭtomobilon)?* No'm recordis aqueixes coses!, *ne rememorigu al mi tiujn aferojn!*, etc.)

(francès) *celui-là*; (anglès) *that*; (alemany) *jener*. (U. V. Z.)

Diccionari. *Ĉi*, es una partícula invariable, que no pren el plural, ni la *n* de l'acusatiu, y que colocada avans o després del pronòm aproxima'l seu significat, donchs per si meteix significat *el qui*, *o lo que*, *es més a la vora*.

(Francès) *Tiu ĉi*, *celui-ci*; (anglès) *this*; (alemany) *dieser*. (U. V. Z.)

Tiu ĉi o *ĉi tiu*, tradueix nostres pronoms *aquest*, *aquesta*; y el plural *ĉi tiuj* o *tiuj ĉi* nostres plurals *aquests*, *aques-*

tes. Ex.: Aquells homes y aquestes dones passegen junts, *tiuj homoj kaj tiuj ĉi virinoj promenas kune*. (Acusatiu. ¿Has llegit aquests llibrets?, *ĉu vi legis tiujn ĉi (aŭ ĉi tiujn) libretojn?*)

Nota. Sempre que'ls nostres pronoms *el*, *la*, els poguèm substituir per *aquell*, *aquella* sense que cambihi el sentit de la frase, ans bé la precisi més, els traduirem per *tiu*, y els seus plurals *els*, *les* per *tiuj*. Ex.: Es el qui jo vaig veure, *estas tiu, kiun mi vidis*. Són les de ca'n Joan, *estas tiuj de ĉe Johano*.

Tio. Si *io* ens expressa la idea *alguna cosa*, *tio* que senyala o demostra la cosa, traduirà nostre pronòm neutre *allò*. Així com en català tenim un pronòm personal ab son femení corresponent pera les tres persones qui estàn més lluny, més aprop o entremitj, no'ls tenim neutres més que pera les coses llunyanes *allò* y pera les properes *això*. *Algú* ens ha dit que'l pronòm *açò* demostra la cosa qu'es entremitj de lo més lluny y lo més proper. Si pot molt ben ésser, lo cert es qu'en l'us no se li dona aquest valor. Suposèm, donchs, aquest valor pera millor comprendre els que t'el pronòm esperanto *tio*, y recordèm que aquest tradueix *allò* (es a dir, qu'està lluny) y *açò* (lo qu'es més a la vora); y que aproximant ab la partícula *ĉi* tradueix nostre *això* (es a dir, lo qu'està a la vora de tots de nosaltres). Ex.: Allò es una cosa, y això n'es un altra, *tio estas unu afero, kaj tio ĉi (aŭ ĉi tio) estas alia*. (Acusatiu. Donguim *allò*, *donu al mi tion*. Allò no ho tinch, però li donaré *això*, *tion mi ne havas, sed mi donos al vi tion ĉi (aŭ ĉi tion)*. Tenint en compte lo dit respecte al pronòm intermitj la frase *això es*, (qu'en català clàssich seria *ço es*), la traduirem *tio estas*. ¿Qu'es *això*?, *ĉio estas tio?*

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

l'aucellada qui s'havia ajocat per allà prop, fentla fugir esparverada. Ab son enfarfegament de ferre funcionant, fa trontollar el sòl y passa rabent per davant dels dos vianants qui se'l miren ab enveja y curiositat...

El tren se veu al lluny zigzaguejant. Les fulles se mouen angunioses pel frescal vent de la tarda qui va en direcció oposada vers allà hont han de fer via.

El sol se'n va a la posta, s'enfosqueix pausadament l'espai. L'home's carrega'l feix de llenya ab molta pena; la dòna tapá bé la

criatura y, en tant s'ou al lluny el panteix de la potent maquina del convoy que havia passat per davant d'ells ab alguns cotxes buyts, fent via penosament, tallant el vent qui regolfa y els tira enderrera, y aprofitant la ocasió en que el tren se deixa veure per un trencall dels espadats, l'home, allargant el braç sèch y nirviós, el senyala a la dòna y diu:

— Mireulo, mireulo: allò es el progrés! —

J. CARNÉ Y MARTÍ

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Tio: (francès) *celà*; (anglès) *that one*; (alemany) *das, jenes*. (U. V. Z.)

Nota. Quan nostre pronom *lo* el podèm substituhir per *això* o *allò* sense que's modifiqui el sentit de la oració, el traduhirèm per *tio*. Lo que tinch, *tio, kion mi havas*.

Tia. Si *ia* ens expressa la idea de calitat, classe o especie, que nosaltres expressem ab els mots *algún, alguna; tia*, que'ns demostra la calitat, classe o especie, traduhirà nostre pronom *tal*. El plural *tiaj* tradueix nostre *tals*. Ex.: Tal pare, tal fill, *tia patro, tia filo*. Tals governs, tals pobles, *tiaj registaroj, tiaj popoloj*. (Acusatiu: He vist tal cosa, *mi vidis tian aferon*. Ella ha sentit tals paraules, *si aŭdis tiajn vostojn*.) (Francès) *tel*; (anglès) *such*; (alemany) *solcher*. (U. V. Z.)

Ties. Si *ies* tradueix la idea que nosaltres expressem ab els mots *d'algú, ties*, que senyala'l possessor, traduhirà la idea de nostres mots *d'aquell, d'aquella, d'aqueix, d'aqueixa*. Ex.: ¿De qui es l'escalfa-panxes?, *ĉies estas la kameno?* Es d'aquell, *ĝi estas ties*. Jo'm creya que era d'aqueixa, *mi kredis ke ĝi estis ties*. No, senyor, ja li he dit; no es ni d'aqueixa ni d'aquest, sinó d'aquell, *ne sinjoro, mi jam tion diris al vi, estas nek*

ties, nek ties ĉi (aŭ ĉi ties) sed ties. (Traduhit literalment es d'aquell seria *estas de tiu*. Pertany a aquest, *apartenas al tiu ĉi*.)

Ab la lletra *ĉ* anteposada als mots simples *io, iu, ia, ies* ne fem els colectius, que generalisen la idea expressada per aquells.

ĉiu. Generalisa la idea expressada per *iu* y tradueix nostra expressió *cada un*, (femeni: *cada una*). El plural *ĉiuj* tradueix nostre mot *tots*, (femeni: *totes*). Ex.: Cada un de nosaltres té una sucrera, *ĉiu el ni havas sukerojn*. Tots som catalans, *ĉiuj ni estas katalunoj*. Dongui a cada una dues monedes, *donu al ĉiu du monerojn*. Despedeixis de totes les actrius, *diru adiaŭ al ĉiuj la aktorinoj*. (Acusatiu: Va saludar a cada un, *li salutis ĉiun*. Els va veure tots, *li vidis ĉiujn*.)

ĉio. Generalisa la idea expressada per *io* y tradueix nostre mot *tot*. Ex.: Tot hi es, *ĉio tie estas*. (Acusatiu: Ho tinch tot, *mi ĉion havas*.)

ĉia. Generalisa la idea expressada per *ia* y tradueix nostre mot *cada* (classe de). Ex.: Cada casa es un món, *ĉia hejmo estas mondo*.

ĉies. Generalisa la idea expressada per *ies* y tradueix nostres frases *de tots, de tothòm*. Ex.: La terra es de tots, (de tothòm). *Tero estas ĉies*.

VERB

Es un dels dos exes en torn dels qui volta y en els qui s'apoya l'enrahonament. El primer hem dit qu'era'l substantiu qui repre-

sentava la substància, la *materia*; el segon el verb qui representa'l moviment, l'acció. Sense moviment les coses no més *serien*. Veus aquí per què'l verb ser o ésseres nomenat *substantiu*: perque està en la meteixa naturalesa de les coses que per si mateixes són blanques o negres, són grans o petites, són esbeltes o pesades. Ab el moviment, ab l'acció, les coses, bo y romanint les mateixes aparentment en llurs qualitats, en llur natura

lesa propria, se diferencien en llurs manifestacions. La taula qui cau apar a nostres ulls materialment la meteixa taula qui romàn en equilibri, però se'ns manifesta diferentment a través de l'espai. Es la expressió del moviment y de les accions la finalitat de la existencia del verb.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

NOVES

A hores d'ara encara no se sab qui serà alcalde de Barcelona. Ab això passa com ab els governadors. Se'n anomenen molts y acaben per enviarnos el pitjor. Y dihem pitjor per les mostres que'ns han dut; car si després de mirarshi tant l'esguerren, què farien si no hi miressin tan prim. Està vist; mal per mal, aquí les autoritats han d'ésser interines. Ab dir que quasi bé anyorèm a n'en Sostres!

El senyor Manzano, per ara no porta gayre pressa, y això qu'esperèm ab *ansia* lo que'n surti de ses iniciatives; en cambi, l'alcalde accidental senyor Bastardas, s'explica d'allò més bé. Ja'ns ho pensavem, perque com diguerem, fa temps que'l coneixèm a n'en Bastardas; y per això ens permeterem donarli un amistós concell. Aquests dies reb moltes cartes y visites de personatges qui el feliciten per sa entertada gestió. No'n faci pas cas de la majoria d'aquests senyors que li fan la gara, gara, n'hi ha molts que no hi van més que perque ho diguin els diaris, y encara hi van de tornada del Govern civil, perque ells lo meteix visiten a un governador, diguis Fuentes, Bivona o Manzano, que acompanyen a un ministre, encara que's diguin Romanones o Dato; la qüestió es la *apoteosis*, y aquests. senyor amich Bastardas, no més l'ajudaràs a caure. Fixishi ab quins ulls de desitj se li miren la vara. Vostè ab qui s'ha d'entendre es ab la Pubilla, qui ja li agrahirà'l bé que li faci (encara que sia interinament).

Ab grata sorpresa hauerem esment de que havia adquirit la propietat y pres a son càrrech la direcció de *La Tribuna*, nostre bon amich y digníssim company en la premsa l'Antoni Cullarè. Prou conegut es ell, pera que'n calgui recordar ara ses valentes campanyes de *El Diluvio* y de *La Región Vasca*. Encara que hauriem preferit (puig ja té ell prou prestigi), que hagués variat el retol del diari, car *La Tribuna* s'havia fet tan antipàtica, que seràn moltes les persones que no deixaràn de mirarla ab certa desconfiança, emperò confessèm ab goig que desde'l

primer número de la seva època s'ha operat en ella una veritable reincarnació.

Dóna gust llegir aquelles ratlles, valentes, nobles y serenes. Aquest fet es digne de consideració, car demostra lo que pot una idea vital, predicada per un home de cor y d'intel·ligencia. Fins fa resucitar els morts. Així si les regions espanyoles sapiguessin abeurarse en les sanitoses aygues de l'Autonomia, podrien infundir una halenada de vida al malditiç Estat, que cuyden d'empitjorar els funestos apòstols de la suicida politica centralista.

Rebi el senyor Cullarè nostra coral enhorabona y que per molts anys pugui lluytar ab tant de brahò com fins ara per la nostra salvadora causa.

No parlèm *in extenso* dels dolorosos successos politichs que a Catalunya, y, en especial, a Barcelona, s'estàn desenrotllant per obra y gracia d'aquells qui tenen la obligació de fer nos felïços.

Com que JOVENTUT no es un periòdich d'informació sols li pertoca fer comentaris, y aquests serien inoportuns o superflus. Per una banda, ells mateixos se fan els comentaris; y en la conciencia pública està quan gran es la estimació que mereixèm d'aquests prohoms de la política centralista.

Altrament ens declararèm incompetents pera judicar certes qüestions. No'n tenim pas de criteri juridich; tot lo que'ns havien ensenyat a la Universitat, que no era gayre, y lo poch que havíem après en els llibres dels veritables mestres de la Ciencia del Dret, ara no'ns serveix de res. Tot allò que teníem per cert, se'ns demostra cada dia que no ho era pas, y se'ns prova en el terreny de la pràctica. Cal, donchs, que tornèm a fer pals y ganxos, perque sinó, l'escriure potser ens faria perdre'l llegir. Lamentèm que les lleys no'ns duguiu medis pera fer cesar aquesta encarniçada campanya empresa contra'ls catalans, deplorèm que persisteixi aquest estat anormal y febrósench, en que les denuncies periòdiques tan freqüentes, els procesaments en massa, els empresonaments, venen a excitar les passions del poble fent témer una re-

distancien: l'un se'n va als teatres que sab invariablement serios, l'altre se'n entorna a l'estable en que sab podrà expansionarse o excitarse lliurement, rutinariament. Cada home dorm bé en son llit; cada bestia jau millor en son jaç. Y el teatre Apolo va quedar desert. Més li hauria valgut a n'aquella empresa fer art serio continuament y ferlo ab serietat, constancia y esplendidesa. Jo crech difícil que hagués vençut, però nó era imposible la victoria. En tot cas la desfeta hauria sigut més honrosa.

Però lo més interessant d'aquesta tentativa es la lliçó. Y la lliçó es la següent: En un edifici-teatre la varietat de repertori contribueix a cridar públich: mes aquesta varietat té un limit: la consciencia artistica. O bé's crida als aficionats, y aquests passen per tot mentres se'ls hi dongui espectacle serio, o bé's crida degenerats, y aquests protesten si no's satisfân els seus gustos bestials. Qui vulgui, donchs, reunir y conservar el públich aficionat català en un teatre, no pot oblidar aquesta eloqüent lliçó.

L'esforç més serio que s'ha fet aqui pera ennobrir la escena catalana es el d'en Gual, ànima del «Teatre Intim», qui, — y es ben trist el dirho, — segons totes les probabilitats, ha vingut a fracassar definitivament al Principal dels «Espectacles-Audicions Graner». Y dich fracassar definitivament, puig el «Teatre Intim», després de la desfeta d'en Graner ab qui, potser un xich lleugerament, lligà la seva sort, ni moral ni materialment podrà tornar a ésser lo qu'era. En tot cas tindrà de reneixe de les seves cendres després d'un llarch periode de gestació. Y encara es dubtós que totes les energies y tota la constancia d'en Gual, si per un cas torna en Gual a la lluyta, sien suficients pera retornarli aquell vigor moral y fisich — si se'm permet la paraula — que havien fet de la honorable institució la esperança més sòlida y l'element imprescindible de la futura regeneració del teatre de la nostra terra.

EMILI TINTORER

(Seguirà.)

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Però en el moviment s'hi ha d'apreciar un element importantíssim, y es el temps. No totes les accions o moviments tenen lloch en un meteix moment; uns se verifiquen ara (*temps present*), altres s'han ja verificat (*temps pretèrit*), altres se verificaràn (*temps futur*).

Expressar, donchs, l'acció, y el temps en que ella té lloch, es la verdadera tasca del verb. En els idiomes naturals com el nostre, el verb se pren atribucions que podriem nomenar superflues; aixi expressa també per si sol la persona qui fa l'acció, y si aquesta persona es una o múltiple (singular y plural). Quan, per exemple, sóch *jo* qui riu, en aquest moment, dich: *jo rich*; si els qui riuén són ells, dich: *ells riuén*. Y *rich* y *riuén* per si sols, expressen respectivament que sóch *jo* (singular), y que són *ells* (plural) els qui rihèm.

Aquesta usurpació d'atribucions, aquesta

complicació, verament innecessaria com ho demostra pràcticament l'idioma anglès, no podia ésser introduhida en un idioma qui aspira a la lògica, y aixi l'autor de l'Esperanto n'ha fet omissió, limitant el verb a ses dignes atribucions naturals d'expressar l'acció y el temps, solsament.

«El verb no cambia ni pera les persones, ni pera'ls nombres.» (Regla 6. — G. F. Z.)

Limitat el verb a ses funcions naturals, es comprensible que sempre haurà d'anar acompanyat del substantiu (qui ens indicarà la persona qui fa l'acció en son nombre corresponent) o del pronòm qui representi al substantiu.

Això dit, entrém en les formes del verb.

Infinitiu. Aquesta forma'ns expressa l'acció en si meteixa sense relació a cap persona ni a cap temps. *Córrer, menjar, sortir, riure*, són infinitius qui no'ns diuen ni qui corre, etcètera, ni en quin moment s'ha verificat l'acció. S'expressa en Esperanto aquesta forma afegint a l'arrel la terminació *i*. *Kuri, manĝi, eliri, ridi*, són infinitius, això es, indefi-

nits, car no defineixen ni persona ni temps.

Indicatiu. Aquesta forma'ns indica simplement l'acció, y ho fa de tres maneres diferents corresponents als tres temps: *present*, *passat* y *futur*.

Temps present. L'acció té lloch ara o en el moment de que's parla. S'expressa afegint a l'arrel la terminació *as*. Declinèm, per exemple, el verb *estimar*, qual arrel es *estim* y qual infinitiu, per lo tant, es *estimi*.

Singular:

Jo estimo	<i>mi estimas.</i>
Tu estimes	<i>ci estimas.</i>
Ell estima	<i>li estimas.</i>
Ella estima	<i>si estimas.</i>
Ell, o ella (neutre), estima	<i>gi estimas.</i>

Plural:

Nosaltres estimem	<i>ni estimas.</i>
Vós, o vosaltres, estimem	<i>vi estimas.</i>
Ells, o elles (personal o neutre), estimen	<i>ili estimas.</i>

Temps passat. L'acció ha tingut lloch avans d'ara o del moment de que's parla. S'expressa ab la terminació *is*.

Singular:

Jo estimi, estimava	} <i>mi estimis.</i>
o he estimat	
Tu estimares, estimaves	} <i>ci estimis.</i>
o has estimat	
Ell estimà, estimava o ha estimat	<i>li estimis.</i>
Ella » » »	<i>si estimis.</i>
Ell, o ella (n.), »	<i>gi estimis.</i>

Plural:

Nosaltres estimarem, etc.	<i>ni estimis.</i>
---------------------------	--------------------

Vós, o vosaltres, estimareu *vi estimis.*
Ells, o elles (p. o n.), etc. *ili estimis.*

Temps futur. L'acció tindrà lloch després d'ara o del moment de que's parla. S'expressa ab la terminació *os*.

Singular:

Jo estimaré	<i>mi estimos.</i>
Tu estimaràs	<i>ci estimos.</i>
Ell estimarà	<i>li estimos.</i>
Ella estimarà	<i>si estimos.</i>
Ell, o ella (neutre), estimarà	<i>gi estimos.</i>

Plural:

Nosaltres estimarèm	<i>ni estimos.</i>
Vós, o vosaltres, estimarèu	<i>vi estimos.</i>
Ells, o elles (p. o n.), estimaràn	<i>ili estimos.</i>

Condicional. Aquesta forma expressa una acció, qui no existeix efectivament encara, y quina existencia depèn de la existencia d'una condició. S'expressa ab la terminació *us*.

Singular:

Jo estimaria o estimés	<i>mi estimus.</i>
Tu estimaries o estimessis	<i>ci estimus.</i>
Ell, ella, estimaria o estimés, etc., etc.	<i>li, si, estimus.</i>

Plural:

Nosaltres estimariem	} <i>ni estimus.</i>
o estimessim	
Vosaltres estimariau	} <i>vi estimus.</i>
o estimessiu	
Ells, o elles, estimarien	} <i>ili estimus.</i>
o estimessin	

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

NOTES BIBLIOGRÀFIQUES

Joan B. Torroella.—L'ESTUDI GENERAL O UNIVERSITAT LITERARIA DE GIRONA.—Imprenta de P. Torres, Constitució, 9.—1906.

La meritíssima tasca dels Girbal, Viñas, Botet, Monsalvatje, Alsius y altres benemèrits gironins, no senyala pas estroncarse. Puja una jovenalla força hardida qui promet ab escriure continuarla. En Joan B. Torroella n'es bona mostra: a ses tasques legislatives hi ajunta una fervorosa devoció per l'Arqueologia y per la Historia, donant el fruyt de series investigacions pera que puguen gaudirsen els qui inventarien tots els documents qui acusen el passat gloriosissim de la nostra terra. Acaba de donar palesa mostra ab la granada Memoria premiada en el darrer certa-

men de la benemèrita y ja extinguida Associació Literaria de Girona. Consta d'unes 280 pàgines, y en son decurs s'hi estudia, traçudament y ab probes d'erudició gens comuna, el procés de la Universitat lliure de l'antiga ciutat del Ter y de l'Onyar; però de més a més ab ullada d'àliga s'esplaya en ses èpoques llunyanes, bo y esbrinant l'estat de cultura de les edats *prehistòrica*, *romana*, *visigoda* y *aràbiga*. Com es natural, no sempre pot concretar o definir, però sol donar bona idea dels estats de civilització, bell punt arriba cap a darrers de 1300, ja assenta bases més fermes, tot preparant la fundació de la Universitat lliure; així estudia les Escoles d'en Beuda y d'en Carol, preludi, diguemne, del Centre qui ab tant d'esplendor havia de funcionar. Quan a ell arriba ja deixa l'ayred'apuntacions

ens confirma'l gran espandiment d'aquesta llengua per l'Índia.

Podèm dir ben alt: «L'Esperanto, moralment, ha triomfat», car ell ha sigut acceptat per tots els països y, sobre tot, pels homes més il·lustres y significats en totes les manifestacions del saber humà.

El primer congrés fou celebrat l'any passat a *Boulogne-sur-Mer* y fou una marcada victòria de l'Esperanto.

Enguany se celebrarà l'segón, a Ginebra, el dia 28 d'aquest mes. Allí hi acudirà gent de totes nacionalitats, races y idiomes empesos per un meteix ideal y acoblats per un sol medi d'expressió.

L'esperantisme català enguany hi tindrà un verdader representant, en nostre amic y company de redacció en F. Pujulà y Vallés. JOVENTUT, la primera revista que ha donat cabuda en ses pàgines, una secció esperantista, hi tindrà en ell un corresponçal qui donarà compte detallat de tots els actes celebrats en dit congrés, y la *Espero Kataluna*, la primera societat esperantista fundada a Catalunya ab caràcter eminentment català, hi tindrà'l seu delegat qui farà vibrar, devant la humanitat culta, la veu de Catalunya.

Trevallèm en pro de l'Esperanto, car ell afranquint les aspiracions y ideals de tots els pobles ens portarà'l triomf de la pau universal.

Estudièm l'Esperanto car ab ell les nostres idees pendrán un caràcter mundial. Tots els productes de l'activitat humana tindrán un ressó universal, en la propaganda

per l'anunci, cosa que ja fan importantíssimes cases industrials estrangeres y algunes de Catalunya. Els homes de ciència veurán ràpidament escampada llur obra e infinitats de sers podrán comprendre y apreciar més fàcilment qu'en altres condicions els fruïts de la llur meditació y investigació. Els nostres sentiments y pensaments serán comprensos universalment, desde l'habitant de les zones tropicals qui el bany continuu d'un sol ardent ha dotat d'una ànima apassionada, fins el de les zones glacials d'ànima somniadora. Parlarèm d'amor y el món ens respondrà amorosament; parlarèm de vida y el món fecundarà. Les nostres intel·ligències s'unirán cada vegada més y més; y cada volta's faràn més y més robustes; y en llur evolució infinita empenyarán nostre esperit vers l'assoliment de l'ideal dels pobles conscients: *ésser forts y lliures*.

Creguemhi, donchs, en l'Esperanto, car ell porta en son si el germe de la gran redenció; una redenció humana, sens hèroes ni deus. L'home se sentirà suaument redimit y rodejat d'un ambient cosmopolita. Aixecarà la testa fins als núvols y aixamplarà'ls braços immensament, y en ferventa abraçada de pau y amor estrenyerà contra son pit la vida mundial que li permetrà, com un altre Atlas, però més gran y més humà, adquirir la veritable possessió del món y cridar fortament, lliurement:

— El món es meu! *Mia estas mondo!*—

D. BONET Y CEMBRANO

De la societat «Espero Kataluna»

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Imperatiu. Aquesta forma expressa'l manament. S'indica ab la terminació *u*.

Singular:

(Jo) estimi!	<i>mi estimu!</i>
(Tu) estima!	<i>ci estimu!</i>
Ell, ella, estimi	<i>li, ŝi, estimu!</i>
Ell, ella (neutre), estimi	<i>ĝi estimu.</i>

Plural:

(Nosaltres) estimém!	<i>ni estimu.</i>
----------------------	-------------------

(Vós, o vosaltres, estiméu!) *vi estímu.*

Els estimin *ili estimu.*

Nota. La segona persona pot suprimirse devant del verb en forma imperativa. Aquesta supressió'ns indica per ella meteixa, que'l manament u ordre, va dirigit a la segona persona y no a cap altra. Ex.: *Estimu!* (estima! estimi! estiméu!) en lloch de *vi estimu!*

Verb substantiu. El verb substantiu en Esperanto, l'únich qu'en l'idioma hi ha es el verb *Esti*, qui tradueix nostres verbs substantius, *ésser, estar, haver.*

Exemples:

Indicatiu present:

Jo sóch, estich, he	<i>mi estas.</i>
Tu ets, estàs, has etc., etc.	<i>ci estas.</i>
Nosaltres som, estèm, hem etc., etc.	<i>ni estas.</i>

Indicatiu passat:

Jo era, estava, havia etc.	<i>mi estis.</i>
-------------------------------	------------------

Indicatiu futur:

Jo seré, estaré, hauré etc.	<i>mi estos.</i>
--------------------------------	------------------

Condicional:

Jo seria, estaria, hauria etc.	<i>mi estus.</i>
-----------------------------------	------------------

Imperatiu:

Jo sigui, estigui, hagi etc.	<i>mi estu.</i>
---------------------------------	-----------------

Aquest verb no regeix may acusatiu.

PARTICIPI

El participi es així nomenat, perquè *participa* de la manera d'ésser de varies parts de la oració. En el fons enclou sempre la idea d'acció, però unes vegades se manifesta com a substantiu, altres vegades com adjectiu y altres com adverbi.

En un participi, donchs, hi trobarem l'element verbal expressat per l'arrel del verb corresponent, la partícula característica del participi, y la terminació *o*, *a* o *e*, segons l'usèem en una o altra de les tres derrereres formes nomenades.

Estudièm un per un aquests elements.

Element verbal. Com queda dit, es representat per l'arrel del verb corresponent. — *Mi estas manĝanta la panon*; *manĝanta* es el participi. quin element verbal es *manĝ*, arrel del verb *menjar*.

Partícula característica del participi. Es variable segons el temps y segons el participi, sia *present*, *passat* o *futur*. El participi es de dues classes: *actiu* qu'expressa una acció feta pel subjecte qui l'acompanya, y *passiu* qu'expressa una acció rebuda per aquell. Exemples en català: *Jo estich cantant* (participi actiu: *cantant*). *La cançó es cantada* (participi passiu: *cantada*).

El participi actiu s'indica en Esperanto ab les partícules *int*, *ant*, *ont*, segons que l'acció sia *passada*, *present* o *futura* respectivament.

El participi passiu s'indica ab les termina-

cions *it*, *at*, *ot*, segons també que respectivament l'acció sia *passada*, *present* o *futura*.

Terminació gramatical substantiva o adjectiva. (La terminació adverbial e la veurèm a l'estudiar l'adverbi.)

La terminació substantiva o derrerera del participi actiu ens indica l'individu qui fa l'acció expressada pel verb. Ex.: *Elpens*, inventar; *elpensinto*, un inventor (que ha inventat); *elpensanto*, un inventor (qu'està inventant); *elpensonto*, un inventor (que inventarà). — El participi actiu ab terminació substantiva, o més clar, les terminacions *into*, *anto*, *onto*, són usades pera expressar l'individu qui fa l'acció *circumstancialment*, en oposició a la terminació *isto*, que'ns expressa l'individu qui la fa per professió, per ofici, per habitut. Ex.: *Doktor Zamenhof estas elpensinto*, el doctor Zamenhof es un inventor. (Aqui dihèm *elpensinto* perque tou circumstancialment qu'ell inventà la llengua Esperanto, perque no es sa professió la d'inventar; y dihèm precisament *into* y no *anto* ni *onto*, perque ja l'ha inventada la seva llengua.) *Edisson esta elpensisto*, Edisson es un inventor. (Aqui dihèm *elpensisto*, perque'l fer invents constitueix la professió a que's dedica habitualment aquest sabi.) — *Juĝi*, jutjar; *juĝinto*, un jurat (que ha jutjat); *juĝanto*, un jurat (que jutja); *juĝonto*, un jurat (que jutjarà); *juĝisto*, un jutge.

La terminació *o* derrerera del participi passiu ens indica'l substantiu qui reb l'acció expressada pel verb. Ex.: *Juĝito*, un qui ha estat jutgat; *juĝato*, un qu'es jutjat; *juĝoto*, un que serà jutjat. Els participis ab terminació *o* se declinen y fan plural com els substantius.

La terminació adjectiva *a* derrerera del participi, fa expressar a aquest l'acció purament verbal. L'us d'aquella terminació es lògich per quant el participi en aquest cas qualifica verdaderament al subjecte qui l'acompanya. — El participi ab la terminació *a* serveix pera formar els temps compostos dels verbs. Els temps compostos de la veu activa's fan ab el verb substantiu *esti* y el participi actiu del verb que's conjuga. «La veu passiva's fa ab la combinació del verb (ésser, estar, haver) *esti*, y el participi present o passat del verb passiu donat.» (Gram. Fon. Zam.) (Regla 6.ª) — Els participis ab terminació *a*

se declinen y fan plural com els adjectius.

El fet de qu'en Esperanto's participis tinguin tres temps pera cada forma, y no un sol com en nostra llengua (*cantant* (actiu), *cantat* (passiu); *rihent* (ac.), *rigut* (pas.); *sortint* (ac.), *sortit* (pas.), permet una serie de combinacions ab els diferents temps del verb *esti*, qui expressen simplement multitud

d'idees que'ns obliguen a nosaltres a voltes a fer llarchs circumloquis.

La exposició de la conjugació dels temps compostos de la veu activa y la de la veu passiva, donarà una idea més clara de l'us dels participis que tota explicació.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

NOVES

Ni el govern sab quánt li queda de vida, ni Barcelona sab qui serà alcalde, ni Catalunya sab quàn acabarà la injusta persecució de que se la fa víctima. Però nosaltres que som tan sabis, podèm augurar que'l govern qui succeheixi a l'actual serà encara més dolent, que'l nou batlle de reyal ordre farà les meixes etzegallades d'idem que'ls seus antecessors, y que Catalunya no morirà, encara que tots els seus enemichs s'acoblin pera matarla. No's queixin els lectors de nostra informació política; podrà ésser breu, però també es substanciosa.

Ara lo que's de pronòstichs no'n sabèm pas fer, car may hem tirat pera profetes; no ho sabèm quàn plourà, però lo que podèm remarcar es que cada dia està més núvol.

Una pila de periòdichs de Barcelona parlen aquest dies del *republicano* (?) Lerroux. Fins hi ha un periòdich que ha publicat l'auca del diputat anti-solidari. Llástima de tinta y pal per qui encara serveix pera treure al *diputado obrero* del no res en qu'està *sumit* d'ençà de la gran pallça del 20 de maig. JOVENTUT parlarà extensament del *gran retòrich* pel mes de novembre, si en aytal diada l'hi agafa'l rampell de dedicar un número extraordinari als *morts*.

Com dihèm en altre lloch, dintre poch's dies nostre benvolgut company de redacció en F. Pujulà y Vallès se dirigirà a Ginebra pera pendre part en el 2.^{en} Congrés Esperantista qui promet revestir excepcional importancia. Esperèm que nostres lectors veurán ab gust les cròniques que'ns enviarà nostre estimat amich, qui a més de la representació de JOVENTUT, ostentarà, entre altres, la de la societat «Espero Kataluna», de Barcelona, y la del grupo esperantista de Sarrià «Kvar Dikstrekoj». Al meteix temps aprofitarà la ocasió pera fer propaganda catalanista entre les moltes notabilitats de tots els paisos que hi concorrerán.

Ab brillantíssima concurrencia's celebren a la tarda del dimecres de la setmana passada'ls Jochs Florals organitzats per la societat «Gent Nova», de Badalona, en el local del teatre Espanyol de dita ciutat.

Llegí un hermós y eloqüent discurs el president del Consistori en S. Gubèrn, essent interromput varies vegades durant la lectura y fortament aplaudit al final.

Fou guanyador de la Flor Natural l'Eduard Girbal y Jaume ab l'aplech de tretze composicions qui porten el nom de *Mediterranies*, nomenant Reyna de la Festa a la senyora na Maria del Pilar, Coll de Playa.

Obtingué la viola d'argent en Joan Llongueras ab la poesia *Eucarístiques*.

Una ovació delirant se tributà a n'en Lluís Manau y Avellanet, qui actualment se troba empresonat, quan se digué qui era guanyador del segon accésit al premi setè per sa poesia *Animes lliures*.

Finalisà l'acte ab un notable discurs llegit d'en Pous y Pagès.

El dimecres de la setmana passada, dia 15, va celebrarse en el teatre del Bosch un concert extraordinari a càrrech de l'Orfeo Gracienc, prenenthi part les tres seccions de senyoretas, homes y noys dirigits per en Joan Balcells. El programa estava format en la primera part per *Voltant la Senyera* (Himne de l'«Orfeo»), Balcells; *Serenata*, Otto; *Els tres lambors*, Lambert; *Les flors de maig*, Clavé; *Negra sombra*, Montes; *Brindis* (estrena), Mozart; *La mort de l'escolà*, Nicolau; *Les ginesteres*, Balcells; y en la segona part: *Cançó de noys*, Grieg; *Els xiquets de Valls* (1.ª audició), Clavé; *Cançó de filadores*, Wagner; *Les ballades de Lormont* (1.ª audició), C. Frank; *La gata y en Belitre*, Balcells; *El Mestre* (estrena), Pecanins; y *Patria nova*, Grieg. Totes les composicions foren ben interpretades y algunes d'elles merquesquels honors de la repetició. El nombrós públic qui omplenava'l local aplaudi xardorosament als executants y al senyor Balcells qui demostrà una vegada més ses brillants condicions de mestre concertador.

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

VEU ACTIVA

(L'acció es feta pel subjecte qui acompanya'l verb.)

(El verb *esti* ens indica si el temps es present, passat o futur. La partícula *int*, *ant* u *ont* del participi ens indica si dintre del temps a que'ns referim l'acció ha sigut passada, present o futura.)

Present. (El verb substantiu estarà en present: *estas*. El participi pendrà la partícula que li correspongui.)

Jo estich estimant. — *Mi estas estimanta*.

Jo estich havent estimat. — *Mi estas estiminta*.

— he —

(La idea expressada per aquesta forma es la meteixa que la expressada per la forma: Jo he estimat, *mi estimis*. Com que l'idioma internacional ans que res ha d'ésser clar, es de recomanar sempre en aquest cas, la darrera forma, enlloch de la primera.)

Jo estich havent d'estimar. — *Mi estas estimonta*.

Etc., etc. (Igual pera les altres persones.)

(La idea expressada per aquesta forma es la meteixa que la expressada per la forma: Jo estimaré, *mi estimos*. Igual observació a tenir present qu'en el cas anterior.) (Tinguis present també qu'en aquest cas el verb *haver* no'ns expressa la idea de *dever* que algunes voltes li atribuhim.)

Passat. (El verb substantiu estarà en passat: *estis*. El participi pendrà la partícula que li correspongui.)

Jo estava cantant. — *Mi estis kantanta*.

(*Kiam vi alvenis mi estis kantanta*, quan vareu arribar jo estava cantant.)

Jo estava havent cantat. — *Mi estis kantinta*.

— havia —

(*Kiam vi alvenis mi estis kantinta*, quan vareu arribar jo estava havent cantat, això es, ja havia cantat, *mi jam kantis*.)

Jo estava havent de cantar. — *Mi estis kantonta*

— havia —

Etc., etc.

(*Kiam vi alvenis mi estis kantonta*, quan vareu arribar jo estava havent de cantar, això es, encara no cantava ni havia cantat.) (El verb *haver* es purament substantiu, y no expressa per lo tant la idea de *dever*, en quin cas la frase s'havia de traduir: *Mi devas kanti*.)

Futur. (El verb substantiu estarà en futur: *estos*. El participi pendrà la partícula que li correspongui.)

Jo estaré caçant. — *Mi estos ĉasanta*.

(*Morgaŭ vespere mi estos ĉasanta*, demà al vespre estaré caçant.)

Jo estaré havent caçat. — *Mi estos ĉasinta*.

— hauré —

(*Post morgaŭ mi estos ĉasinta*, demà passat jo estaré havent caçat, això es, ja ho hauré fet.)

Jo estaré havent de caçar. — *Mi estos ĉasonta*.

— hauré —

Etc., etc.

(*Morgaŭ matene mi estos ĉasonta*, demà al demati estaré havent de caçar, encara no ho hauré fet.) (Igual observació qu'en els casos anteriors, respecte'l verb *haver*.)

Condicional. (El verb substantiu estarà en aquesta forma: *estus*. El participi pendrà la partícula que li correspongui.)

Jo estaria escrivint. — *Mi estus skribanta*.

(*Se mi bonfartus mi estus skribanta*, si'm trobés bé, estaria escrivint. La idea expressada per aquesta forma es la meteixa que la expressada per la forma *mi skribus*, jo escriuria (ara).)

Jo estaria havent escrit. — *Mi estus skribinta*.

— hauria —

(*Mi ne havis inkon, alimaniere mi estus skribinta*, no tenia paper, altrament ja estaria havent escrit, això es, ja hauria escrit.)

Jo estaria havent d'escriure. — *Mi estus skribonta*.

Etc., etc.

Se mi estus ricevinta vian leteron mi estus skribonta al vi, si estigués havent rebut (si hagués rebut) vostra carta, estaria havent d'escriurervos; es a dir, estaria no haventho fet encara, ho faria després, y de cap manera traduhirém la idea de dever en quin cas la frase esperanta seria: *mi debus skribi al vi*. Imperatiu. El verb substantiu estarà en imperatiu: *estu*. El participi's farà ab la particula que li correspongui.)

Jo estigui aprenent. — *Mi estu lernanta*.

(*Estas necese ke mi estu lernanta*, es necessari que jo estigui aprenent. Aquesta forma expressa igual idea que la forma *ke mi lernu*, que jo aprengui.)

Jo estigui havent après. — *Mi estu lerninta*.

— hagi —

(*Kiam alvenos la profesoro, estas necese ke mi estu lerninta la lecionon*, quan arribarà'l mestre cal que jo hagi après la lliçó.)

Jo estigui havent d'apendre. — *Mi estu lernonta*.

(*Atendu ke mi estu lernonta ion, kaj tiam vi povos diri ke mi ankoraŭ ĝin ne lernis*, espera a que jo estigui havent d'apendre alguna cosa, y aleshores podries dir qu'encara no ho he après.)

Etc., etc.

(En el nombre plural, el participi pren la terminació *j*.)

VEU PASSIVA

(*L'acció es rebuda pel subjecte qui acompanya'l verb.*)

(El verb *esti* ens indica si el temps es present, passat o futur. La particula *at, it, ot* del participi ens indica si dintre d'aquell temps l'acció ha sigut present, passada o futura.)

Infinitiu:

Esser aymat o aymada *esti amata*.
Haver sigut aymat o aymada *esti amita*.
Haver d'esser aymat o aymada *esti amota*.

INDICATIU

Present:

Jo sóch aymat o aymada *mi estas amata*.
(ara)

(En tot els cassos, igual pera'l femeni.)

Jo sóch havent sigut aymat *mi estas amita*.

Jo sóch havent d'esser aymat *mi estas amota*.

Tu ets aymat *ci estas amata*.

(ara)

Tu ets havent sigut aymat *ci estas amita*.

Tu ets havent d'esser aymat *ci estas amota*.

(Y així successivament ab totes les persones y nombres.) (En el plural el participi pren la terminació *j*.)

Passat:

Ell era aymat *li estis amata*.

(en el meteix moment)

F. PUJOLÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

NOVES

Ha sigut posat en llibertat, sense fiança, nostre benvolgut amich en Lluís Manau; el director de *La Campana* y el senyor Cleveland continuen empresonats: el según provisionalment, el primer purgant el pecat d'altri. Tots els aymants de la llibertat dels individus y de l'autonomia dels pobles, desitgem que vinga a atenuarse'l rigor de unes lleys que no sab derogar un govern que s'anomena lliberal. En cambi els avençats lerrouxistes están cada dia demostrant la llur altesa de mires y la puresa de llurs procediments. Un jorn prenen peu d'un telegrama falsificat pera organisar una grollera e indigna farsa; un altre dia envia pinxos o gent de l'ostia pera insultar a un pres o provocar als catalans que anaven a cumplir un dever d'humanitarisme.

El llur recurs al veures atrapats, ha sigut el de sempre: donar la culpa a llurs víctimes y recorre a la calumnia.

Nosaltres preguntem al govern (si n'hi ha): ¿Es que's vol posar a proba la paciència dels fills de Catalunya? ¿Es que aquests agitadors vulgars han de disfrutar de tota impunitat, no més perque són individus de la ronda d'en Lerroux?

—

Hem rebut y publicuem ab molt gust la següent comunicació:

«*Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria: Secció permanent de Educació e Instrucció.*»

El dia 1.er de setembre quedarán obertes les matricules pera les classes que's donaràn el vinent curs en el nou local: Condal, 35.

Oportunament s'avisarà'l dia en que s'obriràn les classes.»

Es digne d'imitació la honorable tasca que ab tant d'ardor y entusiasme ha emprés aquesta simpàtica societat:

les idees ne fan modo de viure, y en aquest cas ho feya ab tot desembraç, aprofitant qualsevulla ocasió pera propagar els ideals d'autonomia y progrés.

Mes ara haig de confessar palesament que sempre tinch por de caure a les brases, pera fugir del foch.

La Lley de jurisdiccions va fer surgir la Solidaritat com a poderosa protesta, y per ara la lley fa la seva tasca y la Solidaritat rumia quina'n farà.

Tot rumiant, arribarém allà hont podrém, perque sembla que ja no's fa via caminant, sinó seyent, y com quan s'ha de seure molt, s'ha de buscar bon lloch, molt serà que algú no'l busqui a Madrid, en aquells banchs que'n diuen *escaños* y qu'escanyen de debò.

No fa gayre que un militar conegut meu me deya que la *solidaridad catalana era como la carabina de Ambrosio*, y quasi, quasi, no li mancava rahó, car per ara no s'ha fet més que recomenar *prudencia*, enlloch de defensar a tot estrop y ab energia'l dret y la llibertat d'exposar cada hu ses conviccions politiqués, y com que avuy no podém ferho, ni malgrat existint la Solidaritat, resulta fins a cert punt cert allò que'm deya don Estanislao, y li dono la rahó; perque jo la rahó fins la donaria als moros, al revés de lo que succeheix aqui, que ni la donen als cristians si són autonomistes.

Altrament jo no voldria que s'enfadés ningú, però haig de dir ab tots els respectes deguts que tenim lligada la llengua per la Lley y per la Solidaritat, perque no hem acabat de completar l'obra tan ben començada.

Ademés de fer *pinya* sumant adeptes y restant per consegüent a n'els demés forces, s'han de fer forces conscients y s'ha de donar molt sovint mostres de valor y civisme exposant tot nostre programa d'autonomia y fent la critica del sistema centralista y dels homes y organismes ahont s'apoya, y oposar tota la voluntat d'un poble pera defensar son dret del quin se'n han fet solidaris tots els partits qui lluyten noblement per un ideal.

A Barcelona y en altres parts s'ha vençut ja al caciquisme; si tots ens unim guanyarém encara majors victories. Lo que'l poble vol es nirvi, caps serens qui amenin al triomf d'ideals que arrenquin de sos sagrats drets y que quiscún faci el sacrifici de son particular sentir en politica, per'arribar a l'assoliment de l'ideal suprém: l'autonomia del poble català.

Molts dels homes dels vells partits històrichs y doctrinaris han sentit la fuhetada en la cara de llur mare, rublerta de carinyosos petons de sa infantesa, plena d'arrugues de sofriments morals que'l centralisme li ha produhit durant llargues anyades, y ab energia han picat ab el peu a terra, aixecant el cap y estrenyent les dents de rabia, y han format la pinya pera sa defensa.

Que no's malogri; no fem com el vehi de casa; no posém als homes lletreros de *república, carlista y catalanista* penjats al pit.

Diguemnos no més que catalans y procurém demostrar que ho som d'una manera indubtable: obrant a la catalana.

C. VENTURA Y PARDO

ESPERANTA FAKO

La vendredon 21.^{an} de la nuna monato okazos ĉe la societo «Espero Kataluna» (Placon Sakta Agno, 4, 2.^{an}), je la 9.ª nokte tut societana kunveno por elekti nova estraron kaj por tracti aliajn societajn aferojn.

Oni interesigigas al ciuj societanoj je ilia ĉeestigo.

El divendres dia 21 del mes actual tindrà lloch en la societat «Espero Kataluna» (Plaça de Santa Agna, 4, 2.^{on}), a les 9 de la nit, una reunió general pera elegir nou Concell directiu y pera tractar altres assumptes de la societat.

S'interessa a tots els socis la llur assistencia.

GRAMÀTICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Kiom tradueix en els sentits relatiu e interrogatiu nostre mot *quant*, y sos plurals *quants*, *quantas*. Ex.: *¿Kiom da libroj vi havas?*, *¿quants llibres té vostè?* *Kiom da virinoj estis en la ŝipo!*, quantes d'ones hi havia en el barco! (Nota: Al comparar la quantitat, nostre adverb *com* es traduhit per *kiom*. Ex.: *Tiom kiom vi*, tant com vostè.)

«Derivats». Aquestes partícules poden substantivisarse y adjectivarse sens excepció. Els derivats més usats són els tets ab *kiom*. Vegis aquest exemple: *¿Kioma horo estas?*, ¿quina hora es? Això es: ¿quantes hores són?

TEMPS. *Jam*, tradueix la idea indeterminada de temps expressada per nostres frases, *en algún temps*, *un dia*, *una vegada*, *alguna vegada*, *un cop*, etc. Remarquis que dihèm que tradueix la idea y no els mots qui poden ésser traduhits literalment. Ex.: *Estis reĝo iam*, una vegada era un rey (literalment: *unufojon estis reĝo*). *Okazis iam*, un dia va succehir. *¿Ĉu vi venos iam?*, ¿vindrà alguna vegada?, etc.

(Francès) *un jour*; (anglès) *at any time*, *ever*; (alemany) *irgend wann*, *einst*. (U. V. Z.)

Ĉiam, sempre. Ex.: *Mi tion vidis ĉiam*, sempre ho he vist.

Neniam, may. Ex.: *Neniam li venos*, no vindrà may.

(Francès) *ne...*, *jamais*; (anglès) *never*; (alemany) *niemals*. (U. V. Z.)

Tiam, aleshores, llavors (en aquell temps). Ex.: *Tiam li sukcesis*, aleshores va tenir èxit.

Kiam tradueix nostre relatiu e interrogatiu *quan* (en quin temps). Ex.: *Kiam vi dezirus veni*, *venu*, quan desitjarà (desitgi) venir, vingui. *¿Kiam vi venos?*, ¿quan vindrà vostè?

«Derivats». *La ĉiama milito*, la guerra de sempre. *La tiama komerco*, el comerç d'aleshores. *La tiamuloj sin kapvestis per folioj*, els homes d'aleshores cobrien son cap ab fulles, etc.

RAHÓ o CAUSA. *Ial* tradueix la idea que nosaltres expressèm ab la frase: *per alguna rahó o causa*. Ex.: *Ial vi rajdas sur ĉevalo ĉiutage dum du horoj*, per alguna rahó vostè munta a cavall dues hores cada dia.

(Francès) *pour une raison quelconque*; (anglès) *for any cause*; (alemany) *irgend warum*. (U. V. Z.)

Ĉial, per totes les rahons o causes. (Per usarse poch y no constar en el Vocabulari Zamenhofià'ns abstenim de cap exemple.)

Tial, per aqueixa o aquella rahó, per lo tant, etc. Ex.: *Vi estis antaŭ mi, kaj tial mi pensis vi vidis min*, vostè estava devant meu y per aqueixa rahó o per lo tant, penso que'm va veure.

(Francès) *c'est pourquoi*; (anglès) *therefore*; (alemany) *darum*, *deshalb*. (U. V. Z.)

Nenial, per cap rahó o causa. (Ens abstenim de donar cap exemple per les meteixes rahons qu'en casos anteriors.)

Kial tradueix nostre relatiu e interrogatiu *per què* (*per quina rahó o causa*). Ex.: *Jen estas kial vi ne devas eliri*, veus aquí per què no devèu sortir. *¿Kial ŝi diris al ili tion?*, ¿per què ella'ls hi va dir això?

(Francès) *pourquoi*; (anglès) *why*, *wherefore*; (alemany) *warum*. (U. V. Z.)

«Derivats». *Jen estas la kialo de via devo*, veusaquí el per què de vostre dever.

MOĐO o MANERA. *Iel* tradueix la idea que nosaltres expressèm ab la frase: *d'algún modo o manera*. Ex.: *Ĉu vi povas ĝin fari iel*, vostè ho pot fer d'alguna manera.

(Francès) *d'une manière quelconque*; (anglès) *anyhow*; (alemany) *irgend wie*. (U. V. Z.)

Ĉiel, de tots modos o maneres. Ex.: *Ĉiel mi ĝin povas fari*, de tots modos ho puch fer.

(Francès) *de chaque (toute) manière*; (anglès) *in every manner*; (alemany) *auf jede weise*. (U. V. Z.)

Neniel, de cap modo o manera. Ex.: *Neniel mi povas permesi*, de cap manera puch permetre.

(Francès) *nullement, en aucune façon*; (anglès) *nohow*; (alemany) *keineswegs, auf keine Weise*. (U. V. Z.)

Tiel, així, d'aquesta manera, tan. Ex.: *Tiel ĝin mi ŝatas*, així m'agrada. *Bruligu alumeton, kaj tiel vi pli bone vidos*, encengui un misto y d'aquesta manera s'hi veurà millor. *Ho, ne tiel malfacile!*, oh, no tan difícil! (Nota: No's confongui el *tan* (*tiel*), de modo o manera, ab el *tant* (*tiom*), de quantitat. En la frase *ne tiel malfacile* expressèm la idea següent: *no difícil, d'aquesta manera*; en la frase *ne tiom malfacile*, expressèm aquesta altra: *no ab tanta dificultat*.)

Kiel, com, de quina manera. Ex.: *Ŝi saltis kiel infano*, ella saltava com un noy. *¿Kiel vi deziras la akvon?*, ¿còm desitja vostè l'aygua? *Jen estas kiel li parolis al mi*, veusaquí de quina manera'm va parlar.

(Francès) *comment*; (anglès) *how*; (alemany) *wie*. (U. V. Z.)

«Derivats». *La kielo*, el com. *La tieluloj*, els homes d'aquella manera, etc.

LLOCH. *Le* tradueix la idea expressada per nostres frases: *en algun lloch, en alguna banda, espay, seli*, etc. Ex.: *Necese la libro estas ie*, necessàriament el llibre està en alguna banda.

(Francès) *quelque part*; (anglès) *any where*; (alemany) *irgend wo*. (U. V. Z.)

Ĉie, per tot arreu, per totes bandes, etc. *Ĉie oni vidis florojn en tiu domo*, per tot arreu se veyen flors en aquella casa.

Nenie, enlloch, en cap banda, etc. Ex.: *Nenie oni trovas justecon sur la tero*, enlloch se troba la justícia sobre la terra. *Ĉie mi aŭdis diri tion, sed mi demandas, ¿kial vi ne estas justaj rilate al vi mem?* *Tio sufiĉas*, per tot arreu he sentit dir lo meteix, mes jo pre-

gunto: ¿per què no sòu justos ab vòsaltres meteixos? Això es lo suficient. *Nenie mi povis aŭskultŝpritan respondon*, enlloch he pogut sentir una resposta sensata.

Tie, enllà, allí, hi. Ex.: *Pli malproksime ol tie*, enllà d'enllà (remarquis que'l primer *enllà* expressa la idea de més lluny, y el segon la idea d'un lloch qu'és la traduhida per *tie*). *Via ĉapelo estas tie*, el vostre barret es allí. *Mi tie havas bonajn amikojn*, jo hi tinch bons amichs.

(Ab la partícula aproximativa *ĉi*, fem *tie ĉi* o *ĉi tie*, que tradueix nostre *aquí*. Ex.: *Tie kaj ĉi tie*, allí y aquí.)

Kie, ahont. Ex.: *Tie estas kie vi povas rajdi sur ĉamelo*, es allí ahont vostè pot muntar a camell. *¿Kie vi trovis ilin?*, ¿ahont els va trobar?

«Derivats». *Multe paroli, malmulte agi, jen ne tiea nek ĉi tiea sed ĉiea afero*, molt enrahonar y poch fer, veusaquí una cosa no d'aquí ni d'allí, sinò de tot arreu. *Mi parolis al vi pri tiu lando, nu, do la tieuloj estas tre mallaboremaj*, vos parlava d'aquell país, donchs do, els homes d'allí són molt peresosos, etc.

INTERROGACIÓ. *Kiom, kiel, kial, kiam, kie*, interroguen per si meteixes, per lo tant, en les frases qu'elles s'hi trobin no s'usará la partícula interrogativa *ĉu*. Ex.: *¿Ĉu vi fartas bone?*, ¿còm se troba vostè (de salut)? *¿Kiel vi fartas?*, ¿Còm se troba vostè?

NEGACIÓ. En les frases en que hi intervingui una de les partícules negatives *neniom, neniam, neniel, nenial, nenie*, no deũ usarse la partícula *ne* ni altra negació. Ex.: *Mi neniam vidis tion*, jo (no) he vist may això. *Mi nenie vidis iun*, enlloch vaig veure a ningü (algü), etc.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirá.)

NOVES

No volèm fer comentaris al discurs del ministre de Gracia y Justicia y a la memoria del fiscal del Suprèm llegida en la obertura dels Tribunals: ja diguerem que no tenim criteri juridich segons ens ho demostra lo que les passa a Espanya, respecte a l'aplicació de

lleys. Però, malgrataixò, tampoch comprenèm que'l govern hagi deixat impune un duel, anunciat per la premsa, y explicat fins els més petits detalls. ¿Es per què els *héroes* són irresponsables? Aleshores lo més senzill fóra procesar al baró d'Albí, president de la lliga antiduelista. Això en un altre país fóra ilògich; aquí ja hi estèm avesats a que pagui

ESPERANTA FAKO

En la venonta oktobro, krom la nomata kurso ĉe la «Espero Kataluna», oni malfermos la jenajn kursojn de Esperanto, delegate de tiu ĉi societo:

Ĉe la «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria» kaj ĉe la «Centre Nacionalista Radical», esprimotaj de signoro E. Albiñana.

Ĉe la «Centre Fraternal de Cultura de Sant Marti» kaj ĉe la «Foment Regional de la Sagrera», esprimotaj de signoro Bonhome.

Ĉe la «Centre Nacionalista Obrer de Gracia», esprimota de signoro Cases.

En la tutsocietana kunveno okazita la 12.ª de la nuna monato, estis elektata la ena societestraro:

Prezidanto, signoro Rosals; vicprezidanto signoro Cases; sekretario, signoro Albiñana (J. B.); vicsekretario, signoro Claramunt; kassisto, signoro Creus; bibliotekisto, signoro Bonet; Voĉdonantoj, signoro Solà, Bonhome kaj Solé.

En la 2.^{an} de la venonta oktobro je la 10.ª nokte, la societo «Espero Kataluna» (Plaça de Sakta Agno, 4, 2.^{an}) komencos senpagan kurson de Esperanto lernigota de signoro Johano B. Albiñana ano el la sama societo.

La klastagoj estos ĉiuj mardoj kaj ĵaŭdoj de la 10.ª ĝis la 11.ª nokte.

En el vinent mes d'octubre, además de l'esmentat curs a «Espero Kataluna», s'obrirán els següents cursos d'Esperanto en nom d'aquesta societat:

En el «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria» y en el «Centre Nacionalista Radical», [explicats pel senyor E. Albiñana.

En el «Centre Fraternal de Cultura de Sant Marti» y en el «Foment Regional de la Sagrera», explicats pel senyor Bonhome.

En el «Centre Nacionalista Obrer de Gracia», explicat pel senyor Cases.

En la reunió general que tingué lloch el dia 21 del present mes, fou elegit el següent Concell directiu.

President, senyor Rosals; vispresident, senyor Cases; secretari, senyor Albiñana (J. B.); vissecretari, senyor Claramunt; tresorer, senyor Creus; bibliotecari, senyor Bonet; vocals, senyors Solà, Bonhome y Solé.

El dia 2 del vinent octubre a les 10 de la nit, la societat «Espero Kataluna» (Plaça de Santa Agna, 4, 2.no) començarà un curs gratuït d'Esperanto, explicat pel senyor Joan B. Albiñana, membre de la meteixa societat.

Els dies de classe serán tots els dimars y dijous de 10 a 11 de la nit.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

INDIFERENCIA. La partícula *ajn*, seguint als adverbis indicats, ens tradueix la idea de indiferencia que nosaltres expressem valentnos dels mots *sigui... sigui*. Ex.: *Kiam ajn vi venos kaj kie ajn mi trovos vin mi estos feliĉa*, *sigui* quan *sigui* que vostè vingui (vindrà) y *sigui* ahont *sigui* que jo'l trobi (trobaré) a vostè, jo seré feliĉ. *Kiel ajn*, *sigui* com *sigui*, no hi fa la manera, etc.

PREPOSICIÓ

Serveix aquesta part de la oració pera indicar la relació que guarden entre si els mots. El seu valor en Esperanto es invariable y precis. Les principals preposicions són les següents:

Al, a, cap a, vers. Ex.: *Mi skribas al vi*, jo escrich a vostè. *Ili iras al Italujo*, ells van vers a Italia. *Venu al ĉi tie*, vingui cap aquí.

(Francès) *à*; (anglès) *to*; (alemany) *zu* (*ersetzt zugleich deu Dativ*). (U. V. Z.)

Ĝis, fins. Ex.: *Ĝis margaŭ*, fins demà. *Ĝis tiam*, fins aleshores. *Ni iru ĝis tin placo*, anèm fins aquell carrer.

(Francès) *jusqu'à, jusqu'à ce que*; (anglès) *up to, until*; (alemany) *bis*. (U. V. Z.)

El, de, (d'), d'entre. Indica la sortida, la extracció, la materia de qui està feta una cosa. Ex.: *Mi eliras el mia cambro, jo surto de ma cambra. El ĉiuj la virinoj, de (d'entre) totes les dones. Havas la reĝo kronon el oro, kaj la kamparanoj vestojn el ĉifonoj, el rey té corona d'or y els pagesos vestits de parrachs.*

Es la preposició qui acompanya'l superlatiu *plej*. Ex.: *La plej granda el ĉiuj, la més gran de totes.*

(Francès) *de, d'entre, é, ex*; (anglès) *from, out from*; (alemany) *aus*. (U. V. Z.)

De, de, (d'), desde. Nostre *de*, quan indica la propietat (genitiu) y el punt de partida; nostre *desde*, en tots els casos. Ex.: *La punto el silko estas de Mario, la randa de seda es de Maria. ĉu vi venas de Londono?, ĉu vostè ve de Londres? De kiam vi ne vidas fraŭlinon vian najbarinon? Jam de longe, ĉu desde quan no veu la senyoreta vehina seva? Desde fa molt (temps). (Nostre proposició per es traduhida derreta del participi passiu per de. Ex.: Nostre raĉa feta esclava per ells, nia gento sklavigita de ili.)*

(Francès) *de*; (anglès) *of, from*; (alemany) *von (ersetzt auch den Genitiv)*. (U. V. Z.)

Da, de. (Després de mots que indiquen mida, pes, nombre o quantitat.) Ex.: *Donu al mi glason de teo, donguim una copa de thè. Se mi petas de vi teleron de viando, vi donos al mi teleron apartenantan al viando, (?! kiu telero povas esti el porcelano aŭ el kristalo; sed se mi petas de vi teleron da viando, vi donos al mi la kvanton da viando, kiun telero povas enhavi, si jo li demano un plat de (de) carn, vostè'm donará un plat qui pertany a la carn (?!), el quin plat pot ésser de (el) porcelana o de (el) cristall; però si jo li demano un plat de (da) carn, vostè'm donará la quantitat de carn qui pot ésser continguda per un plat.*

(Francès) *de (après les mots marquant mesure, poids, nombre)*; (anglès) *is used instead of de after words expressing weight or measure*; (alemany) *ersetzt den genitiv (nach Mass, Gewicht u. dgl. bezeichnenden Wörtern)*. (U. V. Z.)

En, en, dins, a dins, dins de, dintre, a dintre, a, quan expressen la idea de colocació en l'interior. Ex.: *Ideon mi trovis en tiu ĉi libro, he trobat una idea en aquest llibre. En via rigardo, ho belulino! estas belaj promesoj, en vostre esguart, oh hermosa! hi han belles promeses. En viaj paroloj mi ne vidas ofendon, en vostres paraules no hi veig ofensa. En mia poŝo, dins de ma butxaca. Ĝi estas en, ella es a dins. Metu ĝin en, ficaho dins. En la maro estas fiŝoj, dintre'l mar hi han peixos. Ĝi estas en, ella es a dintre. Mi estas en mia domo, jo sócha casa meva.* (Francès) *en, dans*; (anglès) *in (when followed by the accusative), into*; (alemany) *in, ein*. (U. V. Z.)

Inter, entre, entremitj de, quan expressen la idea de colocació entre dues o més coses, però sens indicar el centre (*mezo*), d'aquestes, ni del seu dedins (*en*). Ex.: *Inter glavo kaj muro, entre la espasa y la paret. Inter la amaso, entremitj de la multitud.*

(Francès) *entre, parmi*; (anglès) *between, among*; (alemany) *zwischen*. (U. V. Z.)

Ĉirkaŭ, al voltant de, al rodador de, a l'entorn de. Ex.: *Ĉirkaŭ la kastelo fluas rivero, al voltant del castell hi corre (flueix) un riu. Ĉirkaŭ la benko de la instruistino ludas la ĝeinfanoj, a l'entorn del banch de la institutriu hi juguen els infants. Ĉirkaŭ la urbo, al rodador de la ciutat. Mi venos ĉirkaŭ la oka vespere, vindré al voltant de les vuyt del vespre.*

(Francès) *autour de, environ*; (anglès) *about, around*; (alemany) *um, herum, gegen*. (U. V. Z.)

Sur, sobre, sobre de, sempre que la cosa de qui's parla està tocant, es sostinguda per una altra. Ex.: *Mi lasis la ĉapelon sur tiu seĝo, he deixat el barret sobre aquella cadira.*

- (Francès) *sur* (*en touchaut*); (anglès) *upon, on*; (alemany) *auf*. (U. V. Z.)
- Super**, demunt, demunt de, per demunt, sobre, sempre que la cosa de qui's parla no toca la de sota, no està apoyada en ella, de manera que hi ha un espai entre les dues. Ex.: *La nuboj estas super la vilaĝo kaj pluvo falas sur nin*, els núvols estant demunt de la vila y la pluja cau sobre nosaltres, etc.
(Francès) *au-dessus de, sur* (*sans toucher*); (anglès) *over, above*; (alemany) *über, oberhalb*. (U. V. Z.)
- Sub**, sota, sota de, desota (tocant o sense tocar) Ex.: *La plafono estas super la planko, kaj la apogseĝo estas sur ĝi; la planko estas sub la apogseĝo kaj la plafono*, el sostre està demunt del trespol y la cadira de braços està sobre d'ell; el trespol està sota de la cadira y del sostre.
(Francès) *sous*; (anglès) *under, beneath, below*; (alemany) *unter*. (U. V. Z.)
- Apud**, al costat de. Ex.: *La kuirejo estas apud la mangocambro*, la cuyna es al costat del menjador.
(Francès) *auprès de*; (anglès) *near by*; (alemany) *neben, au*. (U. V. Z.)
- Antaŭ**, devant, devant de. Ex.: *La liono kuŝas antaŭ la tendo*, el lleó jau devant la tenda. *Li marŝadis antaŭ ĉiuj*, marxava devant de tots.
(Francès) *devant*; (anglès) *before*; (alemany) *vor*. (U. V. Z.)
- Post**, darrera, darrera de. Ex.: *Post la domo estas la ĝardeno*, darrera la casa hi ha'l jardí. *Unu post la alia*, un darrera l'altre.
(Francès) *après*; (anglès) *after, behind*; (alemany) *nach, hinter*. (U. V. Z.)
- Pro**, per (a causa de). Ex.: *Malfrue ili venis kaj pro tio ni ne atendis ilin*, vingueren tart y per això no'ls esperarem. *Pro Diol*, per Deu!
(Francès) *a cause de, pour*; (anglès) *for the sake of*; (alemany) *um-willen wegen*. (U. V. Z.)
- Por**, pera (a favor, en benefici de). Ex.: *Mi ĝin faras por vi kaj pro vi*, ho faig pera vostè y per vostè. *Por diri al ŝi ke ŝi venu por promeni*, pera dirli a n'ella, que vingui pera passejar.
(Francès) *pour, en faveur de*; (anglès) *for*; (alemany) *für*. (U. V. Z.)
- Pri**, de, sobre (quan tenen el valor dels giros a *propòsit de, referent a, respecte a*). Ex.: *Li venkas artikolon pri la hieratia afero*, escriu un article sobre la qüestió d'ahir. *Oni diris pri vi ke vi pri ni parolis*, se deya de vostè, que vostè havia enraonat de nosaltres.
(Francès) *sur touchant, de*; (anglès) *concerning, about*; (alemany) *von, über*. (U. V. Z.)
- Per**, ab (quan té'l valor instrumental dels giros *per medi de, valguentse de, ab l'ajuda de*). Ex.: *Ni flaras per la nazo, gustumas per la buŝo, kaj aŭdas per la oreloj*, flayrèm ab el nas, saboregèm ab la boca y ohim per les orelles. *Ŝi manĝis per la fringroj*, ella menjava ab els dits. *Ili vojaĝis per vaporsipo*, viatjaren ab un vapor (es a dir, valguentse d'ell, no en un vapor, això es: dintre en quin cas seria *en vaporsipo*).
(Francès) *par, au moyen de, à l'aide de*; (anglès) *through, by means of*; (alemany) *mittelst, vermittelt, durch*. (U. V. Z.)
- Kun**, ab (companya). Ex.: *Kun tiu ideo mi elirts el la domo*, ab aquesta idea vaig sortir de la casa. *Mi promenas kun vi*, me passejo ab vostè.
(Francès) *avec*; (anglès) *with*; (alemany) *mit*. (U. V. Z.)
- Sen**, sense. Ex.: *Sen vi mi ne povas vivi*, sense vós no puch viure. *Donu al mi vinon sen akvo*, donam vi sens aygua.
(Francès) *sans*; (anglès) *without*; (alemany) *ohne*. (U. V. Z.)
- Tra**, a través de. Ex.: *Tra la tempo kaj la spaco*, a través del temps y de l'espai. *Tra la krado de fenestro li ŝin vidis*, a través de la reixa d'una finestra la va veure.
(Francès) *à travers*; (anglès) *through*; (alemany) *durch*. (U. V. Z.)
- Traus**, a l'altra banda de. Ex.: *Irante tra la arbaro la karavano alvenos trans ĝi*, anant a través del bosch, la caravana arribará a l'altra banda d'ell.
(Francès) *au, delà, traus*; (anglès) *across*; (alemany) *jenseit, über*. (U. V. Z.)
- Preter**, més enllà de, altra, ultra. Ex.: *Preter-*

maro, ultramar. *El tiuj du ĉevaloj kurantaj tra l' kamparo, la nigra ĉar kuras preter la blanka alvenos pli frue ol tiu ĉi trans la rivereton*, d'aquells dos cavalls qui corren a través dels camps, el negre, car corre més enllà del blanc, arribarà més prompte que aquest a l'altra banda del riu. *Irante Okcidenten Ĉilio estas trans Ameriko kaj Ĥinujo preter ĝi*, anant vers l'Occident Xile's troba a l'altra banda de l'Amèrica, y la Xina més enllà d'ella. (Francès) *outré*; (anglès) *beside*; (alemany) *vorbei*. (U. V. Z.)

Kontraŭ, contra, en la part oposada a. Ex.: *Ni batalu kontraŭ ĉiuj*, batallèm contra tots. *Ĉiel li kondukis kontraŭ vi*, ¿com se va conduhir (o portar), contra (o enver, o ab) vostè? *Ni sidis sur tiu benko kaj kontraŭ ni sidis ili*, Seyem en aquest banch, y en la part oposada a nosaltres seyen ells. (Francès) *contre*; (anglès) *against*; (alemany) *gegen*. (U. V. Z.)

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà.)

NOVES

Fins ens fa fàstich parlar de política. Desde'ls politichs que xerren massa com en Romanones y que totes llurs bravates se converteixen en aygua-poll, fins els qui com en Maura sembla que hagin fet vot d'emmudir, ja per purgar els passats excessos de llur substancial xerrameca, ja pera envolcallar llur persona ab el mantell sugestionador del misteri, tots ells ens fan el meteix efecte que'ls administradors d'un patrimoni que se'n va en orris y quina cayguda tenen empenyo en precipitar. El poble, que calla y aguanta, no li ve de nou el portar la feixuga creu que desde llarga data li han carregat a les espatlles; però, ¿y aquells senyors, aquells estadistes, economistes y homes pràctichs, que no dubtaren en ferse odiar per llurs concitadans pera fer el jòch dels politicayres qui, tot passàntlos hi la mà per la esquena'ls hi amagaven l'ou al clatell, aquells que volien estar bé ab els qui manen o poden manar pera treuren quelcòm de profit, que no estàn desenganyats encara? ¿No n'han rebut prou de desayres? ¿Continuaràn rebent o despedint personatges pera que'ls hi plantin una coça, parlant en plata? ¿Seguiràn enviant telegrams de protesta pagant, pera qu'ells de franch se'ls rifin per telègraf?

Es veritat allò que diuen que cada poblé té'l govern que's mereix. Si fossim pessimistes, sinó creguessim en el triomf de les causes justes, fóra cosa de plegar el ram y fer-nos socis de la Cambra de Comerç, del Foment o d'altres corporacions inútils per l'estil

Entre les moltes visites que reben en la presó'ls senyors Manau, Rectó, Soler y Campmany, cal esmentar la d'un aplech de senyoretas y dames catalanes qui el passat diumenge'ls hi feren present d'uns bonichs

cistelletes engarlandats ab la cinta de les quatre barres y contenint delicades lleminadures. Ja pot suposarse que aquest acte comovedor aixampla l'esperit de nostres companys, y els hi comunicà noves forces pera suportar el llur captiveri.

Quan la premsa de Madrid y ses sucursals *El Liberal* y *El Progreso* no's cansen d'insultar y calumniar als catalans, es un gran consol el veure que a l'estranger comença a fersens justícia. Mercix especial menció la campanya catalanista empresa per l'important diari de Perpinyà *Le Petit Catalan*, que li ha valgut moltes felicitacions (entre les qui hi adjuntèm la nostra), y que'ls exemplars sien arrebaçats dels kioskos tan bon punt arriba'l correu de França.

Convocats per la redacció del periòdich *La Tralla*, el dia 30 del que som, a dos quarts d'onze del mati, en el lloch social del «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria», Comtal, 35, se reunirà tots els Parlamentaris de la Solidaritat Catalana, periòdichs adictes a la meteixa y presidents d'entitats, per'acordar si es oportú,—y en tal cas la forma millor de realisarho,—celebrar una ASSAMBLEA GENERAL en la que sols s'aprobaria la conclusió següent:

CATALUNYA VOL L'AUTONOMIA

Inútil creyèm manifestar que JOVENTUT assistirà a l'acte, que s'hi adhereix incondicionalment y farà tots els esforços pera'l millor èxit y realisació dels acorts que's prenguin.

ESPERANTA FAKO

La dua ekskurso farota de la societo «Espero Kataluna» okazos la 7.^{an} de la nuna monato tra la monton *Santa Creu d'Olorde*, elirante de la societo (Plaçon de Sankta Agno, 4, 2.^{an}) je la 6 1/2 matene. Tiu ĉi ekskurso daŭros ĝis la tagmezo.

La segunda excursió que farà la societat «Espero Kataluna» tindrà lloch el dia 7 del mes que som cap a la montanya de Santa Creu d'Olorde, sortint de la societat (Plaça de Santa Agna, 4, 2.^{an}) a les 6 1/2 del mati. Aquesta excursió durarà fins al mitjdia.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Malgraŭ, malgrat, a pesar de. Ex.: *Malgraŭ ĉiuj kontraŭaĵoj, la venko estos al ni*, malgrat totes les contrarietats, la victoria serà nostra. *Malgraŭ ĉio*, a pesar de tots.

(Francès) *malgré, en dépit de*; (anglès) *in spite of*; (alemany) *ungeachtet, obgleich*. (U. V. Z.)

Anstataŭ, en lloch de, en comptes de, en substitució de. Ex.: *Anstataŭ legomoj, metu panon en la korbbon*, en lloch de llegums ficahi pa en el cistell, etc.

(Francès) *au lieu de*; (anglès) *instead*; (alemany) *anstatt, statt*. (U. V. Z.)

Laŭ, segons, conforme ab. Ex.: *Laŭ mia opinio*, segons la meva opinió. *Laŭ naturo*, segons la naturalesa (del natural).

(Francès) *selon, d'après*; (anglès) *according to*; (alemany) *nach, gemäß*. (U. V. Z.)

Dum, mentrés, durant. Ex.: *Dum la tri lastaj tagoj*, durant el tres derrers dies. *Dum mi verŝas akvon sur la ĝardenon, vi ŝutu sablon ĉirkaŭ la bedojn*, mentres jo vesso aygua en el jardí, tu vessa sorra al voltant dels parterres.

(Francès) *pendant, tandis que*; (anglès) *while*; (alemany) *während*. (U. V. Z.)

Po, per, a rahò de (en el sentit distributiu). Ex.: *Kvin po cento*, cinch per cent. *Disdonu la pomojn, unu po ĉiu*, reparteix les pomes a rahò d'una cada hu.

(Francès) *par, au taux de, sur le pied de*; (anglès) *by (with numbers)*; (alemany) *(bie zählwörten) zu*. (U. V. Z.)

Krom, fóra de, excepte, exceptuat-ada (y llurs plurals), en el sentit d'acció (ade-

més de, sense comptar, això apart). Ex.: *Krom leteroj, banderoloj kaj fus nomitaj poŝtaj paketoj oni devas ankorau prilabori la leterojn rekomenditajn...*, ademés de les cartes, les faixes y els nomenats paquets postals moderns, s'ha de trevallar ademés ab les cartes certificades... (*Fundamenta krestomatio*.) *Ŝi estas bela, bona kaj krom tio, riĉa*, es bella, bona y, això exceptuat, es rica. Comparinse'ls exemples següents: *Krom vi ĉiuj miaj najbaroj estas esceptitaj*, ademés de vós tots mos vehins són exceptuats. *Escepte vi ĉiuj miaj najbaroj estas esceptitaj*, excepte vós tots mos vehins són exceptuats.)

(Francès) *hors, hormis, excepté*; (anglès) *without, except*; (alemany) *ausser*. (U. V. Z.)

Ĉe, a, en (vègintse'ls exemples que segueixen). Ex.: *Ĉe ni, tio estas kutimo*, en nosaltres, això es una costum. *Oni ofte povas observi ĉe la infanoj antaŭtempn malgajecon*, sovint se pot observar en els noys una tristesa prematura. (En cap dels dos casos expressem ab nostra preposició *en* la idea precisa d'interioritat.) *Ĉe la pordo de mia domo estas florpoto*, a la porta de casa meva hi ha un test. (No precisem en aquest cas si el test es a dintre, a sobre, a sota, etc., de la porta. El test pot estar en el dintell o fóra del march de la porta, o penjat a les batents, o a un costat; no es cap d'aquestes idees determinades les que tractem d'emitiir, sinó simplement la de que'l test se troba en lo que podriem nomenar radi d'acció de la porta.)

F. PUJULÀ Y VALLÉS

(Seguirà.)

havia vist treballar may, la senyoreta Xirgo, s'encarregà, a darrera hora, del paper de protagonista. Feu una escena en el primer acte d'una veritat y un sentiment extraordinari, y en altres passatges tingué detalls ben justos. Encara qu'es molt aventurat parlar

d'una actriu vista en una sola obra y en ay-tals condicions no'm sé estar de creure que la senyoreta Xirgo pot arribar a ésser una bona actriu, puig sembla tenir *fasta*.

EMILI TINTORER

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

(Francès) *chez*; (anglès) *at*; (alemany) *bei*. (U. V. Z.)

For, fòra, fòra de (en el sentit de lluny, es a dir: no en el sentit contrari de *en dintre*, sinó en el contrari de *apud*, al costat). Ex.: *For, for!*, fòra, fòra! *La soldatoj estas for siaj vilaĝoj*, els soldats són fòra (lluny) dels seus pobles. (Francès) *loin, hors*; (anglès) *forth crit*; (alemany) *fort*. (U. V. Z.)

Ekster, a fòra, defora, a fòra de, defora de... (en el sentit oposat a *en, dintre*). Ex.: *Ekster la vilaĝo estas arbaro*, a fòra del poble hi ha un bosch, etc. (S'usa aquesta preposició també en el sentit d'exclusió.) Ex.: *Ekster sia beleco ŝi nenion pli havis*, fòra de sa bellesa ella no tenia res més. (Francès) *hors, en dehors de*; (anglès) *outsides, besides*; (alemany) *ausser, ausserhalb*. (U. V. Z.)

Je, tradueix totes les preposicions. («Cada preposició té en Esperanto un valor invariable y ben determinant. qui determina son us. No obstant, si la elecció d'un a altre no es prou clara, s'usa la preposició *je*, qui no té valor propi. La claretat de l'idioma no'n pateix gens, car en totes les llengües s'usa en semblant cas una preposició qualsevol sancionada per l'us.» *Regla 14. — Gram. Fon. Zam.*)

ACLARACIÓ. La traducció de l'Esperanto al català de les preposicions, no ofereix cap dificultat desde'l moment que'l valor d'elles se veu clar y precis. La preposició *je* ve indicada pel sentit de la frase. La traducció del català a l'Esperanto sens ésser gayre més dificultosa requereix alguns cuydados més.

En primer lloch cal no oblidar que no són els mots lo qu'hem de traduir sinó les idees; així la preposició de la frase *passajo pel carrer*, no la traduirem per *pro*, qui expressa la idea de *a causa de*, sinó que ho farem valentnos de *sur*, sobre, o *tra*, a través, perque es aquesta la idea que volèm emitir. Però no sempre la idea que volèm emitir ab una preposició del nostre idioma tindrà la seva preposició corresponenta en Esperanto, o si la té, no sempre la tindrem presenta a nostra memoria; en aquest cas, avans d'usarne una d'impropria, tenim a nostra disposició la preposició *je*, qui per traduirles totes, tradueix també la del cas en que'ns trobem.

ACUSATIU. Queda dit repetides vegades que l'acusatiu s'indica ab la terminació *n*, qu'es lo que caracteriza al complement directe, això es, al qui reb l'acció dels verbs transitius, y que aquesta terminació de la declinació sols la prenen els substantius (participis ab terminació substantiva), adjectius participis ab terminació adjectiva) y els pronoms.

Ademés del servey d'indicar el complement directe, l'acusatiu ne presta en Esperanto dos més: el d'indicar *la supressió d'una preposició*, y el d'indicar *la direcció vers...*

SUPRESSIÓ DE PREPOSICIONS. Quan no volèm usar cap preposició, sia pera evitar la repetició, sia perque no trobem l'adequada y no volèm emplear la *je*, sia per les exigencies del ritme en la poesia, o per altra causa qualsevol no hem de fer sinó posar en acusatiu el complement indirecte. Emperò això sols podèm y devèm ferho quan el sentit de la frase resultant no's presta a cap ambibologia. Ex.: *Mi veturis du tagojn kaj unu nokton* (*Ekzerco Zam.*) El fet de que'l verb *veturi*, *anar ab carruatge* es reflexiu impedeix creure que *tagojn* y *nokton*, qu'estàn en acusatiu, reben l'acció de viatge, y per lo tant l'acusatiu aqui ens indica sense cap mena de dub-

tes que s'ha suprimit una preposició que no pot ésser altra que una preposició de temps: *Vaig viatjar durant dos dies y una nit. Obei la patron (Eks. Zam.)*, obehir al pare. Aquí també s'ha suprimit la preposició *al* perquè cap confusió es de tēmer.

Podém dir *pardoni la malamikon*, perdonar a l'enemich, enloch de *pardoni al la malamiko*; emperò devém dir sempre *pardoni al la malamiko lian kulpon*, perdonar a l'enemich sa culpa, car si diguessem *pardoni la malamikon lian kulpon*, no sabriem qui era'l perdonat y què lo perdonat, si la culpa o l'enemich.

D'aquesta regla, diu el doctor Zamenhof en sos Exercicis, se'n dedueix, que quan no sabém si un verb exigeix o no l'acusatiu, es a dir, quan no sabém si el verb es o no actiu, podém usar sempre l'acusatiu. Els dos darrers exemples citats ho son d'aquesta deducció.

DIRECCIÓ VERS... Pera bécompendre aquesta regla tinguis present en primer lloch qu'en Esperanto «tota preposició exigeix per si meteixa al nominatiu». (*Regla 8. — Gram. Fon. Zam.*) Aquesta regla de pas ens recorda que'l complement directe no va may acompanyat de preposició; sols hi van els indirectes pera indicar que s'ha suprimit la preposició.

En segón lloch recordis qu'en Esperanto sols hi han dues preposicions de direcció: *al*, *a*, vers, cap a, y *gis*, fins, fins a.

Y en tercer lloch, que no s'usen dues preposicions juntes en una meteixa frase com fem en català pera expressar al meteix temps que la direcció la situació del lloch ahont ella va endreçada: *cap a sobre*, *al demunt*, *cap al costat*, etc., etc. (En aquests casos podriem dir que *sobre*, *demunt*, *costat*, etc. tenen el valor de substantius.)

(*Seguirá.*)

F. PUJULÀ Y VALLÈS

NOVES

Primer Congrés internacional de la Llengua Catalana. Tercera llista de les adhesions rebudes a JOVENTUT fins avuy:

Pere Roca y Forgas, March Rocamora y Rosés, Circul Republicà Federal Instructiu de Sabadell, Domingo Bonet, Geroni Zanné, Peré Cervera, Pau Figuerola Ferreti, Ernest Vilaregut, F. Pujulà y Vallès, Joseph Bosch. Queda tancada aquesta llista.

El *meeting* de Solidaritat que's celebrà diumenge a Lloret de Mar fou importantíssim, assistinhi moltes representacions d'entitats de tot Catalunya, especialment de les comarques de Barcelona y Girona, y essent interminable la llista de les adhesions. La pintoresca vila de la costa de Llevant era tota animació: sos habitants lluhien llur mellor roba, en particular les noyes, qu'en llur majoria ostentaven sobre'l pit llaços ab els colors de nostra bandera. A la entrada de la vila s'hi havia aixecat un arch de triomf en homenatge als solidaris. Malgrat l'entusiasme popular, el governador volgué oposarse a la voluntat del poble y prohibí que'l *meeting* se fes a la plaça. Se celebrà en una horta adornada ab patriòtics emblemes, acudinhi una gentada nombrosíssima que aplaudi ab entusiasme'ls discursos dels senyors Bonaventura Cunill, Frederich Puig Samper, Francesch Gambús, Joan Ventosa y Calvell, Francesch Cambó y Eusebi Corominas, els quals enaltiren el moviment polítich de Solidaritat pel bé que pot reportar a l'Estat y per lo que contribueix a des-

pertar els sentiments patriòtics dels catalans. Els oradors, després del *meeting*, se trasladaren a Santa Cristina, en qual bell lloch, enfront d'aquella mar tan lluminosa y tan catalana, hagueren d'improvisar altres parlaments a instancies del poble que'ls havia acompanyat en llur recreativa excursió. Aquest segón *meeting*, encara que improvisat, fou tan important com l'altre y potser més corprenedor. Parlaren els senyors Agulló, Frigola, Peris, Mas (obrer), Salvatiella, Cambó, Puig Samper, Bofill, Ventosa y Corominas.

No menys important resultà'l *meeting* de Premià de Mar, en el que parlaren els senyors Fontcuberta, Vinyals, Puigmal, Companys, Gambús y Escllassans. Es digna de lloança l'Associació Catalanista de Premià per la organissació d'aquest acte, al que hi assistiren innumbrables representacions d'entitats catalanistes y republicanes, y una comissió de senyorettes de l'Associació de Lectura Catalana, actualment redactores també d'*Or* y *Grana*. Els conceptes emesos pels oradors foren altament patriòtics y encoratjadors, essent rebuts ab grans aplaudiments.

Notabilíssim fou també'l *meeting* qu'en l'Associació Obrera Nacionalista de Gracia va tenir lloch el meteix prop passat diumenge, el qual evidencià que'l obrer català, cada dia més culte, va engroixint constantment les files del nacionalisme. Parlaren els senyors Pijoan, Rodergas Calmell, Jaumandreu, Llaporta, Rahola, secretari de la «Lliga Regio-

Acabat d'escriure això'm disposava a enviar les quartilles a la impremta, quan en Quimet, el practicant tafaner, arriba de *NoveJades*, de sentir el discurs del senyor Unamuno.

—¿Què tal?, li pregunto.

—Molt y de tot, però... però...

—Però ¿què?

—Ja veurà ja li explicaré. ¿Sab quant treyem un cove d'escombraries? Donchs es lo meteix:

troços de prospectes y reclams, més o menys científichs; fullaraca, bocins de poesies, òssos, pinyols, coses que lluhem y coses que no se saben lo que són, y fins coses que poden; y al fons del cove... caca.

—¿Veus, home, veus?... T'està bé... perquè hi anaves!

R. VALLÈS Y RODERICH

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Donchs bé, en virtut de tot això podèm dir, que sempre que derrera d'una preposició hi trobèm un acusatiu, aquest ens indica la supressió de la preposició de direcció *al*, y a] traduhir traduhirèm aquesta devant de la que hi hagi. Ex.: *La birdo flugas en la ĝardenon*, l'aucell vola cap a dintre del jardí. Y sempre que volguèm expressar la direcció y no volguèm usar la preposició *al* o no la poguèm usar per avernhí un'altra en la frase, usarèm l'acusatiu. Ex.: *Tie*, en aquest lloch, aquí; *tien*, cap a aquest lloch. *La hundo saltas sur la seĝo*, el goç salta sobre la cadira; *la hundo saltas sur la seĝon*, el goç salta cap a sobre de la cadira.

Les preposicions *al* y *ĝis*, per lo meteix que ja per sí soles indiquen la direcció no van may seguides de l'acusatiu. Sempre que volguèm indicar direcció, sinó usèm una d'aquestes dues preposicions, usarèm l'acusatiu.

— En resúm, l'acusatiu ens indica:

1.er *El complement directe*, quan el verb de la oració principal es transitiu. Ex.: *Mi manĝas la blankan panon*, menjo'l pa blanch (pa blanch, es el complement directe). *Dankon*, mercès (mercès es el complement directe, car la frase es *mi donas al vi dankon*, jo vos dono mercès). *Bonan tagon!*, bon dia! (això es: *mi deziris al vi bonan tagon*, vos desitjo bon dia).

— Les soles parts de la oració qui prenen aquest acusatiu són: els substantius, els participis ab terminació substantiva, els adjectius, els participis ab terminació adjectiva,

y els pronomis. Ex.: *Mi vidas la promenantojn multe parolantajn kaj vian belan ĉevalon*, jo veig els qui passegen enrahonant molt y vostre hermós cavall.

2.^{on} *La supressió de la preposició*, quan el verb de la oració principal es intransitiu. Ex.: *Mi promenas la bestaron*, jo'm passejo entre'l remat. (Perque l'acusatiu indiqués el complement directe, el verb hauria d'esser *promenigi*, fer passejar, fer esdevenir pas-sejant.)

— Les parts de la oració qui prenen aquest acusatiu són les nomenades anteriorment.

(Les dates, preus, mides, el complement que indica la duració de la acció, se posen en acusatiu perque se suprimeix la preposició. *La duan de jannaro* (en la dua de jannaro), el dos de janer. *Mi restas ses tagojn* (mi restas dum ses tagojn), resto sis dies, etc., etc.)

3.er *La direcció*, derrera de preposició sempre, y quan el verb de la oració principal essent intransitiu indica moviment vers... Ex.: *En la kaĝon*, cap a dintre de la gabia. *Mi iras mian domon*, me'n vaig cap a la meva casa. *Li vojaĝas Bacelonon*, ell viatja cap a Barcelona.

— Les parts de la oració qui prenen aquest acusatiu són les nomenades anteriorment y ademés els adverbs de lloch. Ex.: *Ili kuras hejmen*, ells corren cap a casa (*hejme*, a casa, a la llar; *dome*, a la casa, a l'edifici). *Ĝi flugas tien*, vola cap allí.

CONJUNCIU

La conjunció serveix pera unir les oracions o'ls mots. Les principals conjuncions són: *Kaj*, y. *La grandaj urboj kaj la belaj vi-*

laĝoj, les grans ciutats y els bells pobles. *Tiu kaj alia*, aqueix y altre.

Ke, que. *Estas necese ke mi diru al ĉiuj*, es necessari que jo digui a tothom

Aŭ, o. *Prenu la tranĉilon aŭ la tranĉaŝon*, prengui el ganivet o la tallada.

Se, si (en el sentit condicional). *Mi estus feliĉa se mi povus trovi tion*, jo seria feliç si pogués trobar allò.

Ĉu, si (en el sentit interrogatiu indirecte y en el dubitatiu). *Ĉu scias ĉu vi venos aŭ ne?* *Ĉu qui sab si vostè vindrà o no?* *Diru al mi ĉu tio ne estas danĝera!*, diguin si això no es perillós!

Ĉar, perque. *Li manĝas ĉar estas malsata*, menja car tè debilitat.

Kvankam, anch que, si bé, no obstant que. *Kvankam vi ne venas ni foriros*, anch que vostè no bé, ens en anirèm. *Kvankam li ne estas prava, vi ne devas maleslimi lin*, si bé ell no te rahò, vostè no deu despreciarlo, no obstant qu'ell no té rahò... etc., etc. (No's confongui ab *tamen*, no obstant.)

Kvazaŭ, com si, meteix que. *Li ploradis kvazaŭ li estis infano*, va plorar com si fos un noy. (*Li ploradis kiel infano*, va plorar com un noy.) *Li ĝemis kvazaŭ oni lin mortigis*, gemegava com si el matessin. (*Li ĝemis kiel la mortantoj ĝemas*, gemegava com gemequen els qui moren.) *La kvazaŭ ebriatero*, la terra meteix que aubriaga.

— Ademés de les conjuncions unusilàbiques, hi han els giros conjuncionals formats per la unió de varis mots: *tuj kiam*, tot seguit que; *esceptinte ke*, a menys que; *tial que*, perque; *por ke*, pera que, etc., etc.

INTERJECCIÓ

Nu, bé!, donchs bé!, y ara!, y en general totes les nostres.

Hol, oh! *Ho ne, neniel!*, oh no, de cap manera!

Ho vel, exclamació de dolor, de desesperació. *Ho vel ne kalkuleblaj estas la mortintoj*, Oh! incalculables són els morts!

AFIXES

Els afixes són mots que's posen avans o després de les arrels y modifiquen el seu valor en el sentit per ells indicat. Quan se afe-

geixen al devant de les arrels reben el nom de *prefixes*. quan darrera, de *sufixes*.

En general tota arrel esperanta es un afixe car pot unirse a les altres pera modificar el seu significat, emperò n'hi han d'altres qui s'usen correntment y són aquestes quina significació anèm a explicar. Ells són el gran auxiliar de la simplicitat de l'Esperanto, mercès a n'ells el diccionari d'arrels pot ésser, com es, curt y la riquesa y precisió de l'idioma més gran que la dels idiomes naturals.

La unió d'un afixe a una arrel ens dona una arrel nova susceptible de pendre totes les terminacions y esclava de totes les regles generals de l'Esperanto.

PREFIXES. *Al*, a, vers, cap a. *Porti*, portar; *alporti*, aportar. Ex.: *Mi portas ĉapelon sur kapo, kaj li alportas al vi leteron*, jo porto barret en el cap y ell vos aporta una carta. *Juĝi*, jutjar y judicar; *aljuĝi*, adjudicar. *Post juĝi lin, oni al li aljuĝis la premion*, després de judicarlo li adjudicaren el premi. *Aliri*, anar vers; *aliri*, atraure, etc.

El, de (d'), d'entre. Indica la sortida o'l total acompliment de l'acció. *Tiri*, estirar, tirar; *eltiri*, extreure. Ex.: *Por eltiri naŝlon el la muro vi devas tiri ĝin, ĝin altirante al vi*, pera extreure un clau de la paret heu de tirar d'ell, atrayentlo cap a vós. *Eliri*, sortir; *elpensi*, inventar. *Ĉu kion novan elpensos la servistino por ne eliri, ne aliri al la fonto kaj ne elĉerpi el ĝi akvon?*, *ĉu* inventarà de nou la minyona pera no sortir, no anar a la font y no pouarhi aygua? *Elparoli*, pronunciar; *ellerni*, estudiar profundament, etc.

De, de (d'), desde. Indica'l moviment a partir d'un punt. *Meti*, posar. Ex.: *Lacigata pro ĝia pezo mi demetis la valizon sur teron*, cançat del seu pes vaig depositar la maleta en terra (cap a sobre de la terra). *Veni*, venir; *deveni*, devenir, etc.

For, fóra, fóra de. Indica l'allunyament ocasionat del modo que expressa l'arrel ab qui s'ajunta. *Forkuri*, fugir. *Por foriri vi devas eliri*, pera anàrvosen heu de sortir. *Forporti*, emportarsen.

F. PUJULÀ Y VALLÉS

(Seguirà.)

donà algunes primeres audicions. Després de la obertura d'*Egmont*; de Beethoven, *Fulla d'album* de Sancho Marraco, de delicada factura; *Mascarada* de Rodriguez Alcántara, peça de concert de rebuscats efectismes y migrada inspiració, que no obtingué cap èxit, malgrat sa bona interpretació; y l'admirable concert de Dvorák, en el qual en Casals estigué verament admirable, secundat ab amore per la orquestra.

Marines, croquis pera orquestra de corda de V. M.ª de Gibert (obra que obtingué'l premi de l'Associació Musical en la 3.ª Festa de la Música Catalana), obri la tercera part de la vetlla. L'obra del jove músich es digna de lloança, pel gran estudi d'harmonia que demostra en l'autor. Per altra part, com

gayrebé tots els premiats enguany en la Festa de la Música Catalana, a manca de gran inspiració, ha donat probes d'haver estudiat profitosament, mostrantse fort en tecnicisme. Els dos temps de que consta'l *croquis*—com si diguessim *bonança y tempesta*—foren molt ben executats.

En la *Elegia* de Fauré y en les hermoses *Variacions simfòniques* de Boellmann, en Casals y la orquestra's guanyaren honrosament l'entusiasme del públich, més nombros qu'en el primer concert.

El mestre Lamothe pot començar a estar satisfet de la seva obra artística. Demostrá, força millor que'l passat hivern al Liceu, ses bones condicions de director.

C. KARR

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LENGUA ESPERANTO

(Continuació)

En, en, dintre, dins. L'acció té lloch cap a dintre. *Volvi*, rotllar, enrotllar; *envolvi*, embolicar. Ex.: *Por envolvi la libron, mi volvas paperon cirkaŭ ĝi*, pera embolicar el llibre, enrotlló paper al voltant d'ell. *Skrib*, arrel del verb escriure; *enskrib*, arrel del verb inscriure; *enskribo*, inscripció. *Spir*, arrel del verb respirar (cap a dintre y cap a fóra): *elspiri*, respirar cap a fóra; *enspiri*, respirar cap a dintre. *Spezi*, girar fondos; *elspezi*, gastar; *enspezi*, cobrar, percibir, etc.

Bo, indica'l parentesch resultant d'un matrimoni. *Bopatro*, sogre; *bopatrino*, sogra; *bofilo*, gendre; *bofrato*, cunyat, etc.

Dis, indica la divisió, la separació, la disseminació, la dispersió. *Se mi fetas unu libron tra la fenestro, alian tra la pordo kaj alian sub la lito, mi diros ke mi disjetis la librojn*, si llenço un llibre per la finestra, un altre per la porta y un altre sota'l llit, diré qu'he llençat (dispersantlos) els llibres. *Tiu semas, kiu metas semon en la teron, sed, kiu la semojn disjetas en la sulkojn, tiu dissemas*, el qui posa una llevor en la terra, sembra; emperò, el qui llença les llevors escampantles en els solchs, disemina.

Ge, indica'ls dos sexes. (S'usa afixantlo al masculí.) *Gefiloj*, fills y filles. Ex.: *La bofrato de mia kuzino havas du gefilojn*, el cunyat de ma cosina té un fill y una filla. *Gepatroj*, pares y mares; *geavoj*, avis y avies; *geedzoj*, marits y mullers. (Remarquis: 1.er Que aquests substantius s'usen en plural; així ho requereix la llògica. Quan d'una d'aquestes noves arrels *gepatr'*, *geav'*, *geedz'*, etc., ne fem un adjectiu, aleshores l'usarèm en singular si el cas ho requereix: Ex.: *La gepatra domo*, la casa dels pares. Lo meteix, si d'elles ne fem una altra arrel com, per exemple, si els hi sufíxem el mot *ar*, reunió. Ex.: *La gepatraro*, la reunió dels pares y mares; *la gepatraroj*, les reunions..., etc. 2.^{on} De cap manera s'ha d'entendre que aquest prefixe indica dualitat; per lo tant, *gepatroj* no vol dir *pare y mare* sinó *pares y mares*. Es clar que si parlem de *liaj gepatroj*, *els seus pares*, el sentit comú ens indica en Esperanto que's tracta d'un pare y una mare perque *ell* no pot tenirne més de cada classe, com ens ho indica en català malgrat no més usèm al masculí. Emperò si dich *iliaj gepatroj*, *els pares (y mares) d'ells*, les parelles podrán ésser tantes com individus signuin *ells*. Com si dich *miaj gefiloj*, no s'ha d'entendre precisament que tinch un fill y una filla, sinó que tinch fills y filles: la quantitat la precisaré ab el

cardinal corresponent. 3.er Aquest prefixe, no l'usarem ab les arrels qui ja per si meteixes indiquen els dos sexes, com per exemple l'arrel *hom*, individu de la especie humana.) (*Estas multaj homoj en la kunveno*, hi ha molta gent a la reunió, y no, *estas multaj gehomoj*.) (Podrèm si dir *geviroj*, car *vir* es l'arrel de *mascle*, *varó*, *home*.)

Pra, bes, rebes, primitiu. Indica'l parentiu llunyà en totes les linies. Ex.: *La praavo*, el besavi; *la pranepo*, el fill del nèt. Observis aquest exemple: *la pradomo*, la casa payral.

(Francès) *primitiv bis*; — (anglès) *primordial great*; — (alemany) *ur*. — (U. V. Z.)

Mal, indica la idea contraria. *Fermi*, tancar; *malfermi*, obrir. *Supreniri*, pujar; *mal-supreniri*, baixar. *Bona*, bo; *malbona*, dolent. *Ŝparemulo*, estalviador; *mal-ŝparemulo*, pròdich (un). *Vere*, verament; *malvere*, falsament, etc. Cal no confondre aquest prefixe ab:

Ne, qui aporta a les arrels la idea de negació, ni ab:

Sen, qui hi aporta la idea de no possessió. Ex.: *Ne tial ke virino estas nebela ni povas diri ke ŝi estas malbela*, no per que una dòna no es bella podèm dir qu'es lletja. *Afero netaŭganta por nia laborado estas neutila, afero malhelpanta ĝin estas malutila*, una cosa qui no serveix pera'l nostre trevall es inútil, una cosa qui li posa obstacles (*helpi*, ajudar; *malhelpi*, impedir) es perjudicial. Un home sense cabells (*haroj*) el nomenarem *senhara* (calvo); la fusta es *nehara*. *Ju povas esti nebona sed tio ne signifas ke li estas malbona*, algú pot no ésser bo, emperó això no significa que sigui dolent.

Ek, indica'l començament de l'acció, o l'acció momentania. Ex.: *Vidi*, veure; *ekvidi*, apercibir. *Krii*, cridar; *ek-krii*, exclamar. *Sidi*, seure; *eksidi*, asseures. *Multaj homoj ĉe sia ekdormo repasigas la tagajn agojn*, molts homes al adormirse repassen els fets del dia.

Re, indica la repetició, la reiteració de la acció en si, sense que sigui necessari

que'l qui fa l'acció la segona vegada, sigui el meteix qui l'ha feta la primera. Si dono un llibre a algú y després ne dono un altre, *mi redonas libron*, jo dono un llibre; si aquell qui l'ha rebut me'l retorna, *li redonas ankaŭ libron*, ell també redona un llibre. *Spegulo refetas la radiojn, kiuj falis sur ĝin*, un mirall relleña (reflecta) els raigs, qui caigueren sobre d'ell. *La pilko resaltas de la tero*, la pilota resalta (rebota) de terra, etc.

Com queda dit, tot mot en general, preposició, substantiu, etc., pot ésser considerat com a prefixe y usat com a aytal.

SUFIXES. *In*, indica'l femení, la femella.

Fianĉo, promès; *fianĉino*, promesa. *ĉevalo*, cavall; *ĉevalino*, euga. *Frate*, fraternalment (a la manera dels germans); *fratine*, fraternalment (a la manera de les germanes).

Id, indica'l descendent. *Ido*, descendent. *Koko*, gall; *kokido*, poll, pollastre; *kokidino*, polla. *Reĝo*, rey; *reĝido*, descendent de rey, princep; *reĝidino*, descendenta del rey, princesa; *reĝino*, reyna; *reĝinido*, princep descendent de la reyna; *reĝinidino*, princesa descendenta de la reyna.

Et, indica'l diminutiu. *Infano*, noy; *infaneto*, noyet. *Filino*, filla; *filineto*, filleta. *Ondetoj*, onadetes. *Ŝipeto*, barquet. *Beleta*, boniquet.

Eg, indica l'augmentatiu. *Domo*, casa; *domego*, casassa. *Bonega*, bonissim. *Belega*, bellissim. *Pluvi*, ploure; *pluvegi*, diluviar.

Ar, indica la reunió, la colecció. *Arbo*, arbre; *arbaro*, bosch. *Ŝtupo*, grahó; *ŝtuparo*, escala. *Homaro*, humanitat. *Sablo*, sorra; *sablaro*, platja. *Ŝtono*, pedra; *ŝtonego*, roca; *ŝtonegaro*, roquer. *Insulo*, illa; *insularo*, arxipelach. *Ŝiparo*, esquadra; *ŝipetaro*, esquadrilla; *ŝipareto*, esquadreta. *Per la lasta ŝipbatalo oni vidas ke estas pli bona ŝipegareto ol ŝiparetago*, ab la derrera batalla naval s'ha vist qu'es mellor una petita reunió de barcos grans que una gran reunió de barcos petits. *Brutaro*, remat.

Er, indica l'element, el fràgment, el gra. *Sablero*, gra de sorra; *fajro*, foch; *fajrero*, guspira. *Stonero*, espurna de pedra. *Greno*, blat; *grenero*, gra de blat. *Polvo*, pols; *polvero*, gra de pols.

Ad, indica la duració, la continuació en la acció o la idea expressada per l'arrel. *Parolo*, paraula; *parolado*, discurs, enrahonament. *Pafo*, tret; *pafado*, tiroteig. *Çeesto*, l'estar (en un puesto); *çeestado*, la estada. *Mortigi*, matar; *mortigu ilin!*, màtals!; *mortigadi*, *jen la sultio de iaj viroj!*, matar, veusaqui

l'ofici d'alguns homes! (La *facultat de...* se expressa ab aquest sufixe. *Penso*, pensament; *pensado*, el pensar, la facultat de pensar. *Progreso*, progrés (un); *progresado*, el Progrés.)

An, membre, habitant, partidari. *Regno*, reyalme; *regnano*, ciutadà (del reyalme); *urbano*, ciutadà (de la ciutat). *Klubo*, club; *klubano*, soci del club. *Kristo*, Christ; *kristano*, cristià (un). *Lejdo*, Lleyda; *lejmano*, lleydetà.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(Seguirà.)

L'IDEAL

Si, maniàtica, exaltada... ¿Què vols ferhi? Es el meu caràcter viure per lo que jo crech la gran obra, el triomf de l'Amor, l'aixamplament de la existència, la destrucció dels límits... No te'n riguis; he fet un somni de felicitat terrenal que vull realisar.

¿Me preguntes per què esvaheixo la calma del meu *benestar* ab aquesta agitació inútil del meu esperit? Justament les meves idees són el braser de la nova existència. ¿Què seria la vida si no's tingués un *propòsit*?

No, no hi ha *benestar*, no hi ha satisfacció possible sens aquesta ardenta passió d'un *més enllà*.

¿Còm pots viure tu en la trista conformitat de lo existent? ¿No veus que *vegetem* entre un sens fi de fingiments y restriccions? ¿Per què no hem de poder viure una vida *total* y sense límits?

Es el meu Ideal: la vida viscuda *completament* en la satisfacció de tots els bons desitjos, en la expansió de totes les forces y totes les alegries! Y quina felicitat, amiga, el tindre la esperança de veure'l realisat!

Ja sé que tu no te'n preocupes de tot això; ets egoista, no vols violentar el teu cervell ab preocupacions qu'esvahirien la teva tranquil·litat, vius perque sí, sense cap ansia de millorament... Però ¿es possible que tu, una jova intel·ligenta que tens noblesa en el cor acceptis l'absurda afirmació de que la dona ja'n té prou ab *la feyna de casa* y no déu inquietarse per les idees que cambien el món? No, no pot ésser; tu canviaràs de pensar

com he canviat jo també, canviaràs forçosament quan se desvetlli en tu l'esperit d'examen, quan comencis a sentir aquesta poderosa necessitat de compèndreho tot y de *saber*...

Y no'n dubtis: es en la passió de l'Ideal ahont trobaràs totes les satisfaccions y totes les alegries! Ah! Sentir la satisfacció, tenir la felicitat de veure'l pervindre conquistat, l'obra feta obrint a l'infinit l'horitzó de la Vidal...

XAVIER DE ZENGOTITA

NOVES

La *Unió Catalanista* celebrarà'l vinent diumenge Concell General de Representants pera l'aprobació dels comptes de l'any, admissió de socis individuals y colectius, elecció dels càrrechs de vispresident, tresorer y un vocal de la Junta Permanent, y discussió de les proposicions que's presentin.

El primer Congrés de la Llengua Catalana ha closes les sessions; les festes són acabades, nostres benivolguts hostes han retornat a llurs llars, quedant ells y nosaltres lligats ab el dolç lligam de l'amor a Catalunya. Mes la tasca no es pas finida; ara es quan de bo de bo comença. Ara vindrà la votació de les conclusions, y mercès a l'encertat sistema proposat pel benemèrit mossèn Alcover, tots els congressistes hi pendrán part y podrán ferho ab tota consciència, sense'l perill de deixarse enlluhernar per la eloqüència d'un orador, mestre en el bell parlar.

Aviat podrèm estudiar en el volùm de les deliberacions les importants qüestions discutides, y podrèm treballar pera qu'en el proxím congrés se corretteixin certes deficiències que'ns ha fet veure la pràctica. Però mentres tant lo que cal es treballar de fort y de ferm.

que pot ésser el poema en conjunt; el fragment premiat resulta interessant com a episodi, més necessita, a manca de lo restant del poema, la preparació de diversos fragments de les cròniques pera posar al lector en situació. Y aquí podríem dir de bell nou lo qu'hem insinuat avans: ¿còm no ha tinguda'l senyor Girbal l'abnegació de presentar als Jochs tot el poema d'una peça, si es que ja'l té llest, o la virtut d'esperar a tenirli, enlloch d'anticiparnos mostres sense valor absolut del meteix? Tot això revela presses y impacients perjudicials pera'l conjunt de l'obra futura; aquest desglossament traheix les ansies d'acudir als Jochs Florals en requesta d'un premi, comproment així la llibertat omnimoda que ha de tenir l'escriptor pera fer y desfer durant la gestació de la obra, mentres que d'aquesta manera resta compromès moralment a no rectificar son treball en allò que ja ha passat a coneixement del públich.

El primer accésit a la Viola fou guanyat pel senyor Gabriel Alomar ab sa poesia *Dins la Basilica*, correcta, emperò mancada de transcendència.

El Premi de la Copa pera composicions en proa l'obtingué en Joseph Morató ab *El fill de la nit*. Es una narració conformada a l'estil de rondalla pera nins, si bé ab notes d'un realisme punyent qui la fan més a propòsit pera homes grans. Constitueix una bella mostra de prosa literaria, qui ofereix ademés freqüents probes de l'abundós lèxich rural ab que compta l'autor.

Del terror, poesia distingida ab un premi de la Lliga Regionalista de Sabadell, es obra

d'en Manel Folch y Torres, y ve a constituir una macàbrica fantasia sobre la Revolució Francesa.

En Joseph M.ª Folch y Torres resulta guanyador del Premi del Centre Català de Santiago de Cuba ab sa narració en prosa titulada *Passió y Mort*. Se tracta d'un xamós idili, ben desenrotllat y en el qual pot remarcar-se l'estudi directe del llenguatge popular de les encontrades pirenenques.

Obtingueren distincions, ademés, les composicions *Goigs del Benaventurat Pere Almató* del Reverent Collell, y la titulada *Corpus* de Mossen Paradedá y Sala.

Finalment, en son *Discurs de Gracies* el senyor Lluís B. Nadal se limità a complir sa part de tasca en un parlament breu, y en el qual no hi trobè continuada la costum de fer en aquest document l'estudi d'alguna qüestió concreta de llengua o de literatura (o de política) catalanes. Apart d'això, el discurs es digne d'un escriptor pulquerim com té acreditat ésserho'l senyor Nadal.

El volùm dels Jochs Florals de 1906 resulta en conjunt, com ja hem dit al començar, un bon xich pobre; convé, donchs, infondre nova sava a la venerable Institució, y si la reglamentació a que està subjecta resulta avuy per avuy massa estricta pera donar pas a les corrents noves (en allò que les corrents noves tinguin d'aprofitable y benèfic) facis en bona hora un nou reglament que permeti als Jochs fer durant mitja centuria més la via gloriosa que ha feta en sos primers cinquanta anys.

R. MIQUEL Y PLANAS

ESPERANTA FAKO

La venonta dimanço okazos la tria ekskurso de «Espero Kataluna», societo por praktiki Esperanton. La ekskurso de tiu-ĉi monato estos al Sankta Medi'o preĝejo.

Oni kunigos ĉe la societa lokoje la 7.ª matene.

Tiu-ĉi ekskurso daŭros la tutan tagon.

El vinent diumenge tindrà lloch la tercera excursió de la societat «Espero Kataluna» pera practicar Esperanto. Pera la excursió d'aquest mes s'ha acordat anar a la ermita de Sant Medi.

El lloch de reunió serà'l de la societat, a les 7 del mati.

Aquesta excursió durará tot el dia.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Ej indica'l lloch adequat a una cosa o acció. *Lerni*, apendre; *lernejo*, colégi. *Soldatejo*, quartel. *Mallibera*, pres; *malliberejo*, presò. *Enirejo*, la entrada. *Mangejo*, el refectori. *Buĉi*, escorxar; *buĉejo*, escorxador (el lloch).

Tabakejo, tabaqueral; *tabakvendejo*, estanch.

Uj, indica lo que porta, conté o està poblado de o per una cosa. *Cigaro*, puro; *cigarujo*, cigarrera (de puros); *tabakujo*, tabaquera. *Pomo*, poma; *pomujo*, pomera; *abrikotujo*, arbricoquer; *ĉerizujo*, cirerer. (Els arbres poden també nomenarse valentse de l'arrel *arbo*, arbre; *Pomarbo*, *abrikotarbo*, *ĉerizar-*

- bo*, etc., *pomujejo* o *pomarbejo*, el pomeral.) *Katalunujo*, Catalunya. *Svedo*, suech; *Svedujo*, Suecia. (Els països poden indicarse també valentse de l'arrel *lando*, país, comarca, etc. Ex.: *Franclando*, França; *Svedlando*; *Katalunlando*, etc.)
- Af*, indica la cosa posehnt determinada qualitat o feta de determinada materia. *Pentri*, pintar; *pentro*, pentrado, el pintar; *penrajo*, una pintura. *Tranĉi*, tallar; *tranĉo*, *tranĉado*, el tallar; *tranĉaĵo*, una tallada. *Krei*, crear; *kreo*, la creació (l'acte); *kreitaĵo*, la creació (la cosa creada). *Bela*, bell; *belo*, lo bell; *belajo*, una cosa bella. *Artaĵo estas belajo*, una cosa d'art es una cosa bella. *Antikvaĵa*, una anti-quitat.
- Ec*, indica la qualitat en si, abstractament. *Beleco*, bellesa. *Nova*, nou; *novo*, lo nou; *novaĵo*, una novetat; *noveco*, la novetat. *Antikva*, antich; *antikveco*, la antiquitat. *Infano*, infant; *infana*, infantil; *infanaĵo*, criaturada; *infaneco*, infantesa. *Amiko*, un amich; *amikaĵo*, una amistat (per exemple, un favor d'amich); *amikeco*, l'amistat. *La eco*, la qualitat.
- Estr*, quefe. *Ŝipestro*, capità de barco; *siparestro*, almirall. *Urbestro*, alcalde. *Es-traro*, govern.
- Ist*, indica la professió. *Arto*, art; *artista*, artista. *Kuraci*, guarir; *kuracisto*, metge. *Akuŝi*, llevar un infant; *akuŝistino*, llevadora. *Farmacio*, farmacia (la ciencia); *farmaciisto*, farmacèutich. *Verki*, compondre (música, literatura); *verkisto*, escriptor, compositor. *Buĉisto*, es-corxaire, carnicer.
- Ing*, indica l'objecte en el qual s'introdueix un altre. *Kandelo*, espelma; *kandelingo*, candelero. *Plumo*, ploma, tremp; *plumingo*, porta plomes. *Fin-gro*, dit; *fingringo*, didal.
- Il*, instrument. *Tranĉilo*, ganivet. *Tondi*, tondre, tallar ab estisores; *tondilo*, estisores. *Pafilo*, fusell. *Kudri*, cusir; *kudrilo*, agulla de cusir. *Mangilaro konsistas el diversaj mangiloj*, nome: *forko*, *kulero*, *telero*... *kaj tiel plu*, un cubert consta de diversos instruments de menjar, a saber: forquilla, cullera, plat... y així successivament.
- Em*, indica la inclinació, l'habitut. *Kanti*, cantar; *kantanto*, un qui canta; *kantisto*, un cantant; *kantema*, cantayre, cantador (adjectiu). *Babili*, xerrayre; *babilema*, xerrayre (adjectiu). *Kredi*, creure; *credema*, crèdul (adjectiu). *Iusta*, just (adjectiu); *justeco*, justícia; *justaĵo*, una justícia (lo contrari d'una injustícia); *justema*, inclinat a la justícia; *justemo*, la inclinació a la justícia.
- Ulo*, indica l'individu caracterisat per tal o qual qualitat, per tal o qual manera d'èsser. *Babilemulo*, xerrayre (un). *Babilemulo estas babilema*, un xerrayre es xerrayre. *Tiu estas kredemulo ĥiu estas kredema*, es un crèdul aquell qui es crèdul. *Bona*, bo; *bono*, lo bo; *bonaĵo*, una cosa bona; *bonulo*, un bo; *la bonuloj*, els bons; *boneco*, la bondat, el bé; *bonema*, inclinació al bé; *bonemo*, la inclinació al bé; *bonemulo*, un individu inclinat a ésser bo o al bé. *Kun la etulo inter la brakoj*, ab el menut als braços.
- Ebl*, possible. *Kantebla*, cantable. *Mangebla*, menjable. *Legebla*, llegible. *Ebleco*, la possibilitat.

F. PUJULÀ Y VALLÉS

(Seguirà.)

NOVES

Ja són a Madrid els diputats catalans. Ja en Junoy ha dit unes quantes veritats al govern, combatent la llei de jurisdiccions y el conato d'indult que'l govern lliberal que patim aconcellà a la reyna per son cumpleany. Comença'l ball polítich y sembla que hi haurà qui balli de debò; mes al govern el cap li roda y està a punt de caure. Si no's bastés en Romanones pera desacreditarlo ab ses

boutades y poca aprensió, fóra en Maura qui ab sa mala intenció'l tombaria; mes ja l'aplanen prou sos propis desacerts e injustícies, gayrebé totes dirigides contra Catalunya, la qual, cada dia més amparada de rahó, cada dia més forta, acabarà per confondre y desfer a sos enemichs, cada cop més débils.

A les sales de l'Ateneu Barceloni l'«Agrupació Artística» hi ha exposat bon nombre d'obres pictòriques y escultòriques, algunes

que vindria; però que tenia por, perquè... No m'ho va voler dir per què. Semblava preocupat. (Pausa.) Y ara, ¿sab lo que passa ara?

Doctor. (Sempre ab bonhomia.) ¿Què passa?

Angel. (Ab molta vivesa, que ratlla en exaltació.) Que ara es ell el qui s'ha tornat mut y sóch jo la que tinch d'enrahonar. ¿Y veu? Enrahoño pels colzes.

EMILI TINTORER

(Seguirà.)

ESPERANTA FAKO

La movado esperantista ĉiutage kreskas en Katalunujo. En la proksima urbo Sabadell', oni fondis societon sub la nomo de «Espero Sabadella» (Espero Sabadelja), kiu havas celojn similaj al tiuj de E. K. Antaŭen, sabadeljanoj!

Ni ricevis leteron de l' direktanto de la Tortosa gazeto *Vida nova*, sciigante al ni la unuajn klopodojn por la fondo de grupo en tiea urbo, kaj samtempe metante al nia disporo la kolonoj de tiu revuo.

Dankon. Eble ni tion profitos.

El moviment esperantista creix cada dia a Catalunya. En la propera ciutat de Sabadell s'ha fundat una societat baix el nom de «Espero Sabadelja», ab fins semblants als de E. K. Avant, sabadellenchs!

— Hem rebut una carta del director de la gazeta de Tortosa *Vida nova*, fentnos saber els treballs preliminars pera la fundació J'un grupo en aquella ciutat, y al meteix temps posant a la nostra disposició les columnes d'aquella revista.

Mercès. Probablement ho aprofitarem.

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Ind, indica'l mereixement, la dignitat de sufrir una acció. *Kredinda*, digne de fè, d'èsser cregut. *Estiminda*, digne d'èsser estimat, estimable. *Admiri*, admirar (contemplar); *admirinda*, digne d'èsser admirat, admirable. *Tiu ĉi libro bone kompostita kaj presita, sed malbone verkita estas legebla sed ne leginda*, aquest llibre ben compost y estampat emperò malament escrit es llegible però no es llegible (se pot llegir però no's pot llegir, això es: se pot molt bé llegir, però no es digne d'èsser llegit.)

(Al usar aquests dos sufixes no hem d'oblidar may la idea que volèm emetre y tenir present qu'en català ab els nostres sufixes *able* y *ible* expressèm indiferentment la idea de possibilitat y la de dignitat de... Tenint en compte això, cuydarèm de traduhir per exemple'ls *estimable*, *adorable*, etc., del co-

mençament d'una carta per *estiminda* (digne d'èsser estimat); *adorinda* o *ameginda* (digne d'èsser adorat) car es en aquest sentit que'ls usèm y no en el de *estimebla* (possible d'èsser estimat); *adorebla* (possible d'èsser adorat). En cambi per exemple: inolvidable amich, ho traduhirèm per *neforgesebla amiko* (amich impossible d'èsser oblidat) car es aquesta la idea que volèm emetre y no la de *neforgesinda amiko* (amich digne de no èsser oblidat). *Ĉiuj homoj estas estimeblaj, sed ne ĉiuj estimindaj*, tots els homes són estimables (poden èsser estimats) però no tots són estimables (dignes d'esserho.)

Iĝi, esdevenir, convertirse en..., ferse...

Igi, fer esdevenir, convertirse en..., fer...

Les arrels (*iĝ*, *ig*) d'aquests dos verbs són d'un us general com a sufixes, la llur importancia es gran. Com que l'us d'elles presenta algunes dificultats a primer cop de vista, avans d'explicarlo, procurarem aclarar bé el seu sentit. Vegis la traducció que d'ells dona el Doctor-Zamenohf en la *Universala Vortaro*: (*Iĝ'* (francès) *se faire, devenir...*; (anglès) *to become*; (alemany) *zu etwas werden, sich zu etwas veranlassen*.) (*Ig'* (francès) *faire...*; (anglès) *to cause to be*; (alemany) *zu etwas machen, lassen*.)

En primer lloch cal no confondre la idea *fer...*, *ferse...*, expressada per aquests verbs, ab la del verb *fari*, *fer*, y la del verb *agi*, *fer*, obrar. Un home pot *fari* un parell de sabates, un grupo polítich pot *agi* durant cert espay de temps pera conquerir un ideal. Però de cap manera aquestes idees de construir y d'obrar les emitiem ab aquells verbs, car en aquells la idea de fer enclou no la de construir ni la d'obrar, sinó la d'esdevenir. Així, si dich *li igas boto*, no voldré dir qu'ell se faci una sabata, sinó qu'ell esdevé una sabata, se converteix en una sabata, y si dich *li igas boton*, se'm podria preguntar car la frase no es completa *¿qué l'ha feta?* *¿en què l'ha convertida?* *¿qué, cóm, l'ha feta esdevenir?* Així, si dich *la grupo igas*, no donaré a entendre que'l grupo ha obrat, s'ha mogut, ha tascat y si donaré lloch a que'm preguntin *¿qué es lo que ha convertit o fet esdevenir?* y *¿en que ho ha convertit o fet esdevenir?* y si dich *la grupo igas* expressaré la idea que'l grupo esdevé, se fa, evoluciona, y no la qui volia expressar.

Per altra banda no oblidem que *igi* es verb transitiu, això es, verb qual acció surt del subjecte qui la fa pera recaure en un altre o en ell mateix, y que *igi* es intransitiu això es, verb qual acció no surt del subjecte qui la fa. El primer regeix acusatiu; el segón no. Això present, estudiem son us.

Igi. S'usa pera convertir en verbs transitius els intransitius y pera expressar la idea de *fer sofrir l'acció d'un verb transitiu*.

Pera convertir en verbs transitius els intransitius. Sufixat o acompanyat les arrels d'aquests expressa la idea de *fer esdevenir verificant l'acció del verb intransitiu*, o més clar: expressa la mateixa idea que si'l verb intransitiu estigués en participi actiu. Ex.: *Dormí*, dormir; *dormígi* o *igi dormí*, adormir, endormir o fer dormir, això es: fer esdevenir dormint *igi dormanta*. *Promeni*, passejarse; *promenigi* o *igi promeni*, passejar o fer passejarse, això es: fer esdevenir passejantse, *igi promenanta*. *Ridi*, riure; *ridigi* o *igi ridí*, fer riure, això es: fer esdevenir rihent, *igi ridanta*, etc.

Pera expressar la idea de fer sofrir l'acció d'un verb transitiu. En aquest cas sols logra'l seu objecte com a sufix, car acompanyat a les arrels separat d'elles, formant mot apart expressa la idea no de fer sofrir; sinó tot al contrari, la de fer esdevenir verificant l'acció. *Sufixat* expressa la mateixa idea que si'l verb transitiu estigués en participi passiu. Ex.: *Mi manigis mian cebalon*, jo he fet menjar el meu cavall, es a dir: l'he

fet menjar per algú; l'he fet esdevenir menjat. *Mi igis mian cebalon mangata*. *Frapí*, pegar; *mi frapigis mian amikon*, he fet pegar al meu amich, es a dir, l'he fet pegar per algú; l'he fet esdevenir pegat, *mi igis mian amikon frapata*. Emperò acompanyant els verbs transitius expressa la mateixa idea que si'l verb transitiu estigués en participi actiu: Ex.: *Mi igis mangi mian cebalon*, he fet menjar al meu cavall, es a dir, li he donat quelcòm a menjar; l'he fet esdevenir menjant, *mi igis mian cebalon manganta*. *Mi igis frapí mian amikon*, he fet pegar al meu amich, es a dir, he fet que pegués a un altre; l'he fet esdevenir pegant, *mi igis mian amikon frapanta*.

Ab les arrels adjectives y substantives expressa la idea de fer esdevenir lo que l'adjectiu o'l substantiu indiquen. Ex.: *Blanka*, blanc; *blankigi*, emblanquinar. *Pura*, nèt, pur; *purigi*, netejar, purificar. *Bela*, bell; *beligi*, embellit. *Çarma*, encantador; *çarmigi*, fer esdevenir encantador (no encantat, *çarmí*). *Lama*, coix; *lamigi*, fer esdevenir coix (no, coixejar, *lamí*). *Edzo*, marit; *edzigi*, fer esdevenir marit, casar. *Pano*, pa; *panigi*, panificar.

Ab les preposicions expressa la idea de fer esdevenir en el lloch indicat per elles. Ex.: *Enigi*, fer esdevenir dintre (no, introduhir, *enkonduki*, ni fer anar cap a dins, *enirigi*). *Forigi*, fer esdevenir llunyà (no, allunyar, *malproksimigi*, ni fer anar cap al lluny, *foririgi*), etc.

Igi. S'usa pera convertir en verbs intransitius els transitius, y pera expressar la idea de *esdevenir verificant l'acció d'un verb intransitiu*.

Pera convertir en intransitius els verbs transitius. Aquest objecte el logra sufixat a les arrels dels verbs transitius, y expressa la mateixa idea que si'l verb estigués en participi passiu. Ex.: *Konsumí*, consumir; *mi konsumigas iom post iom*, jo'm consumeixo de mica en mica, es a dir, estich en un estat de lenta consumció; esdevinch consumit poch a poch, *mi igas konsumata iom post iom*. *Konstruí*, construir; *la domo konstruigis dum la pasinta jaro*, la casa's construhí durant l'any passat, es a dir, esdevinch construhida, *la domo igis konstruata*. Emperò acompanyant als verbs transitius expressa la mateixa idea que si els verbs estiguessin en participi actiu. Ex.: *mi igas konsumi mian vivon*, jo esdevinch consumint la meua vida, *mi igas konsumanta mian vivon*. *Mi igas konstrui la domo*, jo esdevinch construhint la casa, *mi igas konstruanta la domon*.

F. PUJULÀ Y VALLÉS

(Seguirá)

NOVES

Al Poble Nou s'hi celebrá'l passat diumenge al mati un *meeting* de propaganda contra la premsa criminalista, organísat per la Comissió executiva contra dita premsa, ab la cooperació del Centre Fraternal de

Cultura y altres entitats d'aquella barriada. Parlaren els senyors Sala, que presidia l'acte, Cabré, Capdevila, Castellote, Martí y Julia y Fonts. Tots foren molt aplaudits pels enlayrats conceptes qu'exposaren; especialment lo que digué'l doctor Martí y Julià, qui advocá perque's deixi de llegir aqueixa

Angel. (*Agafant la capça y cridant.*) Agna-Maria, Agna-Maria. (*La criada surt.*)

Agna. (*Entrant; fons esquerra.*) ¿Què hi ha?... Oh, Mossèn Fèlix!...

Fèlix. Deu te guardi, Agna-Maria.

Angel. (*Secament.*) Té.

Agna. ¿Qu'es això? (*S'assenta en un silló d'espalles a la porta del fons, dreta, y desfà les cintes de la capça de bombons.*) Ba, es d'ell! Però ¿que no ha vingut ell?

(*Mentres diu això, en Mariano haurà entrat de puntetes, ab dos dits a la boca demanant silenci, y s'haurà acostat al silló hont seu*

l'Agna-Maria. Ab les dues mans li tapa'ls ulls.)

Mariano. ¿Qui sòch?

Agna. (*Deixantlo fer.*) Vés, vés; estigues.

Mar. ¿Qui sòch?

Angel. (*Molt nerviosa, excitantse per moments.*) Que'n sòu de criatures!... Això no's fa!

Mar. ¿Y ara, Angeleta? (*Deixant a l'Agna-Maria.*)

Angel. (*Reprimintse; mitj confosa.*) Volia dir que... que hi ha Mossèn Fèlix y que... (*Seguirà.*)

EMILI TINTORER

ESPERANTA FAKO

Esperanta grupo fondiĝas ĉe la Tortosa urbo kiu malfermos klason de Zamenhofa lingvo internacia esprimata de S-ro Emilo Albiñana el «Espero Kataluna» de Barcelono.

La klaso de tiu-ĉi S-ro ĉe la «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria», estos daŭrigata de S-ro Gero-mo Vila ankaŭ el «Espero Kataluna».

S'està fundant un grupo esperantista en la ciutat de Tortosa, qui obrirà una classe de l'idioma internacional d'en Zamenhof, explicada pel senyor Emili Albiñana d'«Espero Kataluna» de Barcelona.

La classe que donava dit senyor en el «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria», serà continuada pel senyor Geroni Vila, també d'«Espero Kataluna».

GRAMATICA

DE LA LENGUA ESPERANTO

(Acabament)

Pera esprimas la ideo d'esdevenir verificant l'acció d'un verb intransitivu. Sufixat a l'arrel o acompanyant al verb, expresa la meteixa ideo que si el verb estigues en participi actiu. Ex.: *Sidi*, seure, estar assegut; *sidiĝi*, assecurse, esdevenir seyent. *igi* sidanta. *Morti*, morir; *mortigi*, matar, fer morir; *mortigi*, morirse, esdevenir morint, *igi* mortanta.

Ab les arrels adjectives y substantives expresa la ideo d'esdevenir lo que l'adjectiu o'l substantiu indiquen. Ex.: *Blankigi*, esdevenir blanch. *Pala*, pàlit; *paliĝi*, esdevenir pàlit. *Beliĝi*, esdevenir bell. *Edzo*, marit; *edziĝi*, esdevenir marit, casarse. *Pano*, pa; *paniĝi*, panificarse.

Ab les preposicions expresa la ideo d'esdevenir en el lloch indicat per elles. Ex.: *Eniĝi*, esdevenir dintre. *Aliĝi*, esdevenir al, adherirse. *Foriĝi*, esdevenir fóra.

ADVERTENCIES GENERALS. El sufixo *ig* no enclou la ideo de voluntat. Quan volguem emetre aquesta ideo usarem la forma reflexiva. Ex.: *Mi blankiĝas pro la timo*, esdevinch blanch a causa de la por; *mi blankigas min per peniko*, m'emblanquino ab un pinzell. (Observis aquest matis: *La veloĝ de la barkoj blankas ĉe la horizonto*, les vcles de les

barques blanquejen a l'horizonto, se destaquen per blanch.) *Mia onklo ne mortis per natura morto, sed li tamen ne mortigis sin mem kaj ankaŭ estis mortigita de neniu; unu tagon, promenante apud la reloj de fervojo, li falis sub la radojn de veluranta vagonaro kaj mortigis* (Zamenhof), el meu oncle no va morir de mort natural, emperò no obstant no's va matar ell meteix ni tampoch fou mort per ningú; un dia, passejant vora'ls carrils dels camins de ferro, caygué sota les rodes d'un tren en marxa y esdevingué mort. *Mi ne pendigis mian ĉapon sur tiu ĉi arbeto; sed la vento forblovis de mia kapo la ĉapon, kaj ĝi, plugante, pendigis sur la branĉoj de la arbeto* (Zamenhof), jo no he penjat mon casquet d'aquest arbret, sinó qu'el vent se l'ha endut del meu cap, y ell, volant, ha esdevingut penjat de les branques de l'arbret.

De les arrels noves formades ab aquests sufixes, igual que acontee ab els altres, se'n poden fer substantius, adjectius y adverbs. Ex.: *Bona*, bo; *bonigi*, bonificar, fer bo; *bonigi*, bonificarse, esdevenir bo; *bonigo*, la bonificació, l'acció de fer bo; *bonigo*, l'acte de fer bo; *boniga*, que bonifica; *bonige*, d'una manera bonificanta, etc. *Dolca*, dolç; *dolcigi*, endolcir; *dolcigi*, endolcirse; *dolcigo*, l'acte d'endolcir; *dolciga*, que endolceix: ex.: *la sukero estas dolca, kaj tial ke ĝi dolcigas la akvon ni povas diri ke sukero estas dolciga*, el sucre es dolç y car endolceix l'aygua podem dir que'l sucre es endolcidor; *dolcige*, endolcidorament.

Poden així meteix les noves arrels pendre altres sufixes: Ex.: *Maldolçigi*, amargar; (*maldolça*, amarga); *maldolçiga*, amarganta. *Edziĝi*, casarse; *Edziĝanto*, el qui's casa; *geedziĝantoj*, els qui's casen (els dos sexes); *edziĝantaro*, la reunió dels qui's casen. Etc., etc., etc.

Ĉj, serveix pera indicar el diminutiu carinyós dels pronoms masculins y's coloca després de les 1 — 5 lletres. Ex: *Mihaelo*, Miquel; *Miĉjo*, Miquelet, Miqueló, Quel. *Josefo*, Joseph; *Joĉjo*, *Joseĉjo*, Josepet, Josepó, etc. *Emilio*, Emili; *Emiĉjo*, *Emilĉjo*, *Emilĉjo*, Emiliet, Mili, Miliet, etc.

Nj, serveix pera indicar el diminutiu carinyós dels pronoms femenins y se coloca després de les 1 — 5 lletres. Ex.: *Mario*, Maria; *Manjo*, Marieta. *Rozo*, Rosa; *Ronjo*, Roseta, Rosons, etc.

A més d'aquests afixes, s'en usen dos més, proposats per alguns esperantistes. Si be'l seu us no es legal, els donem a conèixer car a l'us toca el legalisarlos. Són aquests el prefixe *fi*, y el sufixe *aĉ*. El primer usat com a mot simple tradueix la nostra exclamació de fàstich. *ex!*; el segón, usat sol no te sentit determinat.

Fi, indica lo baix, lo degradat, lo groller o repugnant moralment. Ex.: *Fivirino*, barràm, bandarria, donota. *Fipopolo*, el poble baix, la plebs indigna.

Aĉ, indica lo degradat, malaltis, estropejat materialment. Ex.: *Ĉevalaĉo*, ròssa; *botaĉo*, sabatot (en el sentit de sabata dolenta).

FORMACIÓ DELS MOTS Y DE LES ORACIONS

La formació dels mots y de les oracions ha pogut anarse observant en el curs d'aquestes explicacions. La lògica y el sentit comú ens guiaràn en tots els casos, tenint sempre ben present la *naturalesa* de l'arrel que usèm (si es substantiu, adjectiu, verb transitiu o intransitiu, etc.) y la *idea* per ella expressada. Així meteix, la claretat es la que'ns ha de guiar en la formació de les oracions. Mercès a la existència de l'acusatiu tota confusió es impossible entre'l subjecte y el complement. Les parts de la oració ordenades com en català, seràn ben ordenades. La claretat y la harmonia altrament, ens aconsellaràn, no oblidant, que tot lo que sia *clarament comprensible* es Esperanto; tot lo que sia fosch no ho es.

PUNTUACIÓ

No existeixen regles de puntuació. El Doctor Zamenohf usa *coma* entre les oracions. Essent les regles de puntuació si fa no fa les meteixes en totes les llengües, diu l'inventor de l'Esperanto que cadascú pot usar en Esperanto la puntuació tal com l'usa en sa llengua natural (1).

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(1) Pera'ls exercicis de traducció de l'Esperanto al Català, recomanem la «*Ekzercoj de Aplikado*» — Seksikologio, Sintakso, Vortfarado Esperantaj» d'en L. de Beaufront. (Llibreria Hachette et Cie. — Boulevard Saint Germain, 79. París. — Preu 1 franch.) Y especialment la «*Fundamento de Esperanto*» del Doctor Zamenohf. (Meteixa casa editorial. — Preu 3 franchs.) Així meteix recomanem la «*Fundamento Krestomatio de la Lingvo Esperanto*» del Doctor Zamenohf. (Meteixa casa editorial. — Preu 3 50 franchs.) Aquests dos darrers llibres escrits tot en Esperanto (com el primer) són els *models* qui enclouen les lleys gramaticals y les de l'esperit de la llengua Esperanto.

NOVES

La situació política d'avuy, que no es filla del poble sinó dels falsos partits, segueix essent la meteixa qu'en temps d'en Cánovas y en Sagasta. El regim en res s'ha modificat; sols se diferencia d'aleshores en que sa corrupció encara es major. En Maura volia canviar-lo, canviant la lley del sufragi; y no ha fet res; els liberals deyen que'ns durien un feix d'avenços, y enshandonat... la lley de jurisdiccions! Tots han tendit a protegir els vicis de dalt contra la voluntat y els interessos de baix. Enlloch de fer política s'ha tran-

sigit, s'ha consentit, s'ha tramejat; y els pochos pobles que com Catalunya han tingut aspiracions propies, han sigut més escarnits que may.

Perà a Catalunya ja no hi pot surar la representació de la política vella, ja no inspiren fe'ls homes *de partit*. Es necessari, donchs, que'ls diputats catalans sien homes del dia, que representin el nostre avuy esplèndit contra'ls atavismes d'una política que agonitza y que sols cal, pera fer-la morir del tot, qu'ells lluytin ab conviccions fermes, y no per compromís solament, com sembla succehir algunes vegades.

ESPERANTA FAKO

Nun oni faras en nia urbo la sekvantajn kursojn: du en la loĝejo de «Espero Kataluna», faratajn de sinjoro Albinjana; el tiuj-ĉi unu estas teoria kaj la alia praktika; en la «Asociación Obrera Nacionalista», profesoro M. Cases; en la «Centre Fraternal de Cultura», profesoro sinjoro Bonhome; en la «Foment de la Sagrera», de sinjoro Bonhome mem; en la «Centre de Dependents del Comerç y de la Industria», profesoro sinjoro Vila; en la «Centre Nacionalista Radical», de sinjoro Albinjana, kaj en la «Societo de ĉarpentistoj», profesoro sinjoro González.

Resume: ok kursoj samtempaj en Barcelono. Niaj samurbanoj vekigasi!

Ni prokastas ĝis la venonta numero la publikigon de interesa letero pri la finlandacia movado de sinjoro Hjalmar Runeberg, kiu havis la sindonemecon promesi al ni ion publikigotan en ĉi-tiu fako.

Actualment se donen a Barcelona els seĝuents cursos: dos en el local de «Espero Kataluna», pel senyor Albinyana; d'aquests l'un es teòrich y l'altre pràctich; en la «Asociación Obrera Nacionalista», profesor M. Cases; en el «Centro Fraternal de Cultura», professor senyor Bonhome; en el «Foment de la Sagrera», pel meteix senyor Bonhome; en el «Centre de Dependents del Comerç y de la Industria», professor senyor Vila; en el «Centre Nacionalista Radical», pel senyor Albinyana, y en la «Societat de fusters», professor senyor González.

Resumint: vuyt cursos coetanis a Barcelona. Nostres conciudadans se desperten!

Aplassém fins al proxim número la publicació d'una carta interessant sobre'l moviment nacional finlandés d'en Hjalmar Runeberg, qui ha tingut l'amabilitat de prométrens quelcòm, pera que vegi la llum en aquesta secció.

NOVES

L'important diari radical *Le Petit Meridional* de Montpellier, ha començat a publicar una edició especial pera Barcelona, y segons manifesta, impulsat per les grans simpaties que sent per la terra catalana, dedicará una particular atenció a tot el moviment politich, social y artistich de Catalunya. Molt ens plau constatar el fet de que, d'un quant temps ençá, la premsa estrangera comença a defugir la rutina de no donar altres informacions que les oficials y oficioses, qui generalment responen més a l'interés dels governants que als veritables interessos dels catalans.

Benvolgut sia nostre confrare francès, y que sa campanya sia ben profitosa! Aquest es nostre fervent desitj.

Retallém el seĝuënt paragraf que publica en son número del 17 del corrent:

Barcelone.—Vive la Catalogne!—La Catalogne étonnera le monde, ont souvent dit et répété de grands écrivains de diverses nations. Oui, la Catalogne, la contrée du travail et du patriotisme, celle qui ne cesse de faire pour s'élever les plus vaillants efforts, les plus énergiques sacrifices, étonnera le monde!

C'est à Barcelone que viennent de se réunir la grande majorité des présidents des Conseils généraux espagnols (Diputacions provincials); c'est dans la grande Cité catalane, qu'a été discutée par tous ces représentants des régions, le besoin immédiat de réclamer du Gouvernement central l'autonomie administrative de toutes les provinces ibériques; c'est dans la

ville lumière catalane enfin, que naissent, germent et grandissent aujourd'hui, toutes les idées de progrès.

Vive la Catalogne!

El dia 15 tingué lloch la inauguració del present curs en el «Centre Autonomista Fivaller», celebrantse un important *meeting* en el que feren us de la paraula's senyors Santiago Gubern, Joan Ventosa y Calvell, Marián Fortuny, Amadeu Hurtado, Joseph Roca y Roca y Ildefons Suñol. Fou aquest *meeting* una veritable demostració de que la Solidaritat Catalana resta viva, car tots els oradors, afiliats a ben diversos y fins antagonichs credos politichs, evidenciaren que l'esperit nacionalista y l'amor a Catalunya es lo que uneix totes les consciencies y totes les energies dels bons fills d'aquesta terra. Resumi els discursos el senyor Giralt y Verdaguier, qui presidia l'acte, pronunciant un parlament de gracies rublert de patriotisme, que fou, com els anteriors, aplaudidissim. El «Centre Autonomista Fivaller» estava ple, y la concorrenca sortí més que complaguda de tan notable vetllada.

En Salvador Canals, diputat per Valls, ha proposat la creació d'una càtedra de Literatura y Llengua Catalana, com assignatura obligatoria del doctorat de Filosofia y Lletres, en la Universitat central.

Es clar que això fóra lo just, lo natural y